HRVATSKI VOJNIK

BROJ 773

6. STUDENOG 2026.

CIJENA 1,33 €

KOD RAFALEA UVIJEK POSTOJI NEŠTO NOVO

BUDITE VOĐE KOJE SU LJUDI SPREMNI SLIJEDITI

PUME, KIOWE I DRONOVI U VATRENOM DJELOVANJU

ZAJEDNIČKIM SNAGAMA DO GRANICE IZDRŽLJIVOSTI

ŠKOLA KOJA JE RASLA S HRVATSKOM VOJSKOM

PRINTED IN CROATIA

ISSN 1330 - 500X

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

Foto: Tomislav Brandt

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)
Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojnik@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)
Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)
Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117
Tisak: Kerschoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@morh.hr
Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

PUME, KIOWE I DRONOVI U VATRENOM DJELOVANJU
Na vojnom poligonu kod Slunja pripadnici bojne Pume proveli su bojno gađanje minobacačima M-75 uz potporu 93. krila HRZ-a i Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a

[STR. 16]

NASLOVNICU SNIMIO **TOMISLAV BRANDT**

SADRŽAJ

4 **HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Kod Rafalea uvijek postoji nešto novo

10 **SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA**
Budite vođe koje su ljudi spremni slijediti

22 **HKoV**
Prvi među jednakima

26 **VIRIBUS UNITIS – IZAZOV TJELESNE SPREMNOSTI**
Zajedničkim snagama do granice izdržljivosti

30 **HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Škola koja je rasla s Hrvatskom vojskom

34 **PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Četveronožni specijalci u akciji

38 **HKoV**
Beretke za mlade Vukove

42 **PROTUZRAČNA OBRANA**
M-SAM – borbeno dokazan južnokorejski PZO sustav

50 **DOMOVINSKI RAT**
4. bojna 3. gardijske brigade Kune u obrani Vukovara

58 **VOJNA POVIJEST**
Povijest koja ima svoj smjer

62 **PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT**
Ako pjesma ne takne ljude, nisi ništa napravio

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2026.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Pratite nas i na društvenim mrežama
facebook YouTube LinkedIn Instagram

Velika je kvaliteta Rafalea u tome što ga dobro osposobljen i profesionalan sustav na zemlji može jako brzo vratiti u borbu

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Filip Klen

PRIPADNICI 191. ESKADRILE LOVAČKIH AVIONA HRZ-A I LOVAČKE ESKADRILE 1/5 VENDÉE FRANCUSKIH ZRAČNIH I SVEMIRSKIH SNAGA, POSTROJBI KOJE RABE JEDNAK TIP VIŠENAMJENSKOG BORBENOG AVIONA, PROVELI SU SREDINOM LISTOPADA NA PLESU I U HRVATSKOM ZRAČNOM PROSTORU NIZ ZAJEDNIČKIH OBUČNO-VJEŽBOVNIH AKTIVNOSTI

KOD RAFALEA UVIJEK POSTOJI NEŠTO NOVO

U 91. krilo HRZ-a, tj. u vojarnu "Pukovnik Marko Živković" na Plesu, 19. listopada 2026. doletio je kontingent francuskih Zračnih i svemirskih snaga. Povod su bile zajedničke aktivnosti s hrvatskim kolegama iz 191. eskadrile lovačkih aviona. U pozivu koji smo nekoliko dana prije toga primili u redakciji *Hrvatskog vojnika* našla se informacija da će one obuhvatiti hrvatske i francuske avione Rafale te primjenu NATO-ova koncepta ACE (Agile Combat Employment), tj. agilnog borbenog raspoređivanja zrakoplovstva. Odmah smo se prisjetili studenog 2024., tih dvaju zrakoplovstava, te zrakoplovne baze kao i tog koncepta, ali tad poznatog kao MORANE (mise en œuvre réactive de l'arme aérienne), u prijevodu: reaktivna implementacija zračnog oružja. Potonja je pokrata tad obišla dobar dio hrvatskog medijskog prostora. Prvih šest HRZ-ovih Rafalea stiglo je u Hrvatsku pola godine prije, a 191. ELA očekivala je sedmi od ukupno 12 aviona. Obnovljena hrvatska eskadrila tek se upotpunjavala, u novim postrojenjima još se osjećao miris boje, a prvi hrvatski piloti, tehničari i inženjeri nedugo prije završili su dijelove obuke ključne za početno funkcioniranje postrojbe. No, uspjeli su provesti aktivnost s puno iskusnijim Francuzima. S jedne strane, bili su potpora izmještanju francuskih zračnih snaga. ACE (sad ga tako nazivaju i sami Francuzi) zahtijeva da NATO-ove zrakoplovne postrojbe budu spremne brzo zamijeniti lokacije s kojih mogu djelovati kako bi mogle reagirati brže i iz više pravaca te biti manje izložene protivničkoj detekciji i djelovanju. Te lokacije mogu biti i inozemne, stoga moraju imati punu potporu saveznice domaćina. Dakle, francuski Rafale, ako je potrebno, mora brzo sletjeti na Pleso ili u neku drugu bazu, biti pregledan, servisiran i opremljen u najkraćem mogućem roku, a onda poletjeti na novu zadaću. Da ponovimo: mora se osjećati i djelovati kao doma, u Francuskoj. S druge strane, aktivnost je poslužila i za zajedničko uvježbavanje hrvatskih i francuskih pilota u zraku te općenito za produbljivanje razine interoperabilnosti dvaju zrakoplovstava. U tako ranoj fazi djelovanja s avionima Rafale, samo njezino održavanje bilo je velik kompliment za 191. ELA-u.

GOLEM KORAK U SVIJETU AERONAUTIKE

Prošle su dvije godine i aktivnost je organizirana još jednom. Međutim, Francuzi su ovaj put stigli u HRZ-ovu eskadrilu koja raspolaže sa svih 12 Rafalea, ima puno više osposobljenih pilota, tehničara i inženjera, a u međuvremenu je i dostigla inicijalnu operativnu sposobnost te preuzela nadzor nacionalnog zračnog prostora. Provela je i prva bojna gađanja, a kompleksne procedure poput dopune goriva u zraku već su postale uobičajene. "Napredak koji je vaše ratno zrakoplovstvo postiglo u samo dvije godine nevjerojatan je", govori nam zapovjednik francuskog kontingenta i pilot Rafalea bojnik Nicolas. Časnik s oznakom Lovačke eskadrile 1/5 Vendée dobro se sjeća vremena kad su prvi hrvatski zrakoplovci došli u njegovu zemlju na obuku. Hrvatski prijelaz s aviona druge generacije MiG-21 na četvrtu i Rafalee opisuje kao golem korak u svijetu aeronautike. "Sad i ovdje možemo vidjeti napredak cijelog hrvatskog sustava Rafalea: pilote, zemaljske ekipe, nova postrojenja, način djelovanja...", nabraja. Njegova eskadrila došla je u Hrvatsku s tridesetak ljudi i tri Rafalea. Prvi je put u Hrvatskoj, a to je i logično jer je ustrojena nedavno, u bazi 115 Orange-Caritat na jugu Francuske. Zapravo, bilo je to *ponovno rođenje* jer je izvorno ustrojena još 1949., raspuštena 2007., pa reaktivirana 18. srpnja 2024.

OSJEĆAMO SE KAO DOMA

Aktivnosti u Hrvatskoj trajale su do 23. rujna. Namjerno kažemo *aktivnosti* jer Hrvati i Francuzi nisu se bili posvetili isključivo konceptu ACE. Zapovjednik 91. krila Hrvatskog ratnog zrakoplovstva brigadir Davor Turković u izjavi za medije naglasio je da pripadnici dviju postrojbi djeluju u dva sloja. Prvi je u zraku, pri čemu posade Rafalea zajednički lete i uvježbavaju se u zračnoj borbi. Drugi je na zemlji, gdje tehničari uvježbavaju operabilnost u opsluživanju i održavanju zrakoplova. ACE je, dakle, bio naglašeniji u potonjem slučaju, pa nam je iznimno zanimljiv bio razgovor sa satnikom Markom Jozinovićem, zapovjednikom Satnije za tehničko održavanje i opsluživanje aviona Rafale 191. ELA-e. Njegova ekipa imala je iznimno puno posla, a dobar dio toga obavljali su s francuskim kolegama, pa i u mješovitim timovima. Rafalei su kontinuirano polijetali i slijetali, što je značilo i puno prijeletnih i poslijeletnih pregleda, komunikacije s pilotima, rada s oružnim sustavima... No časnik je bio iznimno ponosan na svoje ljude. "Naši zrakoplovni tehničari i inženjeri pokazali su veliku profesionalnost te dokazali da Hrvatska ne posjeduje samo moćne letjelice već i vrhunske stručnjake, koji jamče njihovu ispravnost i sposobnost izvršavanja zadaća, od zaštite zračnog prostora pa nadalje. Vježba nam je pokazala da smo postigli visok standard. S francuskim kolegama govorimo istim tehničkim jezikom, dostižemo standardizaciju i sinkronizaciju svih procesa. Sa sigurnošću mogu reći da bilo koji francuski Rafale u bilo koje doba može sletjeti na Pleso i biti opslužen, održavan, pripremljen i poslan na zadaću", rekao nam je satnik. Točnost njegovih riječi potvrdio je i bojnik Nicolas, koji je istaknuo da je za uspjeh koncepta ACE ključan *cross-servicing*, odnosno da održavanje i tehnički prihvat zrakoplova provodi postrojba kojoj taj zrakoplov inače ne pripada. "U ponedjeljak, kad smo stigli, hrvatski tehničari prihvatili su avion, rekonfigurirali ga i za dva sata bio je spreman za iduću misiju", potvrdio je francuski pilot. "Kad smo razvijali svoje sposobnosti, u početku smo temeljili koncept na onom francuskog zrakoplovstva, koje je i najiskusnije u tom polju. Danas smo spremni provesti sve kao i Francuzi zahvaljujući standardiziranim procedurama, a najvažnije je da su one sigurne", nastavlja zapovjednik ELA-inih tehničara. NATO podrazumijeva, naravno, da se ACE primjenjuje i ako baza ili zemlja domaćin nema jednake zrakoplove kao gost. Ali, ako ih ima, još i bolje. "Ovdje samo napravimo *plug & play* i osjećamo se kao doma. Vaša su postrojenja izvrsna", zadovoljan je Nicolas.

AVION NA KOJEM SE NE MOŽE STAGNIRATI

Francuzi vezano uz koncept ACE žele biti jako brzi, a to se odnosi i na proces planiranja, na koji utječu obje strane. Ako bi pripreme za ACE trajale predugo, on bi izgubio smisao, pa je zapovjednik malog kontingenta zahvalio HRZ-u i na brzoj reakciji u pripremi aktivnosti. Isto tako, 1/5 Vendée prilikom brzog izmještanja želi ostaviti minimum logističkog

Rafalei su kontinuirano polijetali i slijetali, što je značilo i puno prijeletnih i poslijeletnih pregleda, komunikacije s pilotima, rada s oružnim sustavima

Ono što je 191. ELA radila krajem 2024. s manje aviona i u manjem opsegu aktivnosti, danas radi s više aviona i u puno brojnijim i kompleksnijim misijama

Rafale je stvarno dobar avion, vrlo lak za letenje, ima puno sustava i senzora, ali treba se i dalje razvijati kako bi ostao u utrci, ističe francuski bojnik Nicolas

Drugi dolazak francuskog kontingenta na ACE sigurno nije bio i zadnji

potpisa (*footprint*), tj. za boravak i rad izvan vlastite baze želi koristiti što manje vlastitog osoblja, opreme, zaliha i prostora, što je dokaz prilagodbe konceptu ACE. Brzina koja se traži upravo je jedna od prednosti Rafalea kao platforme. Satnik Jozinović kaže da je velika kvaliteta tog tipa aviona u tome što ga dobro osposobljen i profesionalan sustav na zemlji može jako brzo vratiti u borbu.

Dotaknuli smo se i nekih tema vezanih uz vrijeme koje tek dolazi. Bojnik Nicolas navodi da su tijekom nekoliko dana na Plesu on i kolege piloti imali puno prilika za razgovore s Hrvatima o Rafaleu kao platformi koja je u stalnom razvoju. "Kao i svaki drugi lovac, i Rafale svakodnevno treba držati korak s tehnologijom. Stvarno je dobar avion, vrlo lak za letenje, ima puno sustava i senzora, ali treba se i dalje razvijati kako bi ostao u utrci", ističe Francuz te podsjeća da se trenutačno razvija i inačica za budućnost – Rafale F5. Što se tiče modernizacije hrvatskih letjelica, Jozinović govori uime ELA-inih tehničara i tu je kategoričan: "Kad god počne modernizacija i u kojem god obliku, mi smo apsolutno spremni prihvatiti i napraviti sve. To je samo jedan od naših profesionalnih izazova – prihvat novih tehnologija." Tijekom razgovora hrvatski časnik spomenuo je i da se taj avion, prema njegovu dojmu, zbog kompleksnosti i neprestanog nadograđivanja zapravo nikad ne može izučiti do kraja. "Kod njega uvijek postoji nešto novo", opisuje te dodaje da se na Rafaleu ne može stagnirati: on od svih traži stalno učenje, razvoj i napredak.

ISKORAK U TAKTICI, OBUCI I SPOSOBNOSTIMA

Najatraktivniji dio hrvatsko-francuskog obučno-vježbovnog ciklusa ipak se događao u zraku. Između zajedničkih uvježbavanja jedan od pilota 191. ELA-e istaknuo je taktike zračne borbe. "To je dodatak konceptu ACE", objašnjava. Francusko gostovanje tako se uklapa u redovitu obuku u hrvatskoj eskadrili. Zrakoplovci iz zemlje

Aktivnost je poslužila i za zajedničko uvježbavanje hrvatskih i francuskih pilota u zraku te općenito za produbljivanje razine interoperabilnosti dvaju zrakoplovstava

Hrvatski i francuski zrakoplovni tehničari dio poslova obavljali su i u mješovitim timovima

saveznice uvijek su dobrodošli kako bi na toj obuci sudjelovali sa svojim iskustvom i dodatnim avionima, čime se povećava opseg, intenzitet i broj scenarija uvježbavanja. "Bitno je napomenuti da usporedno s ovom aktivnošću mi i dalje provodimo redovitu obuku i redovite letačke zadaće poput *Air Policinga*", naglašava pilot, što je i logično kad se operativne sposobnosti i dalje razvijaju.

Bojnik Nicolas ukratko je tijekom predstavljanja aktivnosti za hrvatske medije opisao i jedan konkretan scenarij zračnih borbi, u kojem su iznad istoka Hrvatske *plavi* trebali osigurati zračnu nadmoć unatoč djelovanju suprotne strane (*crvenih*).

Za kraj priče upitali smo hrvatskog pilota za usporedbu zajedničkih aktivnosti s Francuzima prije dvije godine i ovih kojima smo upravo nazočili. "191. ELA napravila je otad jako velike iskorake u obuci, taktici i sposobnostima. Ono što smo tad radili s manje aviona i u manjem opsegu aktivnosti, danas radimo s više aviona te u puno brojnijim i kompleksnijim misijama – i to vezano uz letove, kao i uz tehničare ili časnike za navođenje", naglašava pripadnik HRZ-ove lovačke eskadrile.

Drugi dolazak francuskog kontingenta na ACE sigurno nije bio i zadnji. Štoviše, nije nerealno očekivati da nas za nešto slično posjete i zrakoplovstva drugih saveznica. Iz NATO-ovih publikacija da se primijetiti da Savez itekako podržava te aktivnosti, a baš svi sugovornici na Plesu govorili su nam o njihovoj vrijednosti ne samo za Savez nego i za obje uključene strane.

Bilo bi zanimljivo vidjeti i ACE na Plesu s nekim drugim saveznicama i drugim tipovima aviona, možda s Gripenom, F-35 ili F-16. Još bi zanimljivije bilo da hrvatski kontingent s Rafaleima ode na ACE u neku od saveznica. Doduše, jasno je da je takav koncept usmjeren prije svega na veća zrakoplovstva, koja imaju više borbenih aviona, ali kako se 191. ELA bude razvijala u svojim operativnim sposobnostima, možda i nije nemoguće?

Usporedno s bilateralnom aktivnošću, pripadnici 191. ELA-e provodili su redovitu obuku i redovite letačke zadaće

BUDITE VOĐE KOJE SU LJ

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA

TRINAESTI NARAŠTAJ POLAZNIKA SREDIŠTA ZA RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ" ZAVRŠIO JE ŠESTOTJEDNU OBUKU ZAHTJEVNOM 34-SATNOM HODNJOM OD UDBINE DO KNINA. SVLADAVAJUĆI 88 KILOMETARA, UMOR, NEDOSTATAK SNA I BROJNE FIZIČKE NAPORE, POKAZALI SU KOLIKO SU IZDRŽLJIVOST, ODLUČNOST, TIMSKI DUH I SPOSOBNOST DONOŠENJA ODLUKA VAŽNI ZA VOĐENJE LJUDI U NAJZAHTJEVNIJIM OKOLNOSTIMA. NA ZAVRŠNOJ SVEČANOSTI NA KNINSKOJ TVRĐAVI 24 POLAZNIKA DOBILA SU DIPLOME I ZNAČKE, A NAJBOLJIM JE PROGLAŠEN PORUČNIK JURE SERTIĆ IZ BOJNE TIGROVI

TEKST Tomislav Vidaković // **FOTO** Tomislav Brandt

JUDI SPREMNI SLIJEDITI

Dolazak na Kninsku tvrđavu 21. listopada 2026. godine označio je završetak zahtjevne šestotjedne obuke 13. naraštaja polaznika Središta za razvoj vođa "Marko Babić"

Dolazak na Kninsku tvrđavu 21. listopada 2026. godine označio je završetak zahtjevne šestotjedne obuke 13. naraštaja polaznika Središta za razvoj vođa "Marko Babić". Tijekom obuke morali su pokazati ne samo vojno znanje i spremnost nego i osobine koje čine razliku između pojedinca koji izvršava zadaće i vođe koji preuzima odgovornost za ljude, njihovu sigurnost i uspjeh postrojbe.

Na Kninsku tvrđavu popeli su se u koloni na čijem su čelu bili zapovjednik Središta pukovnik Ivan Vukelić; prvi dočasnik Središta časnički namjesnik Mato Bjelovarac; viši instruktor u Središtu i zapovjednik završne hodnje desetnik Stipan Stažnik te instruktori. Iza njih bili su polaznici, koji su proteklih šest tjedana prolazili intenzivnu obuku, a završnu su provjeru sposobnosti položili na putu dugom 88 kilometara – od vojarne "Josip Jović" na Udbini do povijesne tvrđave iznad Knina.

Njihov dolazak na cilj više je od završetka hodnje. Potvrda je stečenih znanja, ustrajnosti i sposobnosti suočavanja s izazovima, ali i početak nove etape profesionalnog razvoja. Povratkom u matične postrojbe polaznici će preuzeti odgovornije zadaće, a iskustva iz Središta trebala bi im pomoći da u svakodnevnom radu budu samostalniji, odlučniji i spremniji preuzeti inicijativu kad okolnosti zahtijevaju brzu reakciju.

ŠEST TJEDANA INTENZIVNE OBUKE

Šestotjedni program podijeljen je u tri faze. Prva je faza prihvata i prilagodbe, tijekom koje se polaznici upoznaju s načinom rada, zahtjevima i pravilima obuke. Slijedi glavna faza intenzivne obuke, u kojoj se usvajaju i uvježbavaju ključne vještine potrebne za vođenje manjih postrojbi. Završna faza obuhvaća 72-satnu vježbu, tijekom koje polaznici stečena znanja primjenjuju u uvjetima koji zahtijevaju dugotrajnu koncentraciju, izdržljivost, koordinaciju i prilagodbu promjenjivim okolnostima.

Središnji cilj obuke jest razvijanje sposobnosti borbenih vođa praktičnim preuzimanjem različitih dužnosti. Polaznici se tako stavljaju u uloge vođe skupine, zapovjednika desetine i voda te prvog dočasnika voda.

Na taj način uče sagledavati zadaću iz različitih perspektiva, razumjeti odgovornosti pojedinih razina zapovijedanja i pravodobno donositi odluke koje utječu na djelovanje cijele postrojbe.

Program obuhvaća pet glavnih područja.

Uz vođenje, naglasak je na naprednoj uporabi pješačkog oružja i zadaćama gađanja te taktičkoj obuci malih postrojbi. Potonje područje uključuje širok raspon sadržaja – od provedbe taktičkih zadaća i borbe u urbanim sredinama do korištenja helikopterske potpore, obuke na vodenim površinama, svladavanja zapreka, potpornih taktičkih zadaća i planinske obuke. Redovita tjelovježba i samoobrana dodatno pridonose razvoju fizičke spremnosti, koordinacije i sposobnosti djelovanja pod opterećenjem.

Završna provjera obuhvaća taktičko i bojno uvježbavanje u simuliranim borbenim uvjetima, nakon čega slijedi pješačka hodnja od Udbine do Knina. Upravo se u takvim uvjetima pokazuje koliko polaznici mogu povezati naučeno, zadržati koncentraciju te preuzeti odgovornost i kad umor počne utjecati na njihovu fizičku i mentalnu sposobnost.

Od polaznika se očekuju kontinuiran angažman, visoka razina motivacije i spremnost na suočavanje s vlastitim ograničenjima. Pritom fizička snaga nije jedini kriterij uspjeha

Središnji cilj obuke jest razvijanje sposobnosti borbenih vođa praktičnim preuzimanjem različitih dužnosti

Najboljim polaznikom 13. naraštaja obuke proglašen je poručnik Jure Sertić iz bojne Tigrovi

ZAVRŠNA PROVJERA NA 88 KILOMETARA

Završna hodnja započela je 20. listopada u ranim jutarnjim satima polaskom iz vojarne "Josip Jović" na Udbini. Prije polaska polaznici su u crkvi hrvatskih mučenika primili blagoslov. Prvog dana stigli su do tabora kod Otrića, gdje su se pripremili za nastavak puta.

Hodnja je ukupno trajala 34 sata, a njezinih 88 kilometara zahtijevalo je izdržljivost i sposobnost održavanja radnog ritma unatoč umoru, nedostatku sna i tegobama koje se pojavljuju tijekom dugotrajnog napora. Za desetnika Stipana Stažnika upravo su takve okolnosti sastavni dio procesa razvoja kvalitetnih vođa. "Obuka je bila izrazito naporna, ali to je upravo ono što tražimo jer tako možeš testirati vođu i psihički i fizički. Kad je najteže, onda se istakne onaj najbolji", rekao je.

Od polaznika se očekuje kontinuiran angažman, visoka razina motivacije i spremnost na suočavanje s vlastitim ograničenjima. Pritom fizička snaga nije jedini kriterij uspjeha. Dugotrajan napor, smanjena mogućnost odmora i potreba za održavanjem koncentracije stavljaju na kušnju i psihičku otpornost. U takvim okolnostima postaje posebno važno prepoznati vlastito stanje, pravilno rasporediti snagu i zadržati sposobnost suradnje s ostalim pripadnicima skupine.

Za instruktore je upravo to prilika za procjenu osobina koje je teško u potpunosti prepoznati u uobičajenim uvjetima rada. Vođa se ne procjenjuje samo prema tome kako obavlja zadaću kad sve ide prema planu nego i prema tome kako reagira kad se pojave nepredviđene poteškoće, kad je potrebno prilagoditi pristup i kad odluke treba donositi unatoč umoru i neizvjesnosti.

Govoreći o vlastitoj motivaciji za zahtjevan posao instruktora, Stažnik je posebno izdvojio obitelj, povijest Hrvatske i žrtvu hrvatskih branitelja. Istaknuo je da njihovo iskustvo daje dodatnu težinu naporima koje polaznici prolaze tijekom obuke. "Kad razmišljam o tome što su naši branitelji prošli da bismo mi imali svoju državu, o svim patnjama i boli kroz koje su prošli a mnogi nisu preživjeli, mislim

da je ovo što mi prolazimo samo mali dio onoga što su oni proživjeli. Sve je ovo njima u čast", rekao je.
Ta poruka daje završnoj hodnji i šire značenje. Zahtjevi obuke proizlaze iz potreba suvremenih oružanih snaga, ali njezini sudionici profesionalnu odgovornost razvijaju i u kontekstu hrvatske vojne tradicije. Sjećanje na branitelje pritom nije samo podsjetnik na prošlost nego i poticaj da se stečena znanja, odgovornost i spremnost na služenje prenose na nove generacije pripadnika Hrvatske vojske.

VRIJEDNOST ISKUSTVA I ZAJEDNIŠTVA

Jedan od 24 polaznika koja su uspješno završila obuku je i poručnik Petar Čotić, pripadnik Samohodne topničke bitnice Topničko-raketne pukovnije. Govoreći o iskustvu u Središtu, istaknuo je da su zahtjevnost programa i mogućnost usvajanja novih znanja obuku učinili vrijednim profesionalnim iskustvom. "Obuka mi je bila naporna, korisna i zanimljiva i drago mi je da sam je uspio završiti", rekao je.

Osim stečenih znanja i vještina, posebno je izdvojio timski duh i prijateljstva koja su se razvila tijekom zajedničkog svladavanja izazova. Kad se pripadnici različitih postrojbi nađu u istom zahtjevnom okruženju, zajednički napori stvaraju priliku za razmjenu iskustava i znanja te izgradnju povjerenja. Čotić je naglasio i da su polaznici imali priliku proći sadržaje i suočiti se s izazovima kakve ne bi mogli iskusiti na drugim mjestima kao u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić".

VOĐENJE POČINJE RAZUMIJEVANJEM LJUDI

Najboljim polaznikom 13. naraštaja obuke proglašen je poručnik Jure Sertić iz bojne Tigrovi. Posebno priznanje dodjeljuje se nakon svakog ciklusa obuke polazniku koji se istaknuo rezultatima i ukupnim angažmanom. Pri izboru uzimaju se u obzir rezultati postignuti tijekom obuke, ali i mišljenje ostalih polaznika, čime se vrednuju stručnost, osobni primjer i način na koji pojedinac djeluje unutar skupine.
Sertićev uspjeh dodatno je obilježila ozljeda koju je zadobio na početku obuke, kad je tijekom treninga Krav Mage iščašio rame. Unatoč tom izazovu, nastavio je obuku i uspješno je prošao. Njegov rezultat pokazuje koliko su ustrajnost i odlučnost važne u profesionalnom razvoju, ali i koliko je za kvalitetnog vođu bitno realno procijeniti situaciju i odgovorno pristupiti vlastitim mogućnostima.
Tijekom završne hodnje i sam se suočio s umorom i žuljevima, a motivaciju je pronalazio usredotočujući se na sljedeći korak. U tim je trenucima, kako je opisao, pjevao pjesmu *Korak po korak* Prljavog kazališta. Takav pristup sažima jednu od ključnih lekcija dugotrajnih fizičkih napora: zahtjevnu zadaću često je lakše svladati kad se velika udaljenost i konačni cilj podijele na manje, ostvarive korake.
Ipak, Sertić u obuci nije vidio samo fizički izazov. Posebno ga je zanimalo kako umor utječe na razmišljanje, koncentraciju i donošenje odluka, odnosno kako se takve promjene odražavaju na sposobnost vođenja ljudi. "Zanimljivo je gledati kako ljudi počinju drugačije razmišljati zbog umora i kako im, što manje spavaju, pada koncentracija. Sve to zapovjednik elementa mora uzeti u obzir kad donosi odluke", objasnio je.
Sertiću su upravo dinamičnost i zahtjevnost obuke bili dodatni motiv za sudjelovanje. Raznovrsni sadržaji i neprestano suočavanje s novim izazovima omogućili su mu provjeru vlastitih granica, usvajanje novih znanja i razvoj razumijevanja odgovornosti koja dolazi s vođenjem ljudi.
Kao najboljem polazniku uručeno mu je posebno priznanje – pištolj s posvetom, kao potvrda njegovih rezultata, ali i poticaj za daljnji profesionalni razvoj. Vrijednost priznanja nije samo u osobnom uspjehu nego i u odgovornosti koju ono nosi: stečena znanja potrebno je dalje razvijati te ih primjenjivati u radu s pripadnicima matične postrojbe.

LJUDI SU TEMELJ VOJNE SPOSOBNOSTI

Na završnoj svečanosti polaznicima se obratio brigadir Dražen Batrnek, zapovjednik Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan". Istaknuo je da je obuka ostvarenje vizije razvoja vođa sposobnih odgovoriti na izazove suvremenog bojišta.
Naglasio je važnost prilagodljivosti, svestranosti i spremnosti za djelovanje u različitim okruženjima. Suvremeno vojno djelovanje obilježavaju brz razvoj tehnologije, pro-

mjene u načinu izvođenja operacija i sve veći zahtjevi koji se postavljaju pred pripadnike oružanih snaga. U takvim okolnostima vojni vođe moraju biti spremni na kontinuirano učenje, razumijevanje novih sposobnosti i prilagođavanje promjenjivim uvjetima.
Brigadir je istaknuo i važnost suradnje sa savezničkim oružanim snagama, koja obuci daje dodatnu vrijednost. Međunarodna suradnja omogućuje razmjenu iskustava, upoznavanje s različitim pristupima obuci i jačanje sposobnosti zajedničkog djelovanja. Takav je pristup važan za pripadnike oružanih snaga koji u okviru međunarodnih aktivnosti i savezničkih zadaća moraju djelovati prema zajedničkim ciljevima i usklađenim postupcima.
Šire značenje razvoja vođa istaknuo je i zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza. Podsjetio je da tehnološki napredak mijenja način ratovanja, ali ne umanjuje važnost ljudskog faktora. "Ovdje niste učili samo vojne vještine. Kroz znoj, umor i napore razvijali ste samostalnost, mentalnu i fizičku izdržljivost, inicijativu te sposobnost donošenja brzih i odlučnih odluka u neizvjesnosti", poručio je.
Njegova poruka upućuje na temeljnu svrhu obuke. Vojna oprema, suvremeni sustavi i tehnološke sposobnosti važni su čimbenici borbene moći, ali njihova učinkovitost ovisi o ljudima koji njima upravljaju, donose odluke i preuzimaju odgovornost za provedbu zadaća. Kvalitetno vodstvo povezuje raspoložive sposobnosti u organiziranu i učinkovitu cjelinu.
General je podsjetio i na nasljeđe Domovinskog rata te važnost vođenja vlastitim primjerom. Pozvao je polaznike da stečena znanja i vrijednosti prenesu u matične postrojbe. "Pravi vođa ne zapovijeda samo riječima nego vodi vlastitim primjerom. Od danas će vaši vojnici u vama tražiti oslonac, pravednost i karakter. Budite vođe u koje se vjeruje i koje su ljudi spremni slijediti", zaključio je.

MEĐUNARODNA SURADNJA I ZAJEDNIČKA ISKUSTVA

Uz pripadnike Hrvatske vojske, obuku su polazili i pripadnici OS-a Albanije, Slovenske vojske te Sigurnosnih snaga Kosova. Pripadnici Nacionalne garde Minnesote sudjelovali su u ulozi promatrača.
Takav sastav potvrđuje važnost Središta kao mjesta na kojem se, uz razvoj individualnih sposobnosti, jačaju međusobno razumijevanje i suradnja pripadnika različitih postrojbi i partnerskih oružanih snaga.
Zajednička obuka omogućuje upoznavanje različitih profesionalnih iskustava i pristupa, dok zahtjevni praktični sadržaji stvaraju priliku za suradnju u uvjetima koji zahtijevaju disciplinu, prilagodljivost i zajedničko djelovanje.
Međunarodna dimenzija obuke uklapa se u širi cilj razvoja vođa sposobnih djelovati u različitim operativnim okruženjima. Od njih se očekuje poznavanje svoje uloge i odgovornosti, ali i razumijevanje važnosti usklađivanja djelovanja s drugim sastavima.
U suvremenim sigurnosnim okolnostima takve su sposobnosti važan dio profesionalne spremnosti.
Do danas je obuku u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić" uspješno završio 601 polaznik, među kojima su 34 žene i 19 pripadnika stranih oružanih snaga. Ti podaci potvrđuju kontinuitet rada Središta i njegov doprinos razvoju sposobnosti vođenja u Hrvatskoj vojsci, uz postupno jačanje međunarodne suradnje.

ZAVRŠETAK JEDNE OBUKE, POČETAK NOVE ODGOVORNOSTI

Iskustva polaznika pokazuju da se vrijednost obuke ne može mjeriti samo brojem svladanih kilometara ili uspješno izvršenih zadaća.
Njezina se stvarna vrijednost ogleda u promjeni načina razmišljanja, boljem razumijevanju odgovornosti vođe i sposobnosti prepoznavanja potreba ljudi koje vodi. Upravo su te osobine presudne kad treba donositi odluke u neizvjesnosti, održavati povjerenje i usmjeravati postrojbu prema zajedničkom cilju.
Dvadeset četiri polaznika vratit će se u svoje postrojbe s novim iskustvima, stečenim znanjima i potvrdom da su spremni suočiti se sa zahtjevnim izazovima. Njihova osposobljenost nastavit će se ondje razvijati svakodnevnim radom, uvježbavanjem i odgovornosti za ljude koje vode.

GOMBR

NA VOJNOM POLIGONU KOD SLUNJA PRIPADNICI BOJNE PUME PROVELI SU BOJNO GAĐANJE MINOBACAČIMA M-75 UZ POTPORU 93. KRILA HRZ-a I VOJNOOBAVJEŠTAJNE SATNIJE GOMBR-a

TEKST Domagoj Vlahović // **FOTO** Tomislav Brandt

PUME, KIOWE I VATRENOM DJE

DRONOVI U ELOVANJU

Provedba bojnog gađanja pridonijela je podizanju razine operativne spremnosti uključenih postrojbi, ali i razvoju interoperabilnosti i jačanju sposobnosti

Kao i mnoge druge vojne postrojbe, i pripadnici Satnije za vatrenu potporu 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) nazvat će bojno gađanje *krunom obuke*. Djelovanje s vatrenim oružjem, u njihovu slučaju s minobacačima M-75 kalibra 120 mm, završetak je višemjesečnog ciklusa učenja i uvježbavanja. Ipak, gađanje koje smo 28. listopada pratili na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja bilo je završetak, ali i početak. Jer, Satnija i njezine posade minobacača 120 mm prvi su put djelovale u interakciji s pripadnicima 393. eskadrile helikoptera 93. krila Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. To je značilo da su djelovale s posadama helikoptera OH-58D Kiowa Warrior, koje su iz zraka vršile zadaće motrenja i identifikacije ciljeva te navođenja i korekcije minobacačke vatre. Te smo informacije u redakciji Hrvatskog vojnika saznali još iz najave gađanja, ali kad je naša ekipa stigla na Slunj, uvjerili smo se da ni to nije sve...

Za prvu radnu točku posjeta, naši domaćini iz Puma odabrali su položaj na kojem su bili topnički izvidnici Satnije za vatrenu potporu. Prije njih porazgovarali smo s nekoliko vojnika koji su djelovali s obližnjeg položaja – timom operatera dronova iz Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a. Baš kao i Kiowe te topnički izvidnici, njihova je zadaća također bila da podupiru minobacačko gađanje, u njihovu slučaju pomoću malog, ali učinkovitog letećeg sredstva.

PODACI IZ TRI IZVORA

Dakle, po planu provedbe bojnog gađanja minobacačima 120 mm, 1. vod MB 120 Satnije za vatrenu potporu dobivao je podatke o ciljevima i učinkovitosti njihove vatre iz tri izvora. "Prvi su topnički izvidnici, zatim dronovi, a na kraju Kiowe", govori nam prvi dočasnik Puma časnički namjesnik Kristijan Danko, usput objašnjavajući da svaki od tih izvora ima druge sposobnosti. I tako će se zamišljeni protivnik teško sakriti, čak i na velikom i šarenim raslinjem prekrivenom području poligona. Istodobno, Pume su željele da vježbovni događaji budu što realniji, pa su iskoristile priliku da i same uvježbaju prikrivanje. Topnički izvidnici bili su tako dobro skriveni da ih ne bismo ni primijetili da nam se nisu javili sami. Štoviše, jednako dobro sakrili su i svoje terensko vozilo. Jedan od izvidnika skupnik Fran Kosmač objašnjava nam da je „nevidljivost" vojnika danas jako bitna, to pokazuju lekcije koje dolaze s aktualnih bojišnica. "Ovdje u biti radimo dvije stvari. S jedne strane svojevrstan smo instrument za topnička gađanja. S druge strane, moramo se kretati i taktički i izvidnički, da bismo neprimjećeno došli do planiranog mjesta za promatračnicu. Najbitnije nam je uspostaviti dobre veze s paljbenim položajem te jasno vidjeti područje ciljeva", kaže dočasnik. Neke stvari čisto su praktične. Mjesta nema puno, a položaj mora biti funkcionalan, što znači da izvidnici moraju točno odrediti gdje će biti laser, gdje će biti topnički kompas...a da su istodobno neprimjetni, zakamuflirani raslinjem i kamuflažnim mrežama. I nakon svog tog posla, onaj pravi, gađanje, tek je počinjao. No, Kosmač ga je jedva čekao: "Uvijek sam za ovakve aktivnosti, to vrijedi za cijelu našu ekipu. Ovdje možemo pokazati koliko smo iskusni i uvježbani, a s nama su i Kiowe, kolege iz Vojnoobavještajne satnije... zaista želimo da sve dobro uspije".

KOREKCIJA TOPNIČKE VATRE, PA VATRA ZA UČINAK NA CILJU

S izvidničkog položaja mogli smo jako dobro vidjeti brijeg koji je na poligonu "Eugen Kvaternik" uobičajen cilj za topnička gađanja. I kad smo na vojničkim radiouređajima sve češće začuli ljudske glasove, shvatili smo da se približava trenutak prvih gađanja kojima se minobacači *upucavaju*. Uskoro smo čuli i udaljenu buku ispaljivanja mine, potom na brijegu vidjeli dizanje gustog dima, da bi nakon sekunde-dvije do nas došao i zvuk prve detonacije. Bilo je to djelovanje osnovnog oružja, kojem su se uskoro pridružili i ostali minobacači provodeći pripremu za grupno gađanje voda koristeći više režima paljbi. Pogodci su pokazali da cijeli vod radi usklađeno i da može prijeći na prijenos paljbe na sljedeći cilj. "Evo, kako gađanje zasad ide, jako, jako smo zadovoljni, a sad nam ostaje da vidimo kako će napredovati", najavljuje skupnik Kosmač i još nas jednom podsjeća na ulogu Kiowa i dronova: "Za većinu nas ovo je prva takva situacija. Svi smo ovdje na Slunju uvezani da bi ovo bio jedan uspješan dan i da postignemo zajednički, veći cilj. Tu uvezanost diktiraju današnje bojišnice. I zato, dobro je da uvježbavamo što više takvih situacija, s više grana, rodova, s više malih timova".

Plan provedbe gađanja dopuštao je da uhvatimo vremena između dviju serija gađanja i promijenimo poziciju. Idućа *postaja* bila je promatračnica na Debeloj glavi. Ondje smo vidjeli da je GOMBR na vježbi osigurao i sudjelovanje kontrolora bliske zračne potpore (Joint Terminal Attack Controller – JTAC). Kao što je poznato, jedna od zadaća JTAC-a je i integriranje združenih vatri. Dakle, osiguranje da minobacači i Kiowe, pa i dronovi, djeluju zajednički i usklađeno, bez ometanja, te bez opasnosti od kolizije u zraku ili tzv. prijateljske vatre. I zato, zbog intenzivnih događaja u kratkom vremenu, komunikacijski uređaji JTAC-a bili su itekako zauzeti. S Debele glave promatrali smo kako Kiowe kruže iznad određenih područja, te slušali kako akteri vježbe svi skupa komuniciraju. Uskoro je došlo vrijeme i za više minobacačkog *vatrometa*, pa smo, primjerice, vidjeli i kako Pume izvršavaju prijenos paljbe s prethodnog na sljedeći cilj. Cilj je da se protivnik zbog početnih *promašaja* osjeti sigurnim, a zapravo je to tek uvod u onaj pravi napad u kojem će velike trenutno-fugasne mine M62 P3 početi padati izravno na njega.

ŠTO TOČNIJI, BRŽI I UČINKOVITIJI

Treća točka našeg obilaska ipak je bila ona ključna, položaji 1. voda MB 120 Satnije za vatrenu potporu, tj. minobacačkih posada. Baš kao i njihovi kolege izvidnici, i oni su bili jako dobro zakamuflirani na rubu šume. Naravno, prije svega trebalo je osigurati prostor da M-75 mogu gađati nesmetano. Zapovjednik voda poručnik Martin Krešan ponovio je da je kamuflaža nešto na čemu se u Pumama danas jako inzistira. "Naučene lekcije i smjernice govore da se moramo što više posvetiti maskiranju, posebno zbog učestale nazočnosti dronova na bojišnicama", govori mladi časnik. Vod je bio negdje na četvrtini gađanja, i ono pravo tek je slijedilo – deseci usklika Pali!, zvukova ispaljivanja granata i mnoštvo raznobojnog jesenskog lišća otpalog od siline detonacija. No, ti plotuni nisu bili *navrat-nanos*,

Posade Kiowa Warriora iz zraka su vršile zadaće motrenja i identifikacije ciljeva te navođenja i korekcije minobacačke vatre

Prizor s položaja na kojem su bili topnički izvidnici Satnije za vatrenu potporu

Pripadnik tima operatera dronova iz Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a

nego točno usmjereni sukladno nizu informacija pristiglih sa zemlje i iz zraka. Štoviše, brojnost streljiva, te njegova pouzdanost (nije se dogodio nijedan zastoj) omogućili su i različite scenarije.

Primjerice, jedna od simuliranih meta bila je zaustavljena kolona vojnih vozila dugačka dvije stotine metara, a poručnik je pripremio djelovanje voda po azimutu fronte cilja. "Za nas je ovakvo uvježbavanje jako zanimljivo, tim više jer dobivaš ciljeve na više načina i iz više izvora, i svemu se tome prilagođavaš. Stigli smo odraditi dosta ciljeva, dosta prijenosa paljbe, korekcija koje smo dobivali i od Kiowa te dronova...

Cilj je svega da budemo što točniji, brži i učinkovitiji. Imamo još mjesta za napredak, ali sve u svemu bilo je – izvrsno", rekao nam je Krešan nakon što su njegovi ljudi ispucali sve predviđeno streljivo i vježba je zaključena. S njim se složio i zapovjednik bojne Pume bojnik Goran Šarlija, koji je s interesom nazočio vježbi. Bio je zadovoljan iz više razloga, a jedan je što je bojno gađanje bilo v*atreno krštenje* za većinu pripadnika Voda, koji je zadnjih mjeseci jako pomlađen. "Izvršili ste zadaću na vrlo, vrlo visokoj razini", poručio je bojnik mladim Pumama.

"GAĐAO BIH ODMAH!"

Svoju premijeru na bojnom gađanju imao je i vojnik Dorien Andrijanić, poslužitelj na jednom od minobacača. "Rokali smo kako treba, cijela ekipa bila je odlična, čestitam kolegama kako su sve izvršili", zadovoljno se osmjehivao. Cijela ekipa iz voda dugo se vremena za Slunj pripremala *na suho*, u učionicama te na vojnim vježbalištima u blizini vojarne. I onda: "Nema većeg gušta nego izići na teren s ekipom s kojom provodite dane i dane uvježbavanja i uvježbavanja, prolijevate litre i litre znoja".

"Želite li što prije opet na teren?", pitamo. "Da! Zapravo, gađao bih odmah!" kao iz topa, odnosno iz minobacača, odgovara Dorien kojeg je s kolegama tek čekao posao *pospremanja* , odnosno vraćanje paljbenih položaja u prvobitno stanje, a onda i raščlamba te povratak u vojarnu. Prije toga, dobili smo priliku za razgovor i s jednim iskusnijim pripadnikom Puma. Desetnik Matija Večerić na minobacačima je od 2019. godine i već je više puta gađao iz M-75, ali danas prvi put na dužnosti prvog dočasnika 1. voda. "Odgovornost mi je bila definitivno veća. Bilo je izazovno, ali nisam osjećao tremu.

Zapravo, sad mi je posao zanimljiviji. A želio sam da cijela vježba bude energična. Jako je važno što su se mlade snage dobro uklopile sa starijom ekipom, to se pokazalo još od uvježbavanja. A ovdje, povezali smo se s kolegama iz GOMBR-a i HRZ-a te pokazali da imamo volju, želju i entuzijazam", brzo govori desetnik.

Bojnik Šarlija ocijenio je uvježbavanje s pripadnicima HRZ-a i Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a vrlo uspješnom, rekavši da je provedba bojnog gađanja pridonijela podizanju razine operativne spremnosti uključenih postrojbi, ali i razvoju interoperabilnosti i jačanju sposobnosti.

"Konkretno, stavili smo fokus na brzinu prijenosa i obrade podataka, zapovjedno-komunikacijski sustav kao i provedbu procjene učinaka djelovanja po cilju (battle damage assessment – BDA)", opisao je zapovjednik Puma. Bitno je i što je to učinjeno u složenom i dinamičkom operativnom okruženju, što svakako vrijedi pozdraviti, baš kao i napore da se scenarij što više prilagođava iskustvima s modernih bojišnica. U svakom slučaju, nadamo se da ćemo ovakvih vježbi s više grana, rodova i postrojbi vidjeti što više, bez obzira na njihovu veličinu, sudionike, intenzitet te korištena sredstva.

Brojnost streljiva, te njegova pouzdanost omogućili su i različite scenarije bojnog gađanja

Kad je vod bio na četvrtini gađanja, slijedilo je ono pravo – deseci usklika Pali!

Helikopter OH-58D Kiowa Warrior - izvidnička i borbena platforma

"Nema većeg gušta nego izići na teren s ekipom s kojom provodite dane i dane uvježbavanja i uvježbavanja, prolijevate litre i litre znoja"

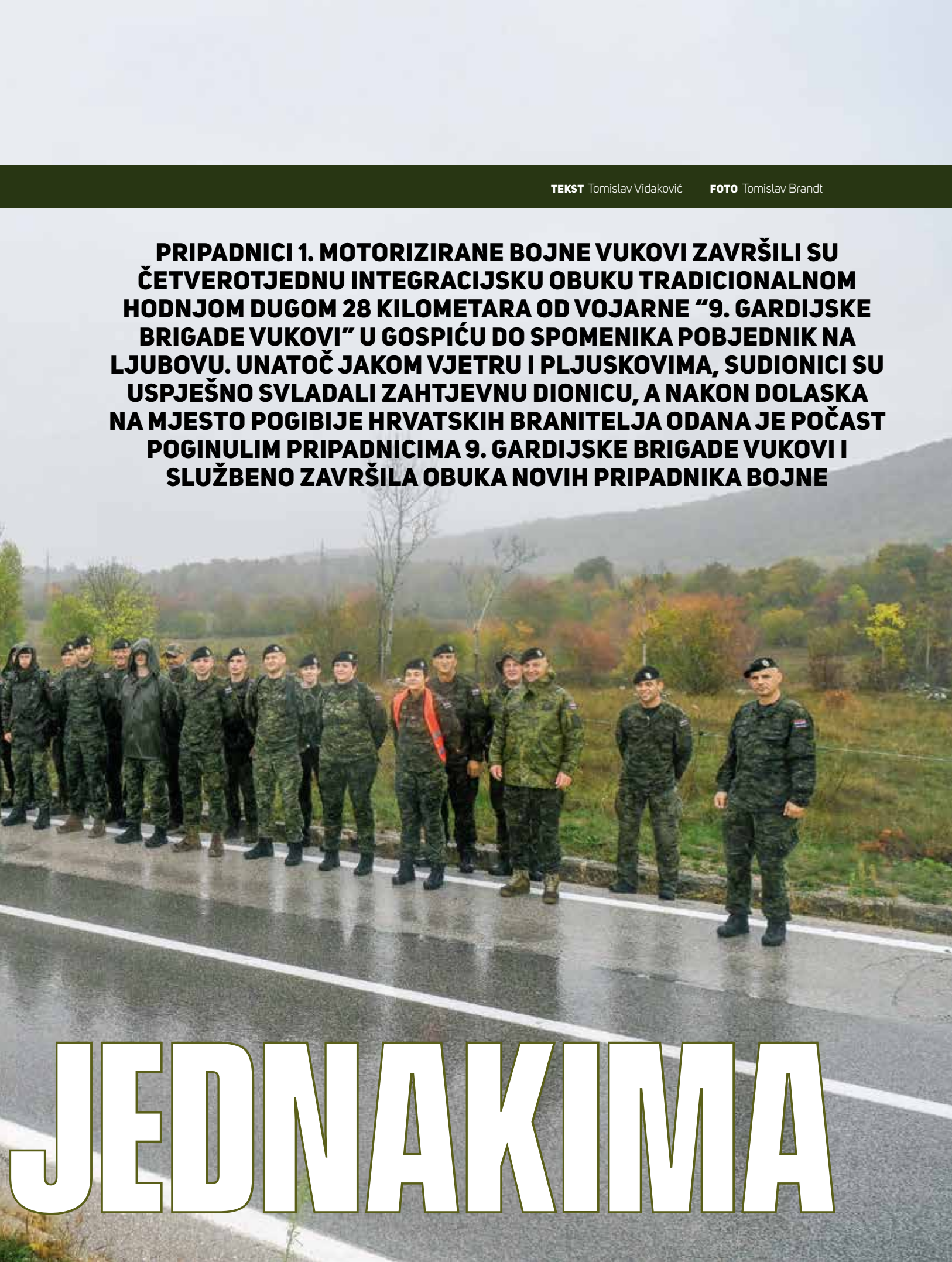
HKoV

PRVI MEĐU

TEKST Tomislav Vidaković **FOTO** Tomislav Brandt

PRIPADNICI 1. MOTORIZIRANE BOJNE VUKOVI ZAVRŠILI SU ČETVEROTJEDNU INTEGRACIJSKU OBUKU TRADICIONALNOM HODNJOM DUGOM 28 KILOMETARA OD VOJARNE "9. GARDIJSKE BRIGADE VUKOVI" U GOSPIĆU DO SPOMENIKA POBJEDNIK NA LJUBOVU. UNATOČ JAKOM VJETRU I PLJUSKOVIMA, SUDIONICI SU USPJEŠNO SVLADALI ZAHTJEVNU DIONICU, A NAKON DOLASKA NA MJESTO POGIBIJE HRVATSKIH BRANITELJA ODANA JE POČAST POGINULIM PRIPADNICIMA 9. GARDIJSKE BRIGADE VUKOVI I SLUŽBENO ZAVRŠILA OBUKA NOVIH PRIPADNIKA BOJNE

JEDNAKIMA

Hodnja je održana u povodu obilježavanja 34. obljetnice osnutka 9. gardijske brigade Vukovi i 19. obljetnice osnutka Motorizirane bojne Vukovi, a sudionici su njome odali počast 56 poginulih pripadnika brigade. Za nove pripadnike bojne bila je to ujedno kruna četverotjedne integracijske obuke tijekom koje su usvajali temeljne vojničke vještine, razvijali timski duh i pripremali se za izazove buduće službe. Ljubovo ima posebno mjesto u povijesti Domovinskog rata. Planinski prijevoj bio je jedno od najjačih neprijateljskih uporišta u Lici, a njegovo zauzimanje jedan od ključnih zadataka 9. gardijske brigade Vukovi tijekom vojno-redarstvene operacije Oluja 1995. godine. Upravo se na tom području vodila jedna od najtežih bitaka brigade, a Ljubovo je ostalo zapamćeno i kao mjesto najvećeg stradanja hrvatskih branitelja tijekom Oluje. Na području Zbornog područja Gospić u toj je operaciji poginulo 68 hrvatskih branitelja. U njihovu čast podignut je tri metra visok spomenik Pobjednik, koji prikazuje hrvatskog vojnika kako zabija stijeg u oslobođenu hrvatsku zemlju. Kod spomenika su se polaznicima obratili zapovjednik bojne Vukovi bojnik Mario Štimac i umirovljeni pukovnik Milan Čulumović, dopredsjednik Udruge ratnih veterana 9. gardijske brigade. Poželjevši novim pripadnicima dobrodošlicu u postrojbu, istaknuli su važnost očuvanja sjećanja na poginule prethodnike, u čiju su čast sudionici zapalili svijeće.

OD POJEDINCA DO TIMA

Četverotjedna integracijska obuka osmišljena je tako da nove pripadnike postupno pripremi za funkcioniranje u vojnom kolektivu, od usvajanja temeljnih vojničkih vještina do djelovanja u zahtjevnijim taktičkim situacijama. Desetnik Valentino Dodig, instruktor na obuci, zadovoljan je postignutim rezultatima, a posebno ističe motivaciju polaznika i njihovu spremnost na izvršavanje zadaća. "Prvi tjedan temeljile su se na temeljnim vojničkim vještinama. Drugi tjedan naglasak je bio na pojedincu, a zatim smo ih učili kako funkcionirati u binomu i timu, sve dok nismo došli do razine desetine i voda", objasnio je Dodig. Polaznici su u završnom tjednu uvježbavali uzbunjivanje postrojbe, zauzimanje patrolne baze, izviđanje iz baze i postavljanje zasjede. Zadaće su morali izvršavati u zadanom vremenu, uz podjelu odgovornosti i zapovjedne uloge među polaznicima. Osim praktičnih vojničkih znanja, važan dio obuke bilo je praćenje reakcija u nepredvidivim i stresnim okolnostima. Polaznike su tijekom predavanja i drugih aktivnosti iznenadno suočavali sa simuliranim napadima na objekt, pojavom ranjenika ili požarom, kako bi instruktori procijenili njihovu sposobnost pravodobnog reagiranja.

"Baza obuke temeljne su vojničke vještine, ali ono što smo posebno ocjenjivali bile su njihove reakcije. Važno nam je vidjeti kako reagiraju u stresnim situacijama i naučiti ih pravilno postupati kad se dogodi nešto nepredviđeno", istaknuo je Dodig. Sustavnim povećanjem zahtjevnosti zadaća polaznici su tijekom četiri tjedna razvijali fizičku spremnost, međusobno povjerenje i sposobnost zajedničkog djelovanja. Priprema za završnu hodnju također je bila postupna, s prethodnim dionicama od 10, 15 i 20 kilometara, što im je omogućilo da spremni pristupe završnom izazovu.

Prvi dočasnik Motorizirane bojne Vukovi, stožerni narednik Ivica Perajić, naglasio je kako je cilj integracijske obuke pripremiti pripadnike za odgovornost koju donosi vojna služba, posebno one koji će jednoga dana preuzeti zapovjedne dužnosti. "Četiri tjedna intenzivne obuke služe tome da procijenimo njihova znanja, vještine i sposobnosti. Posebno mlade časnike stavljamo u stresne situacije kako bi sutra, kad postanu zapovjednici, znali reagirati i voditi svoje ljude. Moraju biti prvi i motivatori svojim ljudima u izvršavanju zadaća", istaknuo je Perajić. Dodao je kako su svi sudionici hodnje, unatoč iznimno lošim vremenskim uvjetima, pokazali visoku motiviranost te uz pjesmu svladali svih 28 kilometara.

Ljubovo ima posebno mjesto u povijesti Domovinskog rata. Planinski prijevoj bio je jedno od najjačih neprijateljskih uporišta u Lici, a njegovo zauzimanje jedan od ključnih zadataka 9. gardijske brigade Vukovi tijekom vojno-redarstvene operacije Oluja

Četverotjedna integracijska obuka osmišljena je tako da nove pripadnike postupno pripremi za funkcioniranje u vojnom kolektivu, od usvajanja temeljnih vojničkih vještina do djelovanja u zahtjevnijim taktičkim situacijama

ZNANJA IZ SREDIŠTA ZA RAZVOJ VOĐA PRENESENA U MATIČNU POSTROJBU

U prethodnom i ovom broju Hrvatski vojnik pratio je obuku Središta za razvoj vođa "Marko Babić", tijekom koje smo istaknuli kako je jedan od ključnih ciljeva takvog sustava osposobljavanja prijenos stečenih znanja, vještina i iskustava u matične postrojbe. Na taj se način ne osposobljavaju samo pojedinci za preuzimanje odgovornih dužnosti nego se istodobno podiže razina osposobljenosti i spremnosti cijele postrojbe. Integracijska obuka Motorizirane bojne Vukovi konkretan je primjer ostvarivanja takve strategije. Desetnik Valentino Dodig, instruktor na obuci, prošao je obuku u Središtu, a iskustva i znanja stečena tijekom tog osposobljavanja odlučio je primijeniti u radu s novim pripadnicima Vukova. Pritom nije riječ samo o preuzimanju pojedinih sadržaja nego o primjeni pristupa obuci koji naglašava inicijativu, prilagodljivost, odgovornost i sposobnost reagiranja u nepredvidivim situacijama.

Dodig je tijekom integracijske obuke upravo takav pristup primijenio na konkretne zadaće, postupno povećavajući zahtjevnost i polaznike iz individualnog rada usmjeravajući prema zajedničkom djelovanju. Njegova obuka bila je osmišljena tako da pripadnike ne priprema samo za izvršavanje unaprijed poznatih zadaća nego i za situacije u kojima moraju samostalno procijeniti okolnosti, reagirati i

pronaći odgovarajuće rješenje. Rezultati takvog pristupa vidljivi su i u reakcijama polaznika. Novi pripadnici Vukova iznimno su zadovoljni obukom, koju opisuju kao originalnu, zanimljivu i nepredvidivu. Posebno ističu kako ih je instruktor svojim načinom rada neprestano držao u stanju pripravnosti jer nikad nisu znali što ih očekuje u sljedećem trenutku.

OBITELJSKA TRADICIJA I ZAJEDNIŠTVO

Za mnoge nove pripadnike Vukova odluka o vojnom pozivu povezana je s obiteljskom tradicijom i osobnim poštovanjem prema hrvatskim braniteljima. Vojnik Kristofer Roce iz Sutivanca kod Pazina odrastao je u obitelji povezanoj s vojskom. Njegov otac bio je pripadnik 1. gardijskog zdruga i Počasno-zaštitne bojne, a želju da postane vojnik, kaže, imao je još od najranijeg djetinjstva. "Obuka je bila jako zanimljiva i nepredvidiva. Instruktor Dodig vrlo je domišljat i kreativan, a ono što smo od njega naučili jest kako pravilno reagirati u nepredvidivim i iznenadnim situacijama", rekao je Roce.

Vojniku Antoniju Mesariću iz Sukošana motivacija za pristupanje Oružanim snagama također proizlazi iz obiteljske povezanosti s Domovinskim ratom. Njegov otac bio je hrvatski branitelj i pripadnik nekadašnje 9. gardijske brigade, čija je tradicija nastavljena u današnjim Vukovima.

"Moj motiv za ulazak u Oružane snage bio je otac, koji je bio hrvatski branitelj i pripadnik bivše 9. gardijske brigade. Jednostavno, kad ti to od malih nogu uđe u krv, ne izlazi. I svaki put kad ti je teško, samo se sjetiš toga. Znaš zašto si tu", istaknuo je Mesarić. Dolazak na Ljubovo za njega je bio posebno emotivan trenutak. Prisjećajući se oca i branitelja koji su položili živote za slobodu Hrvatske, priznao je kako mu je tijekom hodnje bilo teško zadržati suze. Snagu je pronalazio u mislima na oca i njegov ratni put, ali i u molitvi koja mu je pomagala nastaviti dalje. I vojnik Benjamin Vrbešić iz Slavonskog Broda dolazi iz obitelji u kojoj su članovi uže i šire obitelji bili pripadnici Hrvatske vojske. Četverotjednu obuku opisao je kao izvrsno iskustvo tijekom kojeg je posebno primijetio kako su polaznici postupno postajali sve povezaniji. "Obuka mi je bila odlična. Drago mi je bilo vidjeti kako smo svi postajali sve homogeniji kako je obuka odmicala. Bilo je izazovnih situacija, ali sve puno lakše prođe kad si okružen dobrim ljudima", rekao je Vrbešić.

ZAJEDNIŠTVO I OSOBNI PRIMJER KAO TEMELJ POSTROJBE

Integracijska obuka i završna hodnja pokazale su da vojnička spremnost ne počiva samo na fizičkoj izdržljivosti i usvojenim vještinama nego i na povjerenju, odgovornosti i spremnosti na međusobnu potporu. Upravo su te vrijednosti važne za postrojbu čiji je moto *Prvi među jednakima*. Taj se pristup očituje u odnosima među pripadnicima, ali i u suradnji časnika i dočasnika. Posebna se pozornost pritom posvećuje načelu da se autoritet gradi osobnim primjerom, a ne isključivo činom ili položajem. U homogenoj postrojbi svaki pripadnik ima svoju ulogu i odgovornost, ali zajednički se uspjeh ostvaruje tek kad svi djeluju kao tim. Dolaskom na Ljubovo novi pripadnici Vukova završili su važnu etapu svojeg vojničkog puta. Svladanih 28 kilometara, zahtjevni vremenski uvjeti i zajedničko odavanje počasti poginulim braniteljima dali su završetku obuke dodatnu simboliku. Uz stečena znanja i vještine, polaznici su u postrojbu ponijeli iskustvo zajedništva i podsjetnik na odgovornost koju nosi pripadnost Vukovima i čuvanje nasljeđa njihovih prethodnika. Upravo zato u Vukovima, postrojbi koja s ponosom nosi slogan *Prvi među jednakima*, oni najodgovorniji moraju biti prvi koji će pokazati put, preuzeti teret i svojim primjerom povesti druge.

VIRIBUS UNITIS – IZAZOV TJELESNE SPREMNOSTI

TEKST Ivan Šurbek
FOTO Filip Glas/PZB

Viribus Unitis, latinski *zajedničkim snagama*, od 2015. godine okuplja najspremnije pripadnike sustava domovinske sigurnosti. I ove godine, u organizaciji Počasno-zaštitne bojne održano je jedanaesto izdanje. Pripadnici PZB-a osmislili su i ovo natjecanje kako bi promicali pripremljenost snaga domovinske sigurnosti za provedbu njihovih zadaća

ZAJEDNIČKIM SNAGAMA DO GRANICE IZDRŽLJIVOSTI

Puni naziv natjecanja glasi Viribus Unitis – izazov tjelesne spremnosti te je kao takav poznat u oružanim snagama i ostalim institucijama koje su zadužene za domovinsku sigurnost. Natjecanje se temelji na funkcionalnom treningu nadahnutom crossfitom, a izvode se radne zadaće koje spajaju vježbe s vlastitom težinom tijela, rad s vanjskim opterećenjem i svladavanje prostora i prepreka. Cilj je završiti zadatke u što kraćem vremenu ili u zadanom vremenu napraviti što više ponavljanja, ovisno o propozicijama. U jednom natjecanju obično se rješava pet radnih zadataka.

Priprema za svako izdanje počinje mnogo mjeseci unaprijed. Organizatori održavaju planske konferencije, upoznaju s propozicijama i daju promidžbeni materijal. Na taj način i sami imaju dovoljno vremena osigurati sve uvjete da natjecanje bude na visokoj razini, što im je, kako kažu, uspijevalo iz godine u godinu. Ovo ipak nije klasični crossfit, naglasila je natporučnica Rea Tomina Skender, jedna od organizatorica iz Počasno-zaštitne bojne. "Prilagođen je nama, sastavnicama domovinske sigurnosti. Prvi radni zadatak radili smo u odorama kako bismo pokazali da tako svakodnevno obavljamo svoje zadaće", kazala je. Tomina Skender objašnjava da je crossfit varijabilan način treniranja koji objedinjuje elemente različitih sportova, od olimpijskog dizanja i atletike do gimnastike, a može se prilagoditi svakoj osobi. Zato su treninzi raznovrsni, a natjecanje u binomima dodatno potiče timski duh. "Želimo potaknuti ekipno natjecanje kako bismo još snažnije motivirali sve natjecatelje i ojačali zajedništvo", kazala je.

TRIDESET PET EKIPA, SEDAMDESET NATJECATELJA

Ove godine, prvi put, natjecanje je održano tijekom vikenda, u subotu i nedjelju. U vojarni "1. hrvatski gardijski zbor" u Zagrebu okupilo se 35 ekipa, odnosno 70 natjecatelja, od kojih 63 muškarca i sedam žena. Kako je objasnio satnik Zvonimir Jakić, provedbeni časnik natjecanja, većinu su činile domaće ekipe, a dvije su stigle iz inozemstva. U timovima su po dvije osobe, kako bi se to reklo vojničkim žargonom u obliku binoma, te su bili podijeljeni u četiri kategorije: mješovita do 35 godina (jedan muškarac i jedna žena) te muške do 35, od 35 do 45 i više od 45 godina. Uz pripadnike Oružanih snaga nastupili su predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i Hrvatske vatrogasne zajednice, a gosti su bili pripadnici litavskih oružanih snaga.

Viribus Unitis je postao mjesto na kojem se mogu vidjeti najspremniji operativci sustava domovinske sigurnosti. Organizatori iduće godine najavljuju nešto novo i drugačije

Bojnik Zvonimir Andrić, voditelj operativnog odsjeka, rekao je da se zbog 35. obljetnice Oružanih snaga željelo još šire međunarodno natjecanje, no neke su države otkazale dolazak. Organizacija je ipak bila golem izazov, a pomogli su mnogi. "Opremu nam je posudio HVU, Obavještajna pukovnija i Gardijska mehanizirana brigada, a pomogao je i Dom Glavnog stožera. Pomogli su i civilni suradnici, među njima vlasnik jedne zagrebačke crossfit teretane, a svi oni to rade dobrovoljno, jer žele da natjecanje bude na što višoj razini", rekao je Andrić. Ove je godine natjecanje prvi put održano vikendom, subotom i nedjeljom. Satnik Zvonimir Jakić, također jedan od glavnih organizatora, priznaje da je organizacija u neradne dane bila zahtjevnija, ali pokazalo se dobrom odlukom. "Suci su civili koji preko tjedna rade svoje poslove, pa su vikendom bili dostupniji, a na raspolaganju je bilo i više prostora, primjerice za parkiranje", ističe. Veliku pomoć u promociji pružaju mediji, među kojima i HRT i ostale medijske kuće koji natjecanje redovito prate u svojim informativnim emisijama.

PET PUTA U CRVENOJ ZONI

Subota je glavni dan natjecanja. Nakon svečanog otvorenja natjecatelji su prošli tri radna zadatka, a svaki je zahtijevao maksimum. Nedjelja je rezervirana za završne zadatke, na kojima se određuje konačan poredak, te za zatvaranje natjecanja. Bojnik Andrić ističe da je svaki zadatak za sebe intenzivan, a da su natjecatelji nakon prvog bili iscrpljeni, no oporavili su se i nastavili.

To potvrđuje i stožerni narednik Mišo Jurišić, prvi dočasnik Počasne satnije. "Ovo je bio izazov koji se morao prihvatiti, jer to nosi vojni poziv. Za *neću* nije bilo mjesta, a ne mogu značilo je *mogu pokušati* ", kazao je. Dodao je da se u kratkom vremenu tijelo pet puta dovede u *debelo crveno*, a presudno je koliko se brzo između zadataka uspijete oporaviti.

Organizator će nastojati da natjecanje u budućnosti može pratiti i više civila, kako bi građani vidjeli tko su ljudi koji nam svima osiguravaju mirno i sigurno životno okruženje

Stožerni narednik Elvis Filaković, pripadnik Satnije za potporu, s 52 godine bio je najstariji natjecatelj. Zajedno s kolegom Mišom Jurišićem natjecao se u kategoriji iznad 45 godina prvi put. "Dovodite tijelo u crvenu zonu, a kad mozak kaže ne, vi nastavljate. Osjećaj nakon obavljene zadaće je neopisiv", rekao je. Iako je nastupao na brojnim vojnim natjecanjima, ovo smatra jednim od najzahtjevnijih, a mladima poručuje da se prijave bez treme, ali da se pripremaju cijelu godinu, jer je spremnost, kao i u poslu, potrebna u svakom trenutku. Narednik Davorin Jurišić, pripadnik Satnije za potporu i djelatnik sportske dvorane, osvojio je treću zlatnu medalju zaredom. Priznaje da fizička spremnost nije dovoljna. "Kad ste fizički spremni, lakše je i psihički, ali glava igra veliku ulogu", objasnio je. Najviše ga motivira prilika da snage odmjeri s pripadnicima svih sastavnica domovinske sigurnosti.

Natporučnica Tomina Skender dodaje da narednik Jurišić s kolegama iz dvorane tijekom cijele godine, tri puta tjedno, organizira grupne treninge u vojarni, sličnog tipa kao na natjecanju. Takvi treninzi, kaže, održavaju formu pripadnika bojne i potiču ih da rade na sebi. Davorin i Rea ove su godine zajedno osvojili prvo mjesto u mješovitoj kategoriji do 35 godina.

Natporučnica Tomina Skender poručuje i da se pripadnicima, koliko to zadaće dopuštaju, omogući redovito dolaženje na grupne treninge. Tako bi se provjerio odaziv i uskladili termini, jer su svi opterećeni obvezama. "Svi su zadovoljni i motivirani, pogotovo nakon ovakvog natjecanja, jer ljudi vide gdje otprilike stoje", rekla je. Narednik Jurišić dodaje da se cijelu godinu mora paziti na tijelo, kako bi dobro odgovaralo na treninge snage i kondicije, a upravo ga susret sa svim sastavnicama domovinske sigurnosti iz godine u godinu gura naprijed.

POBJEDNICI I PORUKA ZA IDUĆU GODINU

U mješovitoj kategoriji do 35 godina slavili su natporučnica Tomina Skender i narednik Jurišić. Među muškarcima do 35 godina najbolji su bili pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga, dok su u dvije starije kategorije prvaci postali vatrogasci Javne vatrogasne postrojbe grada Zagreba: Matej Truhan i Matej Mlikota (35 – 45 godina) te Kristijan Tomašek i Goran Kostelac (iznad 45 godina). Natjecanje je posvećeno poginulom pripadniku 1. hrvatskog gardijskog zbora, časničkom namjesniku Anti Maliću, velikom ljubitelju sporta i borilačkih vještina. Bojnik Andrić želi da se natjecanje više otvori prema javnosti. Organizator će nastojati da natjecanje u budućnosti može pratiti i više civila, kako bi građani vidjeli tko su ljudi koji nam svima osiguravaju mirno i sigurno životno okruženje. Time bi se, vjeruje, ujedno promicale službe i privlačili mladi. Viribus je, ističe, postao mjesto na kojem se na jednom mjestu mogu vidjeti najspremniji operativci sustava domovinske sigurnosti. Organizatori iduće godine najavljuju nešto novo i drugačije. Pozvali su i sve pripadnike da se okušaju i odazovu. Pozivi su, dakako, ozbiljni: svi koji mogu trebaju se prijaviti, a organizatori obećavaju da će sljedeće izdanje biti inovativno i zanimljivo.

Za kraj je riječ pripala natporučnici Tomini Skender, koja je i sama prije više godina na ovom natjecanju nastupila kao kadetkinja, još 2015. "Za dolazak je važno trenirati tijekom cijele godine, ali ne morate biti na najvišoj razini spremnosti da biste se okušali. Nisam uvijek osvajala postolja i medalje, ali dolazila sam svake godine i to me motiviralo da radim na sebi. Tu upoznajete ljude iz cijelog sustava domovinske sigurnosti, stječete prijateljstva i veze za neke buduće zadaće. Dođite i okušajte se u ovom izazovu – nećete požaliti", poručila je natporučnica Skender.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

TEKST Ines Grossi **FOTO** Stefan Španić

ŠKOLA KOJA JE RASLA S HRVATSKOM VOJSKOM

TRIDESET ČETIRI GODINE DOČASNIČKE ŠKOLE "DAMIR TOMLJANOVIĆ GAVRAN" HRVATSKOG VOJNOG UČILIŠTA "DR. FRANJO TUĐMAN" SVJEDOČE O RAZVOJU HRVATSKOG DOČASNIČKOG ZBORA, OD RATNIH POČETAKA DO SUVREMENOG SUSTAVA VOJNE IZOBRAZBE. OVOGODIŠNJA OBLJETNICA ŠKOLE U POŽEGI OBILJEŽENA JE ZAJEDNO SA ZAVRŠETKOM IZOBRAZBE 163 POLAZNIKA 70. NARAŠTAJA TEMELJNE DOČASNIČKE IZOBRAZBE I 7. NARAŠTAJA IZOBRAZBE ZA PRVU DOČASNIČKU DUŽNOST

U vojarni "123. brigade HV" u Požegi 15. listopada okupili su se pripadnici različitih naraštaja hrvatskih dočasnika. Jedni su iza sebe imali desetljeća vojne službe i iskustva, a drugi su upravo završili školovanje koje ih priprema za nove dužnosti. Povezao ih je isti povod, 34. obljetnica ustrojavanja Dočasničke škole "Damir Tomljanović Gavran" i svečana promocija polaznika Izobrazbe za prvu dočasničku dužnost i Temeljne dočasničke izobrazbe.
Za 163 polaznika bio je to završetak razdoblja ispunjenog nastavom, vojnim vježbama, provjerama znanja i praktičnim zadaćama. Sedmi naraštaj Izobrazbe za prvu dočasničku dužnost uspješno su završila 74 polaznika, a 70. naraštaj Temeljne dočasničke izobrazbe njih 89. No, osim novih znanja i kompetencija, polaznici iz Požege nose i jasnu poruku o tome što znači biti dočasnik u Hrvatskoj vojsci.
Dočasnik je neposredni vođa vojnicima, njihov obučavatelj i važan oslonac zapovjedniku. On najbolje poznaje sposobnosti i mogućnosti ljudi s kojima svakodnevno radi, sudjeluje u njihovoj pripremi za izvršavanje zadaća i vlastitim primjerom pridonosi izgradnji vojne stege, zajedništva i međusobnog povjerenja. Upravo zato izobrazba dočasnika ne podrazumijeva samo usvajanje vojnostručnih znanja. Ona zahtijeva razvoj sposobnosti vođenja, donošenja odluka, komunikacije i preuzimanja odgovornosti za druge.
Na tim je temeljima tijekom više od tri desetljeća izrastala i Dočasnička škola u Požegi, koja je svoju obljetnicu obilježila pogledom na prijeđeni put, ali i na nove generacije koje nastavljaju njezinu tradiciju.

OD RATNIH POČETAKA DO SUVREMENE VOJNE IZOBRAZBE

Povijest Dočasničke škole neraskidivo je povezana s nastankom i razvojem Hrvatske vojske. Osnovana je 22. listopada 1992. godine, u vrijeme Domovinskog rata, kad je uz obranu Republike Hrvatske bilo nužno razvijati sustav osposobljavanja zapovjednika i vojnih vođa.
Od svojih početaka do danas škola je prolazila brojne organizacijske promjene, mijenjala ustroj, a njezini su se programi razvijali zajedno sa zahtjevima vojne službe. Tijekom godina djelovala je u Varaždinu, Zagrebu, Jastrebarskom i

Đakovu, sve do današnjeg sjedišta u vojarni "123. brigade HV" u Požegi. Istodobno se mijenjala i uloga dočasnika. Razvojem Hrvatske vojske, pristupanjem NATO-u i sudjelovanjem u međunarodnim vojnim misijama i operacijama rasli su zahtjevi koji se postavljaju pred dočasnički kadar. Današnji dočasnik mora biti osposobljen za djelovanje u različitim uvjetima, poznavati suvremene vojne postupke, učinkovito komunicirati te biti spreman na stalno učenje i profesionalni razvoj.

Koliki je njezin doprinos izgradnji dočasničkog zbora, najbolje pokazuju podaci o dosadašnjem radu. Kroz Dočasničku školu prošlo je 24 206 polaznika iz Oružanih snaga RH te 248 pripadnika oružanih snaga partnerskih zemalja, među kojima su Slovenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Sjeverna Makedonija i Mađarska.

Posebno mjesto u identitetu škole zauzima njezino ime. Od 2015. godine nosi ime brigadnog generala Damira Tomljanovića Gavrana, istaknutog zapovjednika iz Domovinskog rata i pripadnika 1. gardijske brigade Tigrovi, koji je poginuo 17. veljače 1994. na Velebitu, obilazeći borbene položaje svojih vojnika. Gavran je ostao zapamćen kao zapovjednik koji je ljude vodio osobnim primjerom, a njegovo ime za pripadnike je škole trajni podsjetnik na vrijednosti koje čine temelj dočasničkog poziva – hrabrost, stručnost, odanost, odgovornost i spremnost da se u najzahtjevnijim trenucima bude uz svoje ljude.

PRVI KORAK PREMA DOČASNIČKOJ ODGOVORNOSTI

Za polaznike 7. naraštaja Izobrazbe za prvu dočasničku dužnost školovanje u Požegi važan je korak u profesionalnom razvoju. Riječ je o izobrazbi kojom se vojnici pripremaju za preuzimanje prvih dočasničkih dužnosti i odgovornosti koje one donose. Izobrazba je provedena od 24. kolovoza do 15. listopada, a uspješno su je završila 74 polaznika, među kojima 11 polaznica. Tijekom školovanja naglasak je bio na stjecanju vojnih i općih kompetencija potrebnih za djelovanje na najnižim taktičkim razinama, osobito na području vođenja skupine, komunikacije, kritičkog promišljanja i psihofizičke spremnosti.

Dočasnik je neposredni vođa vojnicima, njihov obučavatelj i važan oslonac zapovjedniku. On najbolje poznaje sposobnosti i mogućnosti ljudi s kojima svakodnevno radi, sudjeluje u njihovoj pripremi za izvršavanje zadaća i vlastitim primjerom pridonosi izgradnji vojne stege, zajedništva i međusobnog povjerenja

Upravo je povezivanje nastavnih sadržaja i praktičnih zadaća jedan od ključnih elemenata pripreme budućih dočasnika. Polaznik mora naučiti promatrati zadaću i iz perspektive vođe, razumjeti što se od njega očekuje, kako organizirati rad skupine i na koji način svojim postupcima pridonijeti sigurnom i uspješnom izvršavanju zadaće.

Takvi sadržaji buduće dočasnike podsjećaju da vojni poziv, osim profesionalnih znanja i vještina, podrazumijeva i razumijevanje povijesti, tradicije i vrijednosti Hrvatske vojske. Među polaznicima koji su se tijekom izobrazbe posebno istaknuli bio je razvodnik Ivan Marinović, pripadnik 3. mehanizirane bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade, koji je proglašen najboljim polaznikom naraštaja. Marinović dolazi iz Otoka kod Sinja, a priznanje koje je primio doživljava kao potvrdu uloženog truda i dodatan poticaj za nastavak vojne karijere. Iako je ostvario najbolji pojedinačni rezultat, svoje iskustvo školovanja ne odvaja od zajedništva izgrađenog među polaznicima.

"Sve zadaće i izazove koji su stavljani pred nas tijekom izobrazbe uspješno smo svladavali timskim radom", ističe Marinović, zahvaljujući kolegama i instruktorima koji su ga tijekom školovanja poticali da daje svoj maksimum. Među njima posebno izdvaja instruktora desetnika Davida Vučkovića, čiju je potporu tijekom izobrazbe posebno cijenio. A kad govori o onome što će ponijeti u svoju postrojbu, u prvi plan ne stavlja priznanje, nego znanje i spremnost da ga podijeli s drugima. "Na svojem daljnjem putu kao dočasnik želim što bolje prenositi svoje znanje i biti netko u koga će se moji kolege moći pouzdati." Uz Marinovića, među najuspješnijim polaznicima bili su razvodnik Viktor Mesarić, pripadnik Bojne NBKO Hrvatske kopnene vojske, koji je osvojio drugo mjesto, te razvodnik Karlo Ciban iz GMBR-a Hrvatske kopnene vojske, koji je ostvario treći najbolji rezultat.

Vojnici ne trebaju samo nekog tko će im izdavati zapovijedi, nego osobu koja će znati voditi i biti uz njih kad je najteže

TEMELJNA DOČASNIČKA IZOBRAZBA – OD IZVRŠAVANJA DO VOĐENJA I OBUČAVANJA

Dok su se polaznici Izobrazbe za prvu dočasničku dužnost pripremali za prve dočasničke odgovornosti, njihovi kolege iz 70. naraštaja Temeljne dočasničke izobrazbe razvijali su kompetencije potrebne za vođenje desetine i neposrednu provedbu obuke vojnika.

Izobrazba je trajala od 17. kolovoza do 15. listopada, a uspješno ju je završilo 89 polaznika, među kojima 12 polaznica. Njezin je cilj osposobiti dočasnike za dužnosti zapovjednika desetine odnosno posade, kao i za druge dužnosti odgovarajuće taktičke razine. Za razliku od prve razine izobrazbe, u ovom se programu posebno naglašava uloga dočasnika kao temeljnog obučavatelja. Od njega se očekuje ne samo da poznaje vojničke postupke nego i da zna organizirati obuku, prenijeti znanje, prepoznati pogreške te usmjeravati rad podređenih.

Koliko je ta izobrazba zahtijevala osobnog angažmana, potvrđuje i iskustvo skupnice Anite Marković, pripadnice Zapovjedništva za kibernetički prostor, koja je ostvarila drugi najbolji rezultat u naraštaju. Za nju je priznanje potvrda da su se trud, zalaganje i odgovornost tijekom dvomjesečnog školovanja isplatili, ali ponajprije ga doživljava kao motivaciju za daljnje učenje i napredovanje. "Najveći izazov tijekom ova dva mjeseca bio mi je održati visoku razinu stege, koncentracije i motivacije.

Ova izobrazba pokazala mi je da nije dovoljno samo izvršavati zadaće, nego je potrebno razumjeti njihovu svrhu i preuzeti odgovornost", ističe Marković. Govoreći o najvažnijoj lekciji koju nosi iz Požege, posebno naglašava ljudsku dimenziju dočasničkog poziva. "Najvažnija lekcija koju nosim iz ove škole jest da biti dočasnik znači puno više od čina i položaja. To znači biti primjer, preuzeti odgovornost i zaslužiti povjerenje ljudi koje vodiš. Vojnici ne trebaju samo nekog tko će im izdavati zapovijedi, nego osobu koja će znati voditi i biti uz njih kad je najteže.

VRIJEDNOST ŠKOLE POTVRĐUJE SE U POSTROJBAMA

Obilježavanje obljetnice bilo je prilika da se uz rezultate polaznika istakne i rad onih koji iza njihova uspjeha svakodnevno stoje, nastavnika, instruktora i djelatnika Dočasničke škole. Zapovjednik škole brigadir Stjepan Krešić u svojem se obraćanju osvrnuo na njezin povijesni razvoj, ali i na izazove koje suvremeno vojno okružje postavlja pred buduće dočasnike.

"Budite uvijek primjer svojim vojnicima, potičite ih na izvrsnost i motivirajte ih da dosegnu puni potencijal. Neka vaše vodstvo i autoritet budu temeljeni na znanju, poštenju i hrabrosti, a ne samo na činu koji nosite", poručio je brigadir Krešić. Posebno je zahvalio instruktorima, predavačima i svim djelatnicima Dočasničke škole, naglasivši kako njihova predanost, iskustvo i strpljenje imaju ključnu ulogu u oblikovanju novih naraštaja dočasnika.

POVJERENJE KOJE SE ZASLUŽUJE

Na važnost dočasnika u Hrvatskoj vojsci posebno se osvrnuo i zamjenik zapovjednika Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" brigadir Damir Stručić.

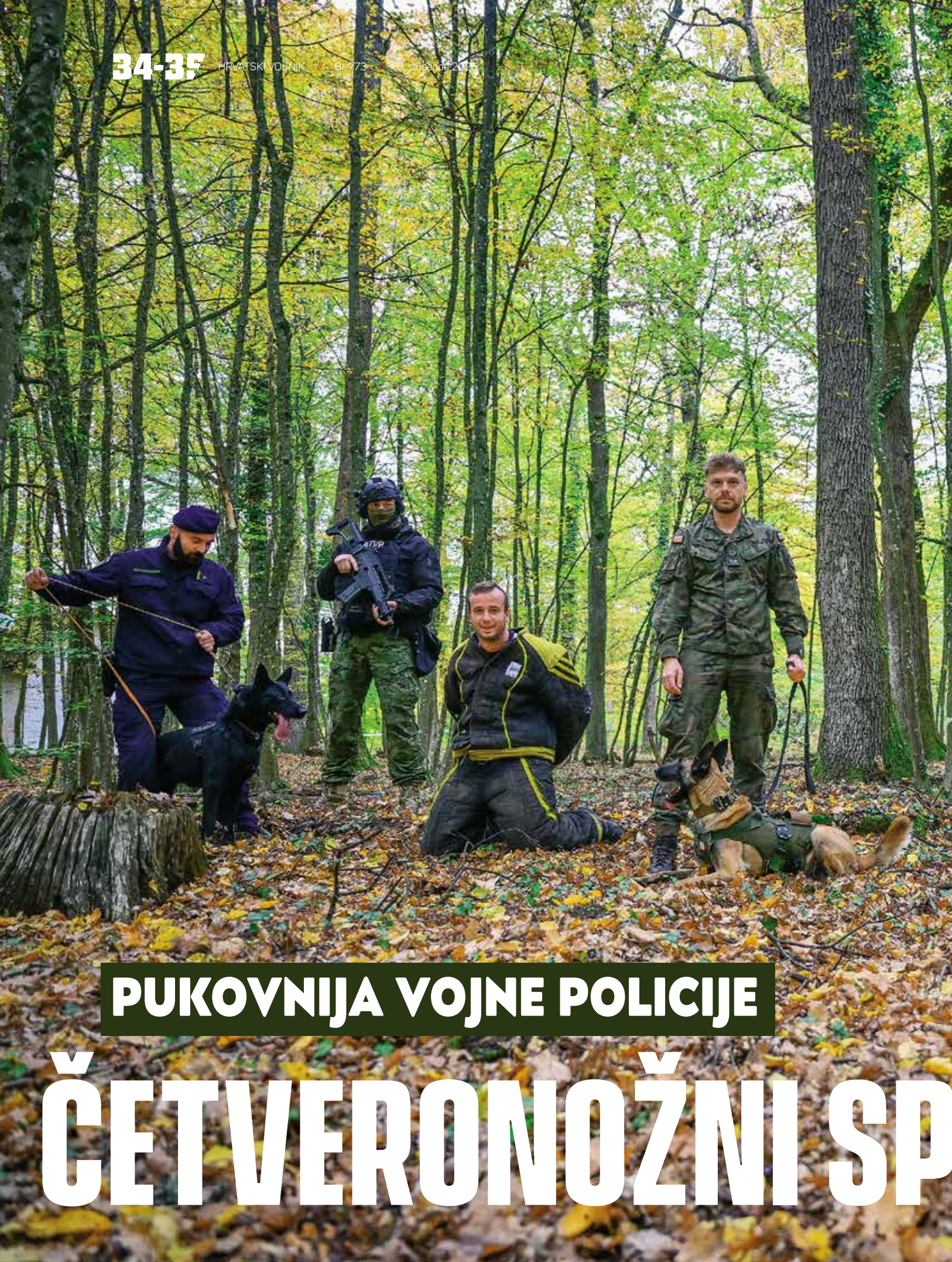
Govoreći o sigurnosnim izazovima i promjenama u načinu ratovanja, istaknuo je kako tehnološki razvoj mijenja vojno okružje, ali ne umanjuje važnost osposobljenih i odgovornih dočasnika. Oni su neposredni vođe, instruktori i oslonac svojim vojnicima, a o njihovim odlukama često ovisi uspjeh postavljene zadaće i sigurnost ljudi. U tom odnosu stručnost i vojničke sposobnosti iznimno su važne, ali presudnu ulogu ima i povjerenje. "Iz vlastitog iskustva znam koliko znači imati uz sebe dočasnika kojemu možeš bez zadrške povjeriti ljude i zadaću.

Takvo se povjerenje ne stječe preko noći niti dolazi samo s činom. Ono se zaslužuje svakodnevnim radom", poručio je brigadir Stručić. Posebnu težinu njegovu obraćanju dala je osobna povezanost s čovjekom čije ime Dočasnička škola nosi. "S Damirom Tomljanovićem Gavranom bio sam na bojištu i zato njegovo ime za mene nije samo dio povijesti. Iza tog imena stoje čovjek, suborac i sjećanja koja ne blijede", istaknuo je brigadir Stručić.

SUTRA ĆE OD NJIH UČITI DRUGI

Na kraju svojeg govora brigadir Stručić pozvao ih je da se prisjete vlastitih početaka u vojnoj službi, svojih prvih vođa i dočasnika od kojih su učili. Posebno onih kojima su vjerovali, na koje su se mogli osloniti i koji su znali preuzeti odgovornost kada je bilo najteže. Sada je, poručio im je, na njima da budu takvi dočasnici – oslonac zapovjednicima, primjer vojnicima i ljudi kojima se može vjerovati. "Danas ste vi ti kojima čestitamo, a sutra ćete vi biti oni od kojih će drugi učiti."

Tijekom 34 godine Dočasnička škola "Damir Tomljanović Gavran" ispratila je brojne generacije dočasnika koji su svoja znanja prenosili dalje, u postrojbama Hrvatske vojske. Odlaskom novih 163 polaznika ta se tradicija nastavlja. Jer znanje koje dočasnik ponese iz škole nije namijenjeno samo njemu. Njegova se vrijednost umnaža svakim vojnikom kojeg osposobi, svakom zadaćom koju uspješno provede i svakim povjerenjem koje opravda. Upravo se po tome prepoznaje dobar dočasnik, ne samo po onome što zna i može učiniti sam, nego i po ljudima koje je naučio, osposobio i vodio.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

ČETVERONOŽNI SP

U VOJARNI "PUKOVNIK MILIVOJ HALAR" U DUGOM SELU OD 25. DO 30. STUDENOG ODRŽAN JE MEĐUNARODNI NATO-ov K9 FORUM – NATO MILITARY POLICE WORKING DOGS FORUM 2026, KOJI JE OKUPIO ELITNE TIMOVE VOJNIH RADNIH PASA I NJIHOVIH VODIČA IZ DESET ČLANICA I DVIJU PARTNERSKIH ZEMALJA NATO-a. FORUM JE ORGANIZIRALA PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U SURADNJI S NATO-ovim CENTROM IZVRSNOSTI VOJNE POLICIJE (NATO MP COE) IZ POLJSKE

TEKST Tomislav Vidaković **FOTO** Filip Klen

ECIJALCI U AKCIJI

Cilj foruma bio je okupiti pripadnike vojnih policija savezničkih i partnerskih zemalja radi razmjene znanja, iskustava i primjera dobre prakse u obuci i uporabi službenih vojnih pasa, kao i rasprave o primjeni savezničke doktrine za vojne radne pse. Posebna pozornost bila je posvećena usklađivanju nacionalnih standarda, razvoju sposobnosti i jačanju interoperabilnosti, odnosno mogućnosti da pripadnici različitih oružanih snaga i njihovi četveronožni partneri zajednički, učinkovito i prema usklađenim procedurama izvršavaju zadaće u multinacionalnom okružju.

Važnu ulogu u organizaciji i stručnom usmjeravanju foruma imao je NATO-ov Centar izvrsnosti vojne policije, čije je sjedište u poljskom Bydgoszczu. Osnovan je 2014. godine uz potporu 11 članica NATO-a: Poljske, Bugarske, Češke, Hrvatske, Italije, Njemačke, Nizozemske, Rumunjske, Slovačke, Grčke i Mađarske. Djeluje kao središnje tijelo za razvoj sposobnosti vojne policije unutar Saveza. Kao multinacionalno središte za obuku i razvoj doktrine, Centar radi na jačanju interoperabilnosti, standardizaciji postupaka i razmjeni naučenih lekcija. Njegova je uloga posebno važna u potpori NATO-ovim operacijama, odnosno pripremi snaga vojne policije za zadaće osiguranja pokretljivosti, zaštite snaga i ključne infrastrukture te održavanja reda u složenim operativnim okruženjima.

Govoreći o ulozi službenih vojnih pasa u svakodnevnom radu Oružanih snaga RH, zapovjednik Pukovnije Vojne policije bojnik Mario Stankić istaknuo je kako su psi sa svojim vodičima svakodnevno angažirani na zadaćama potpore sigurnosti te održavanja reda i stege. "Međunarodni NATO-ov K9 Forum u organizaciji Pukovnije Vojne policije, zbog razvoja sposobnosti i razmjene iskustava, iznimno je značajna aktivnost za Republiku Hrvatsku i međunarodnu zajednicu. U odnosu na naše partnere iz međunarodne zajednice, bez skromnosti mogu reći da smo izvrsni. Ponosan sam što mogu reći da su ovo sjajni ljudi koji svaki dan ulažu u sebe i svoj rad. Zaista su ponos Hrvatske", poručio je bojnik Stankić.

TRI SPECIJALISTIČKE RADNE SKUPINE

Tijekom foruma obučavala su se 24 pripadnika iz deset članica i dviju partnerskih zemalja NATO-a, među kojima su bili i pripadnici Pukovnije Vojne policije te Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. U praktičnim aktivnostima sudjelovalo je 12 službenih pasa, čija je osnovna namjena otkrivanje eksploziva i droga te obavljanje ophodnih zadaća. Program su vodili pukovnica Karolina Marinčević iz Hrvatske i Daniel Kot-Fedorowicz iz Poljske, a radionice su provodili instruktori iz Australije i Austrije, uz potporu pripadnika Pukovnije Vojne policije Glavnog stožera OSRH.

Radna skupina za pse za detekciju usredotočila se na razvoj sposobnosti prepoznavanja i praćenja mirisnih tragova, prilagodbu pasa različitim okruženjima te napredne postupke pronalaženja eksploziva i narkotika

Uz praktičnu obuku provedeno je i osposobljavanje za pružanje prve pomoći službenim psima

Obuka je obuhvatila tri specijalistička područja, organizirana kroz radne skupine za pse za detekciju, ophodne pse te obuku markiranata, odnosno osoba koje tijekom obuke preuzimaju ulogu napadača i omogućuju uvježbavanje postupaka svladavanja i zadržavanja osumnjičenika. Uz praktičnu obuku provedeno je i osposobljavanje za pružanje prve pomoći službenim psima.

Zapovjednik Obučnog centra vodiča i pasa "Satnik Krešimir Ivošević" satnik Mladen Vranić objasnio je kako je naglasak cjelokupnog programa bio na interoperabilnosti međunarodnih snaga, odnosno sposobnosti zajedničkog izvršavanja zadaća neovisno o nacionalnoj pripadnosti sudionika. "Naglasak cijelog foruma bio je na interoperabilnosti međunarodnih snaga, odnosno na tome da svi zajedno mogu u bilo koje vrijeme, u bilo kojim aktivnostima odraditi zadaću za koju se obučavaju", istaknuo je satnik Vranić.

O važnosti takvih aktivnosti za razvoj međunarodnih sposobnosti vojne policije govorila je i pukovnica Karolina Marinčević, voditeljica NATO-ove Junior i Senior časničke obuke u Centru izvrsnosti Vojne policije. Istaknula je kako je upravo razmjena znanja i iskustava na specijalističkim radionicama jedan od ključnih preduvjeta za kontinuirano unapređivanje sposobnosti vojnih radnih pasa i njihovih vodiča.

"Za razvoj vojne radne kinologije u Hrvatskoj vojsci iznimno je važno sudjelovanje na radionicama ovakvog tipa. One omogućuju obrazovanje i usavršavanje vodiča i instruktora službenih pasa, odnosno razvoj K9 timova koji moraju biti osposobljeni za zajedničko djelovanje s međunarodnim partnerima. Takve aktivnosti pridonose ne samo individualnom napretku vodiča i pasa nego i razvoju zajedničkih standarda, što je temelj interoperabilnosti

unutar NATO-a“, naglasila je pukovnica Marinčević.
Radna skupina za pse za detekciju usredotočila se na razvoj sposobnosti prepoznavanja i praćenja mirisnih tragova, prilagodbu pasa različitim okruženjima te napredne postupke pronalaženja eksploziva i narkotika. Posebno su uvježbavane pretrage vozila i otvorenih prostora u složenim taktičkim uvjetima, u kojima su psi morali pokazati pouzdanost i preciznost u otkrivanju ciljanih mirisa.
U radnoj skupini za ophodne pse uvježbavani su poslušnost, kontrola i pravilno pozicioniranje psa tijekom taktičkog djelovanja, taktičko pretraživanje prostora, pregled i osiguravanje objekata, kao i postupci napada i svladavanja osumnjičenika. Poseban naglasak stavljen je na rad pod stresom i u uvjetima različitih okolišnih prepreka, pri čemu su vodiči morali pokazati sposobnost pravodobnog upravljanja psom i donošenja odluka u dinamičnim situacijama.
Treća radna skupina bila je namijenjena obuci markiranata. Sudionici su prolazili sadržaje povezane s pregledom i pravilnim postavljanjem zaštitne opreme, sigurnosnim postupcima tijekom rada sa psima za ophodnju, pravilnim usmjeravanjem psa prema cilju, tehnikama ugriza i razvojem radnog nagona. Uvježbavani su i složeniji scenariji, provjera sposobnosti psa pod pritiskom te postupci upravljanja stresom tijekom zahtjevnih situacija.
Uz međunarodne vojne i policijske instruktore, u provedbi programa sudjelovali su i stručnjaci Europske sigurnosne akademije (European Security Academy – ESA), koji su održali stručna predavanja i praktične vježbe iz područja pružanja prve pomoći i hitne medicinske skrbi službenim radnim psima, odnosno K9 TCCC (Tactical Combat Casualty Care). Riječ je o postupcima zbrinjavanja ozlijeđenih pasa u taktičkim i potencijalno životno ugrožavajućim okolnostima, pri čemu je naglasak bio na prepoznavanju ozljeda, početnom zbrinjavanju i pripremi psa za daljnju veterinarsku skrb.
Program foruma uključivao je i stručne rasprave o standardima obuke pasa za detekciju eksploziva i droga, obuci pasa za ophodnju, metodama rada s markirantima te izazovima s kojima se vodiči i njihovi psi susreću tijekom operativnog angažmana. Razmatrani su primjeri dobre prakse iz multinacionalnih operacija, matrica sposobnosti vojno-policijskih radnih pasa, mogućnosti njezina unapređenja te daljnji koraci u razvoju zajedničkih standarda i sposobnosti. Sudionicima je to omogućilo ne samo razmjenu konkretnih iskustava iz svakodnevnog rada nego i izravno upoznavanje s metodologijama obuke drugih savezničkih i partnerskih zemalja.

Uz međunarodne vojne i policijske instruktore, u provedbi programa sudjelovali su i stručnjaci Europske sigurnosne akademije (European Security Academy – ESA)

VOJNI RADNI PSI VAŽAN SU DIO OPERATIVNIH SPOSOBNOSTI

Posebnu vrijednost forumu dalo je sudjelovanje Centra za obuku vodiča i dresuru službenih pasa Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, čime je dodatno potvrđena važnost suradnje vojnih i civilnih sigurnosnih institucija u razvoju sposobnosti službenih pasa. Pomoćnik voditelja MUP-ova Centra Ivan Križić istaknuo je kako je sudjelovanje na međunarodnom događaju u Dugom Selu bilo veliko profesionalno priznanje, ali i potvrda kvalitete rada hrvatskih instruktora. “Iako primarno djelujemo unutar sustava civilne sigurnosti, ugled koji naši instruktori uživaju na međunarodnoj razini potvrđuje da su standardi našeg rada potpuno usklađeni s najvišim vojnim i NATO-ovim zahtjevima“, naglasio je Križić.
Vojni radni psi važan su dio sposobnosti Oružanih snaga Republike Hrvatske, a njihova se vrijednost očituje u širokom rasponu zadaća: od otkrivanja eksploziva i droga, pretraživanja objekata i otvorenih prostora do svladavanja osumnjičenika, potpore vojnim i sigurnosnim operacijama te zaštite ljudi i objekata. Njihova učinkovitost pritom ne ovisi samo o prirodnim sposobnostima psa nego i o kontinuiranoj obuci, međusobnom povjerenju i usklađenosti s vodičem.
Upravo je to bila jedna od temeljnih poruka međunarodnog NATO-ova K9 Foruma u Dugom Selu. Razmjena iskustava, zajednička obuka i usklađivanje postupaka pridonose razvoju sposobnosti pojedinačnih timova, ali i stvaranju preduvjeta za njihovo zajedničko djelovanje u međunarodnim operacijama. Sudjelovanjem vojnih i policijskih instruktora iz savezničkih i partnerskih zemalja Hrvatska je još jednom potvrdila svoju ulogu aktivnog sudionika u razvoju međunarodne suradnje na području vojne policije i uporabe službenih radnih pasa.

HKoV

BERETKE ZA M

LADE VUKOVE

U okviru proslave 34. obljetnice 9. gardijske brigade Vukovi te Dana bojne Vukovi beretku je primio 21 novi pripadnik Motorizirane bojne Vukovi

TEKST Domagoj Vlahović // **FOTO** Tomislav Brandt

Svečanim uručenjem beretki novim pripadnicima Motorizirane bojne Vukovi u Gospiću je 30. listopada 2026. obilježena 34. obljetnica 9. gardijske brigade Vukovi te Dan bojne Vukovi. Beretku je u vojarni "9. gardijske brigade Vukovi" primio 21 novi pripadnik.

Mladi Vukovi položili su svečanu prisegu i obvezali se da će biti dostojni nasljednici slavne ratne postrojbe utemeljene 1. studenog 1992. godine. Nazočni su se prisjetili slavnog ratnog puta Vukova u obrambenim i oslobodilačkim operacijama Domovinskog rata, a posebno 56 poginulih pripadnika.

U obraćanju postrojenim pripadnicima Bojne, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadni general Mirko Stošić poručio je: "Kada danas primite tu crnu beretku i stavite je na glavu, to je kruna vaše teške i izazovne obuke, vašeg znoja i vašeg odricanja."

Mladi Vukovi položili su svečanu prisegu i obvezali se da će biti dostojni nasljednici slavne ratne postrojbe utemeljene 1. studenog 1992. godine

Zapovjednik bojne Vukovi pukovnik Mario Štimac rekao je da su nas poginuli pripadnici 9. gardijske brigade zadužili da zauvijek iskazujemo počast njihovu herojstvu.

Antonijo Šebalj, predsjednik Udruge ratnih veterana 9. gardijske brigade Vukovi, rekao je da je ratna brigada simbol hrabrosti, odlučnosti, zajedništva i nepokolebljive ljubavi prema Hrvatskoj. Mladim je Vukovima poručio da se na njihovim odorama nalazi znak koji je za veterane puno više od vojne postrojbe.

VUKOVI – PRVI MEĐU JEDNAKIMA

Jedan od novih Vukova poručnik Matko Vilić prethodno je bio kadet Oružanih

snaga RH. Beretka mu znači krunu školovanja i obuke. “Zašto baš Vukovi? Sve govori geslo postrojbe: svi smo jednaki, ali Vukovi su prvi među jednakima”, poručio je.
Beretku Vukova zaslužio je i vojnik Marko Sokolić. Za njega i njegove kolege ona znači da su dobili jedan temelj, nastavljaju raditi na sebi, biti vojnici, na usluzi kolegama, zapovjednicima i domovini.
U sklopu svečanosti najistaknutijim su pripadnicima Bojne uručene nagrade i pohvale.
Uz pripadnike Motorizirane bojne Vukovi te obitelji novih pripadnika,

Nazočni su se podsjetili slavnog ratnog puta Vukova u obrambenim i oslobodilačkim operacijama Domovinskog rata, a posebno 56 poginulih pripadnika

na svečanosti su bili i članovi obitelji poginulih, nestalih i umrlih branitelja iz Domovinskog rata; bivši pripadnici 9. gardijske brigade; izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadni general Mirko Stošić; izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora i predsjednika Vlade potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved; izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik u Ministarstvu obrane Drago Matanović; predstavnici Oružanih snaga, udruga proisteklih iz Domovinskog rata, MUP-a, lokalne i područne samouprave i drugi.
U spomen na poginule i preminule hrvatske branitelje služena je u katedrali Navještenja Blažene Djevice Marije sveta misa, a kod spomen-obilježja poginulim pripadnicima 9. gardijske brigade izaslanstva su položila vijence i svijeće.

PROTUZRAČNA OBRANA

Nebeski luk, kako ga nazivaju u Južnoj Koreji, razvijen je u neobičnoj suradnji s Rusijom i isprva je bio namijenjen samo obrani od sjevernog susjeda. S vremenom je postao autentičan proizvod obrambene industrije dalekoistočne zemlje, postigao izvozni uspjeh, a proslavio se obranom zračnog prostora Ujedinjenih Arapskih Emirata

M-SAM BORBENO DOKAZAN JUŽNOKOREJSKI PZO SUSTAV

TEKST
Marin Marušić

Globalizacija trgovine i industrije te proliferacija vojne tehnologije otvorile su velike mogućnosti brojnim zemljama koje su se odlučile za širenje i razvoj vojnoindustrijskih kapaciteta. Ako ste željeli postati novi akteri na tom tržištu, to ste mogli postati jako brzo, uz primjenu naprednih tehnologija i širenje industrijskih kapaciteta. Tako je postalo moguće da neke zemlje u relativno kratkom roku postanu i proizvođači najnaprednijih sustava protuzračne obrane (PZO). Jedna je od njih Južna Koreja, koja je to učinila suradnjom Ministarstva obrane, Oružanih snaga i industrije. Prve korake poduzela je postupnim usvajanjem manje kompleksnih sustava manjeg dometa od poznatih proizvođača iz *tradicionalnih* izvoznika takvih sredstava. Jedan je od takvih pothvata bio razvoj PZO sustava kratkog dometa K-SAM Pegasus. Kao osnova poslužio je francuski sustav Crotale, tj. njegova inačica nove generacije. Crotale NG (Nouvelle Generation) trebalo je prilagoditi posebnim južnokorejskim operativnim potrebama. Posao je dodijeljen francuskom Thalesu i nacionalnom industrijskom gigantu Samsungu. Na projektu su angažirane i druge poznate domaće tvrtke. Za integraciju sustava na oklopno vozilo bio je zadužen Daewoo Heavy Industries (poslije će je preuzeti Doosan), za elektroniku i radarske senzore Samsung Electronics, a za proizvodnju projektila Goldstar Precision Industrial (poslije će se zvati Nex1 Future). Za projekt s malo rizika i zahtjeva te s kratkim vremenom razvoja i proizvodnje, može se reći da je bio uspješan. Isporuke 114 sustava počele su 1999. i išle su u dvije faze. K-SAM Pegasus ispunio je potrebe kopnene vojske za PZO mehaniziranih i mobilnih snaga na kratkim dometima. Osim toga, domaća vojna industrija dobila je priliku za stjecanje iskustva u vođenju projekta i razvoja,

Ilustracija: Defense Acquisition Program Administration / KOGL / Wikimedia Commons

usvajanju određenih tehnologija i ispunjavanju narudžbi vlastitih oružanih snaga. Bila je to dobra odskočna daska za početak sve zahtjevnijih i kompleksnijih programa vojne industrije. Navedeni proizvođači stekli su usto određeno iskustvo i s razvojem lakog prijenosnog protuzrakoplovnog sustava KP-SAM Chiron. Program se također oslanjao na francusku tehnologiju te u mnogočemu podsjeća na sustav Mistral paneuropske tvrtke MBDA, a postao je operativan 2005. Dva programa postupno su prilagođivana ili usavršavana prema zahtjevima i potrebama vojske.

Ilustracija ključnih komponenti sustava M-SAM koju je objavila DAPA, južnokorejska agencija za nabavu obrambenih sustava

NEOBIČNA RAZVOJNA KOMBINACIJA

Sljedeći korak bio je razvoj protuzračnog sustava srednjeg dometa, zamjene za američke sustave MIM-23 HAWK i dopuna za sposobnije, također američke, sustave MIM-104 Patriot. Projekt je pokrenula Agencija za obrambeni razvoj (Agency for Defense Development – ADD). Sustav je bio poznat po više imena ili pokrata. Isprva je nosio ime Cheolmae 2 (engl. Iron Hawk; hrv. Željezni jastreb) i pokratu M-SAM (Medium – Surface to Air Missile), što se odnosi na sustav projektila zemlja-zrak srednjeg dometa. Danas se za izvoz uz M-SAM koristi i pokrata KM-SAM, a za domaću vojsku ime Cheongung II (engl. Sky Bow; hrv. Nebeski luk).

M-SAM jedan je od prvih globalno zapaženih proizvoda južnokorejske obrambene industrije. Počeci mu sežu u početak novog tisućljeća, i to unutar netipičnog, ali tad i ne sasvim neuobičajenog partnerstva s Ruskom Federacijom. Ruska vojna industrija tad je bila suočena s gubitkom istočnoeuropskog tržišta, a domaći vojni proračun bio je jako smanjen. Stoga se okrenula rastućem azijskom tržištu te otvorila svoje velike razvojne i istraživačke kapacitete za dotad nezamislive suradnje. Tipičan je rezultat tog smjera helikopter Z-10, koji je Kamov razvio s NR Kinom, zatim transfer tehnologije proizvodnje brojnih projektila u Sjevernu Koreju ili pokušaj razvoja višenamjenskog borbenog aviona PAK-FA s Indijom. Suradnja s Južnom Korejom započela je 2001., kad je Seul angažirao rusku tvrtku NPO Almaz u razvoju novog višenamjenskog 3D radara. Sustav je trebao imati sposobnost istodobnog pretraživanja, otkrivanja i praćenja ciljeva uz navođenje projektila na odabrane ciljeve. Ruska

tvrtka ipak nije počela od nule, već od projekta Vitjaz (Vitez) započetog još devedesetih godina. U međuvremenu je, 2002. godine, tvrtka NPO Almaz spojena s tvrtkom Antej u koncern Almaz-Antej. U njezinu su asortimanu poznati PZO sustavi kao što je Tor, S-300, S-400, Osa i Buk te niz radarskih i drugih senzorskih i elektroničkih sustava bitnih za djelovanje suvremenog PZO-a. Industrijski partner Rusije u projektu bio je južnokorejsko-francuski konzorcij Samsung Thales, koji je imao iskustva s proizvodnjom PZO sustava kratkog dometa Pegasus i Chiron. Nakon dvoetapnog preuzimanja 2015. i 2016., Francuska je izišla iz vlasničke strukture, a sve skupa preuzela je tvrtka Hanwha Systems. Razvoj radarskog sustava dovršen je 2006. te je demonstrator tehnologije isporučen u Južnu Koreju na daljnja testiranja. Po svemu sudeći, zahtjevi naručitelja su ispunjeni.

DALEKO OD *KOPIJE*

Sredinom 2006. potpisan je novi južnokorejsko-ruski ugovor, koji se nije odnosio samo na razvoj radara nego i drugih komponenata PZO sustava, uključujući projektile. Dogovorom su obuhvaćeni isporuka prototipova radara, transfer tehnologije i dokumentacija koja će biti proslijeđena južnokorejskoj strani. Projekt je navodno bio vrijedan tadašnjih 368 milijuna dolara (danas 615 milijuna) a iznos je plaćen *prebijanjem* duga bivšeg SSSR-a prema Južnoj Koreji.

Nositelj ugovora s južnokorejske strane bila je agencija ADD. Samsung Thales i dalje je bio zadužen za radar, tvrtka Nex1 Future za projektil, a Doosan DST za lanser. Kao i u slučaju Samsung Thalesa, i tvrtku Doosan poslije će preuzeti Hanwha, a Nex1 Future postat će poznat kao LIG Nex1. Od ožujka 2026. nosi ime LIG Defense & Aerospace.

Prva inačica sustava KM-SAM nikako nije bila *kopija* ruskih sustava, ali postojale su mnoge sličnosti u izgledu te načinu djelovanja. Projektili tvrtke Nex1 pokazali su se uspješnim pri testnim lansiranjima i gađanjima. Vjeruje se da su im uzor bili ruski projektili 9M96E, kojima su naoružani PZO sustavi S-350 Vitjaz i S-400 Trijumf.

Pripadnici PZO komponente južnokorejskog RZ-a prezentiraju M-SAM američkim kolegama u mornaričkoj bazi Pyeongtaek 26. kolovoza 2025. tijekom vježbe Ulchi Freedom Shield 25

Razlikovali su se po tome što ruska raketa ima krilca na prednjem i repnom dijelu, a korejska samo na repu. No Korejci su na inačici novije generacije Block II ipak dodali i prednja krilca. Vitjaz, koji ima jednako ishodište kao KM-SAM, nakon testnih gađanja te inicijalnih operativnih raspoređivanja ušao je početkom 2020. u operativnu uporabu ruske vojske. Dobio je i stranog korisnika – PZO postrojbe alžirskog OS-a.

BITNICA I KOMPONENTE

Nakon manjih koraka s Pegasusom, Južna Koreja je s ambicioznim projektom PZO-a srednjeg dometa ostvarila još jedan, i to veći korak naprijed. S jedne strane je iz Rusije uvezla najsuvremeniju tehnologiju, znanje i iskustvo na polju radara i projektila, a s druge je osigurala samostalnost u proizvodnji i djelovanju, ali i u daljnjem razvoju sustava KM-SAM. Iako su počeci razvoja sustava obilježeni ruskom tehnologijom, to je s vremenom promijenjeno. Zahvaljujući godinama daljnjeg

Sustavi kratkog dometa K-SAM Pegasus fotografirani 2013. na mimohodu u povodu 65. obljetnice ustrojavanja južnokorejskog OS-a. Južna Koreja njihovim je razvojem napravila prvi korak u izgradnji kapaciteta za proizvodnju PZO sustava

Foto: Republic of Korea Armed Forces

Foto: U.S. DoW / Sgt. Steven Sheldon

STOP ZA UKRAJINSKU NABAVU

Važno je navesti i da je M-SAM više puta spomenut u kontekstu isporuke Ukrajini, koja je iskazala potrebu za nabavom. Takav je zahtjev uime Ukrajine još 2022. uputio i SAD, no južnokorejski odgovor uvijek je negativan. Kao službeni razlog Seul navodi domaće propise i zabranu izvoza vojne opreme zemljama koje su angažirane u aktivnim ratnim djelovanjima. Kao vjerojatnije i vjerodostojnije objašnjenje ipak se može uzeti povijest razvoja samog sustava, koji je nastao u suradnji s Ruskom Federacijom. Tako je moguće da Južna Koreja poštuje prethodno dogovorena izvozna ograničenja i izbjegava nesuglasice s Rusijom.

razvoja, usavršavanja te domaće proizvodnje, danas se može smatrati južnokorejskim proizvodom.

Bitnica je osnovna postrojba sustava Cheongung II ili KM-SAM II. Uobičajeno se sastoji od zapovjedno-upravljačke postaje, višenamjenskog motrilačkog i ciljničkog radara te obično četiriju (maksimalno šest) paljbenih jedinica. Dio bitnice mogu biti i vozila za prijevoz i opskrbu projektilima te vozilo s agregatom za osiguranje električne energije. Svaki od elemenata sustava smješten je na teretnom vozilu (kamionu) s pogonom 8 x 8. Prvotni su izbor kamioni KM1500 korejskog proizvođača KIA Military Vehicles, a po želji korisnika mogu biti izabrana i druga vozila sličnih značajki. Za otkrivanje ciljeva zadužen je radar tvrtke Hanhwa Systems, isprva PESA tipa. Djeluje u radiofrekvencijskom pojasu X, pokriva prostor od 80 stupnjeva po elevaciji i rotira puni krug 40 puta u minuti. Radarski senzor *srce je* bitnice pa tako i njezine ukupne cijene. Prema navodima predstavnika tvrtke Hanwha, vrijedi trećinu ukupne cijene bitnice, a na njega otpada i 70 posto troškova održavanja. Sustav ima sposobnost istodobnog praćenja 40 ciljeva uz istodobno gađanje šest, a maksimalni domet radara je 100 kilometara. Hanwhini mobilni lanseri imaju osam ovalnih spremnika koji se prije djelovanja podižu u horizontalni položaj. Bitnica može istodobno imati od 32 do 48 projektila spremnih za djelovanje metodom hladnog lansiranja. To znači da se projektili pokreću s pomoću nagomilanog tlaka plina, a onda slijedi aktiviranje pogonskog raketnog motora. Nakon lansiranja moguće je gađanje svakog cilja unutar 360 stupnjeva.

Razvoj prve inačice sustava M-SAM dovršen je 2011., a proizvodnja projektila Block I započela je dvije godine poslije. U operativnu uporabu južnokorejske vojske sustavi su uvedeni 2015. Projektili Block I dugi su 4,6 m, domet im je 40 km, a operativni vrhunac leta 15 000 metara. Projektil je opremljen jednostupanjskim raketnim motorom koji omogućuje postizanje maksimalne brzine od oko 4,5 Macha. Navodi se s pomoću inercijskog navigacijskog sustava s korekcijom putanje u srednjoj fazi leta te s pomoću informacija dobivenih podatkovnim vezama. U završnoj fazi leta do cilja projektil koristi sustav samonavođenja s pomoću aktivnog radarskog sustava.

NOVI SUSTAVI I MODERNIZACIJA

Tijekom 2012., neposredno nakon dovršetka razvoja prve generacije sustava M-SAM, južnokorejska agencija za nabavu obrambenih sustava DAPA (Defense Acquisition Program Administration) pokrenula je PIP (Product Improvement Program), tj. razvoj poboljšane inačice Cheongung II (M-SAM II). S novim LIG-ovim projektilom sustav je trebao proširiti sposobnosti – gađanju zrakoplova dodano je presretanje balističkih projektila. U lipnju 2017. provedena su testiranja i procjene, koje su pokazale da je sustav ispunio postavljene zahtjeve i spreman je za operativnu uporabu. Hanwha je razvila i novi poboljšani radar MFR, koji je bio spreman 2020. Procijenjeni maksimalni domet projektila Block II za zrakoplovne ciljeve je 40-50 km po udaljenosti i 20 km po visini, a za balističke projektile oko 20 km po udaljenosti te 20 km po visini. Novi projektil navodno ima i veću maksimalnu brzinu, oko 5 Macha. Prvoj generaciji projektila služila je za uništavanje ciljeva visokoeksplozivna fragmentacijska bojna glava koja se aktivira s pomoću blizinskog upaljača. Na projektilima Block II precizno gađanje ciljeva i njihovo uništavanje poboljšano je razvojem tehnologije *hit-to-kill*, tj. sposobnostima izravnog pogotka. Takve sposobnosti povećavaju učinkovitost i vjerojatnost potpunog uništenja i neutralizacije cilja bez obzira na vrstu bojne glave gađanog projektila. Neki izvori navode da poboljšanja uključuju barem 30 posto bolju detekciju i praćenje ciljeva na malim visinama, kao i 60-postotno poboljšanje zahvaćanja i istodobnog gađanja višestrukih ciljeva. Novi su projektili i otporniji na elektroničko ometanje. DAPA je tijekom ljeta 2025. pokrenula program modernizacije i poboljšanja sposobnosti sustava Block I. Kako je od početka serijske proizvodnje i uvođenja u uporabu prošlo više od desetljeća, Seul je ocijenio da je

Foto: Ministry of National Defense / Korea.net

Lanser sustava M-SAM (Cheongung II) u operativnoj uporabi južnokorejskog OS-a

modernizacija moguća i ekonomičnija od razvoja novog projektila. Program predviđa da performanse sustava Block I dođu otprilike na razinu Blocka II. Izdvojeno je gotovo pola milijarde dolara, a uz projektil program je fokusiran i na modernizaciju sustava za upravljanje i zapovijedanje te stanice s višenamjenskim radarom MFR. Potonje izmjene poboljšat će sposobnosti otkrivanja ciljeva na malim visinama i sposobnosti istodobnog gađanja većeg broja ciljeva. Prvi modernizirani projektili postali su operativni u srpnju 2025., a svi bi 2027. trebali biti dovedeni na novi standard.

BUDUĆNOST I ŠTIT

M-SAM Block II potpuno je sposoban za samostalne operacije. Kao i kod drugih sličnih sustava, i njegove se sposobnosti znatno povećavaju umrežavanjem. On je bitna komponenta južnokorejskog programa sveobuhvatnog višeslojnog umreženog PZO sustava KAMD (Korean Air and Missile Defense). Po značajkama može se usporediti s programima kao što je turski Steel Dome (Čelična kupola). Južna Koreja nastoji unutar sustava integrirati različite vrste senzora i oružja za učinkovito upravljanje, zapovijedanje, detekciju i presretanje ugroza iz zračnog prostora. M-SAM temelj je nižeg srednjeg sloja tog štita, a viši slojevi rezervirani su za također domaće i još sposobnije presretače iz programa L-SAM (Long-range Surface-to-Air Missile). Sa svojim sposobnostima M-SAM može presretati i neutralizirati konvencionalne i balističke prijetnje kratkog i srednjeg dometa u završnoj fazi leta. Južna Koreja njegovim uvođenjem ispunjava plan postizanja strateške samostalnosti na polju visokotehnološkog ratovanja i smanjivanja ovisnosti o uvoznoj obrambenoj tehnici. Vlada je u kolovozu 2025. objavila dodjelu inicijalnih ugovora za projekt razvoja sljedeće napredne inačice – Cheongung Block III. Kao i u slučaju Blocka II, odabrana je modernizacija i poboljšanje sposobnosti, a ne razvoj od početka. Takav bi pristup trebao osigurati ekonomičnost bez odstupanja od traženih zahtjeva i performansi. Za projekt su zasad izdvojene 2,2 milijarde dolara. Ta se suma odnosi na razdoblje od 2024. (tad je započeo administrativno i proračunski) do 2034. godine. Block III imat će i novi te napredniji višenamjenski radar AESA tipa. Projektil bi trebao imati poboljšane performanse i mogućnosti presretanja novijih tipova projektila, primjerice onakvih kakve rabi sjevernokorejski OS. Dostupne informacije govore da će projektil na kruto gorivo imati maksimalnu brzinu od 4,5 Macha i sličan način vođenja/samonavođenja. Operativni domet trebao bi biti upeterostručen (oko 150 km), a bit će povećan i operativni vrhunac pogađanja ciljeva, i to na 30 000 metara.

OD DOMAĆEG ZRAKOPLOVSTVA DO IZVOZA

Kad se govori o korisnicima sustava M-SAM, Južna Koreja uvijek je prva na popisu. Prve narudžbe bile su namijenjene zamjeni velikog broja sustava I-HAWK, tj. Cheolmae. Uvođenje i raspoređivanje sustava Cheongung I (M-SAM I) počelo je 2015. u tadašnjem Zapovjedništvu za PZO ar-

PZO SUSTAV M-SAM

	Block 1	Block 2	
Duljina projektila (cm)	460	460	
Promjer projektila (mm)	275	306	
Masa projektila (kg)	400	400	
Maks. brzina (Mach)	4,5	5	
Maks. domet (km)	40	50	
Operativni vrhunac leta (m)	15 000	20 000	
Navođenje	INS + PV + ARF	INS + PV + ARF	
Korisnici	**Broj bitnica**	**Cijena (mlrd. USD)**	**Godina ugovaranja**
Južna Koreja	18 + 7		2013.
UAE	12	3,5	2023.
Saudijska Arabija	10	3,2	2024.
Irak	8	2,8	2024.
Potencijalni korisnici		Indonezija, Kuvajt, Katar	
Proizvođači		**Podsustavi**	
LIG Nex1		nosač, integrator i projektil	
Hanwha Systems		radarski senzor	
Hanwha Aerospace		lanseri i pogon	
KIA Corporation		vozila i zapovjedna stanica	

Dva lansera sustava koji imaju sličnosti i razlike, ali su i kompatibilni: MIM-104 Patriot (lijevo) i M-SAM Block II (detalj fotografije)

Foto: U.S. DoW / Sgt. Joseph Liggio

tiljeriju Ratnog zrakoplovstva, koje je 2022. preustrojeno u Zapovjedništvo za protuzračnu i proturaketnu obranu. Isporuke sustava završene su u travnju 2020. Sustav Cheongung II u lipnju 2017. uspješno je proveo testove gađanja pet vježbovnih balističkih ciljeva, što je iniciralo serijsku proizvodnju i uvođenje u južnokorejski OS. Tad je naručeno sedam bitnica, prva je isporučena u studenom 2020., a operativna sposobnost postignuta je 2023. Time su ostvareni uvjeti za povlačenje sustava HAWK u srpnju 2021. U kolovozu 2026. južnokorejski mediji objavili su da je bitnica Cheongung II raspoređena u gusto naseljenoj provinciji na sjeverozapadu zemlje.

Ispunivši velik dio vlastitih potreba za naoružanjem i opremom, Južna Koreja zadnjih je deset godina postala jedan od najvažnijih svjetskih izvoznika oružja. Rat izazvan ruskom agresijom na Ukrajinu te ratovi na Bliskom istoku još su više otvorili mogućnosti ugovaranja velikih poslova, stoga istočnoazijska zemlja želi tijekom 2027. postati četvrti svjetski izvoznik oružja. PZO sustavi jako su traženi, pa M-SAM slijedi južnokorejske izvozne uspješnice kao što su samohodna haubica K9 Thunder (Hanhwa Aerospace), tenk K-2 Black Panther (Hyundai Rotem), samohodni lanser raketa K239 Chunmoo (Hanwha Aerospace) ili avion T/FA-50 Golden Eagle (Korea Aerospace Industries). Otvoreni izvori spominju i donekle precizne cijene. Tako je Janes naveo 2020. godine da projektil M-SAM Block I stoji oko 1,2 milijuna dolara, što je dosta jeftinije od američkih projektila PAC-3 MSE namijenjenih sustavima Patriot. U nedavno odobrenoj isporuci 500 tih projektila Ukrajini navodi se cijena od 2,1 milijarde dolara, što je 4,2 milijuna po primjerku. Iako podatak iz 2020. više nije potpuno relevantan (inflacija i sposobnosti), cijena korejskog sustava sigurno je povoljnija. Što se tiče cijele bitnice sustava M-SAM, ona se 2024. na temelju javno objavljenih podataka kretala između 300 i 350 milijuna dolara.

BORBENO DJELOVANJE I HITNA ISPORUKA

Ujedinjeni Arapski Emirati jedina su strana zemlja koja u operativnoj uporabi ima sustav M-SAM. Nakon pregovora, u siječnju 2023. dogovorena je narudžba 12 bitnica sustava M-SAM II. Posao je vrijedan 3,5 milijardi dolara a uključuje nabavu radarskih sustava u vrijednosti oko milijardu dolara. Posebnost sustava za UAE je što su radarski sustavi posebno modificirani kako bi izdržali tamošnje visoke temperature i pješčane oluje. UAE je jedini korisnik koji je imao priliku testirati sustav u stvarnim borbenim uvjetima. U najnovijem bliskoistočnom ratu, koji je započeo krajem veljače 2026., javila se potreba za PZO-om od različitih tipova ugroza. Napadajući bitne vojne i gospodarske ciljeve, iranska strana lansirala je balističke, krstareće i jednosmjerne napadačke projektile (OWA-UAS). To je stavilo na test pripremljeni slojeviti emiratski PZO koji se sastoji od brojnih i suvremenih sustava različite namjene i dometa. Jedan od sustava čije se sposobnosti srednjeg dometa nose s većinom potencijalnih

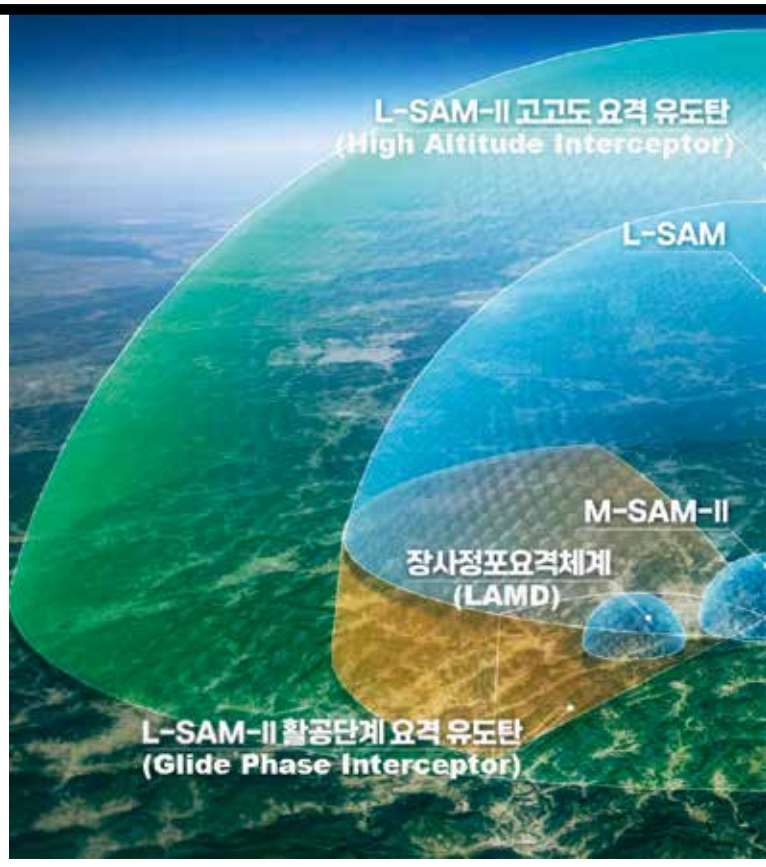
napada je M-SAM, koji se pokazao itekako dragocjen. UAE je do izbijanja rata imao tek dvije bitnice koje su bile operativne i spremne na djelovanja. Dostupni podaci govore da im je sposobnost presretanja ciljeva bila između 90 i 96 posto! Južnokorejska medijska agencija Yonhap spominje da su PZO postrojbe UAE-a lansirale više od 60 projektila M-SAM II. Kako su se ratna djelovanja nastavljala, javila se povećana potreba ne samo za dodatnim projektilima nego su Emirati zatražili i ubrzane isporuke još nepotpunih bitnica i elemenata sustava. Već u ožujku 2026. zračnim putem hitno je dovezeno 30 dodatnih projektila iz zaliha južnokorejskog OS-a. Istodobno su južnokorejski proizvođači uspjeli ubrzati isporuku jedne cijele bitnice, i to barem mjesec dana prije dogovorenog roka. Kako je prijevoz uobičajenim pomorskim putem bio neprihvatljiv zbog sigurnosnih uvjeta, ali i brzine isporuke, izabran je zračni prijevoz. Tu je zadaću izvršila flota od osam velikih transportnih aviona Boeing C-17 Globemaster III ratnog zrakoplovstva UAE-a. Hitna operacija prijevoza provedena je između 9. i 12. lipnja. Komponente bitnice utovarivane su u zrakoplovnoj bazi Daegu i prebacivane na nepoznate lokacije u UAE-u, a pridodano je i još projektila Block II iz arsenala južnokorejskog RZ-a.

POTVRĐENI I POTENCIJALNI KUPCI

Korisnik sustava M-SAM II bit će i Saudijska Arabija. Ministarstvo obrane Južne Koreje objavilo je dogovor u veljači 2024. Vrijednost posla iznosi 3,2 milijarde dolara, a obuhvaća deset bitnica. Najveća zemlja Arapskog poluotoka odlučila je elemente sustava instalirati na kamione 8 x 8 češke tvrtke Tatra. Radarski senzori bit će modificirani za posebne klimatske uvjete kao i u slučaju UAE-a. Datumi i tempo isporuke još nisu detaljno dogovoreni, ali očekuje se da će prvi sustavi biti isporučeni 2028. godine.

Nakon što je Bliski istok opet postao poprište velikih i čestih sukoba, Irak se također suočio s potrebom jačanja obrambenih snaga, i to ne samo za zaštitu vlastitog teritorija. Zemlje iz regije, npr. Iran ili Izrael, često koriste njegov zračni prostor kako bi dosegnule neprijateljske ciljeve. To je dovelo do hitne potrebe za jačanjem PZO-a kako bi se barem djelomično povećala sposobnost obrane zemlje. Nedugo nakon sastanka ministara obrane Iraka i Južne Koreje dogovorena je nabava sustava M-SAM II. Dogovor prema kojem će Irak postati njegov četvrti korisnik objavljen je u lipnju 2024. Vrijednost posla iznosi između 2,6 i 2,8 milijardi dolara, a uključuje osam bitnica. Neki izvori spominju da će sustav imati jedinstvenu oznaku IQ-MSAM, što može biti indicija za specifične značajke za potrebe iračke vojske.

Južnokorejski izvori najavili su u siječnju 2026. mogućnost da Maroko postane korisnik sustava M-SAM. Nabava bi navodno trebala biti dio golemog posla dviju zemalja, koji bi obuhvatio i 400 tenkova K2 Black Panther. To bi bio prvi izvoz južnokorejske vojne opreme u Maroko. Prema navodima portala Janes iz svibnja 2026., novi korisnik sustava M-SAM mogla bi postati Indonezija. Agencija za logistiku tamošnjeg ministarstva obrane poslala je Pismo namjere korejskom proizvođaču LIG Defense & Aerospace. U njemu je specificirana moguća nabava koja uključuje dvije bitnice Block II u operativnoj konfiguraciji koja obuhvaća upravljačko-zapovjedne stanice, višenamjenske radare, lansere i vozila za opskrbu projektilima. Dvije strane izrazile su volju za dogovorom o transferu tehnologije i *offset* poslovima, integriranoj logističkoj i zemaljskoj potpori te pratećoj tehničkoj dokumentaciji.

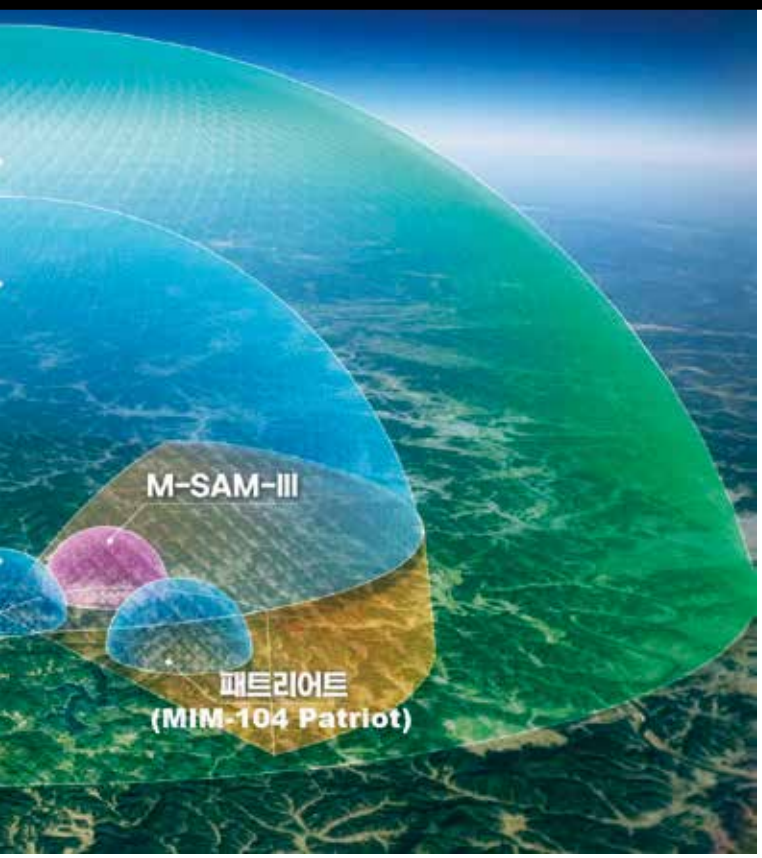

Koncept južnokorejskog višeslojnog štita protuzračne obrane na DAPA-inoj ilustraciji

Foto: U.S. DoW / Spc. Rylen Ciota

Američki vojnik i južnokorejska vojnikinja nakon završetka vježbe Ulchi Freedom Shield. U pozadini je lanser sustava M-SAM

Ilustracija: Defense Acquisition Program Administration / KOGL / Wikimedia Commons

Zadnjih se nekoliko mjeseci spominje i da je borbeni debi sustava M-SAM u Zaljevu motivirao i druge potencijalne korisnike u tom dijelu svijeta. Spominju se Katar i Kuvajt, ali detalji mogućih poslova nisu još službeno potvrđeni. Sustav M-SAM uvelike je zaslužan za uspjeh južnokorejske obrambene industrije na Bliskom istoku. Južnokorejski izvori navode da se izvoz oružja u tu regiju od 2019. do 2024. utrostručio: s 240 na 740 milijuna dolara, a budući će iznosi biti i veći.

DOBAR ODGOVOR

S gledišta Južne Koreje i njezine obrambene industrije, odluka o razvoju sustava M-SAM može se smatrati potpunim pogotkom. Prvotna suradnja s Rusijom omogućila je preskakanje cijelih generacija, odnosno desetljeća razvoja i iskustva na takvim zahtjevnim tehnologijama. Dobiveni sustav zadovoljio je potrebe domaćeg PZO-a, ali i doveo do izvrsnih prilika za izvoz. Uvođenjem sustava M-SAM i uspjehom na međunarodnom tržištu Južna Koreja stala je uz bok malom broju zemalja koje raspolažu vlastitom potpunom i relevantnom tehnologijom obrane od balističkih projektila. Kad se tomu doda učinkovitost pokazana u UAE-u, može se očekivati i daljnji izvozni uspjeh. Zahvaljujući velikim proizvodnim kapacitetima, Južna Koreja nudi dobru cijenu, ali i relativno brzu isporuku u usporedbi s SAD-om i EU-om. Prednost je i lako uvezivanje te interoperabilnost sa zapadnim (američkim) sustavima višeslojnog PZO-a kao što su THAAD ili Patriot PAC-3. Nadalje, nabava sustava M-SAM nije ograničena ITAR-om (International Traffic in Arms Regulations), kao ni mogućim sankcijama u skladu sa CAATSA-om (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act). Potencijalnim kupcima to omogućava izbjegavanje političkog rizika i nabavu sposobnih sustava, uz prihvatljivu cijenu te pouzdano održavanje i operativnu spremnost. Zanimljivo je da se dio spomenutih borbenih djelovanja sustava na Bliskom istoku odnosi na PZO protiv oružja podrijetlom iz zemalja s kojima Južna Koreja, najblaže rečeno, nije u dobrim odnosima. Dobar dio iranskog arsenala balističkih projektila potječe od projekata koji su većim dijelom razvijeni uz pomoć Sjeverne Koreje i NR Kine. Suradnja Irana i Sjeverne Koreje seže od sredine osamdesetih, protegnula se kroz devedesete sve do danas. U to je vrijeme razvijeno više vrsta balističkih projektila, koji su postupno usavršavani. Projektili sustava M-SAM optimizirani su stoga za presretanje balističkih projektila koji se mogu naći i na Korejskom poluotoku i na Bliskom istoku. Obrana od balističkih projektila općenito je uvijek nedostatna i zbog prirode svoje misije kaska za tehnološkim napretkom napadačkog oružja. Stoga je očekivano da sustav M-SAM i dalje dobiva nove inačice i poboljšanja. Ako su dostupna izvješća iz borbenih djelovanja pouzdana, može se zaključiti da je sustav primjeren odgovor na dobar dio suvremenih balističkih projektila.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i članka 10. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine, br. 41/17.), a u skladu s Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-01/20-01/1, URBROJ: 512-06-20-18 od 23. studenog 2020.) i dopune Popisa posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-03/25-01/1, URBROJ: 512-06-25-28 od 29. rujna 2025.), objavljuje

Poništenje rednog broja 5 internog oglasa za popunu ustrojbenih mjesta vojnih specijalista u OSRH

U internom oglasu za popunu ustrojbenih mjesta vojnih specijalista u OSRH, objavljenom 5. lipnja 2026. u *Hrvatskom vojniku*, br. 762, i 29. svibnja 2026. na internetskim stranicama Ministarstva obrane,

poništava se redni broj 5 internog oglasa za popunu ustrojbenih mjesta vojnih specijalista u OSRH, koji glasi:

"5. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE, VSSp: D31FS11, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 1 izvršitelj (redni broj 76 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)".

DOMOVINSKI RAT

Četvrta vukovarska bojna 3. brigade Zbora narodne garde (ZNG) ustrojena je 15. lipnja 1991., a početkom srpnja već je sudjelovala u obrani vukovarske općine. Bojna je u početku bila ustrojena u vodove, a nakon ustrojavanja satnija njezini su dijelovi držali položaje na Sajmištu, u Borovu naselju, na silosu Đergaj i na vanjskim prilazima gradu

4. BOJNA 3. GARDIJSKE BRIGADE KUNE U OBRANI VUKOVARA

TEKST
Ivan Galović

FOTOARHIVA
postrojbe

U proljeće 1991. oružana pobuna na području vukovarske općine ugrozila je cestovne pravce i okolna naselja. Nakon ubojstva dvanaestorice hrvatskih policajaca 2. svibnja u Borovu Selu, ubrzano je ustrojavana hrvatska obrana. Pobunjeničke skupine djelovale su iz Borova Sela, Trpinje, Bršadina, Pačetina, Bobote i Negoslavaca, a JNA je raspoređivala oklopništvo, topništvo i dodatne snage te pružala potporu pobunjenim snagama.

Vukovar je imao važno prometno i taktičko značenje. Prilazi iz smjera Negoslavaca i Petrovaca vodili su prema Sajmištu, a pravci Bršadin – Đergaj i Trpinja – Borovo naselje omogućavali su napade na industrijsku zonu i sjeverni dio grada. Kopnena veza sa slobodnim teritorijem vodila je prema Bogdanovcima, Marincima, Nuštru i Vinkovcima. Neprijatelj je postupnim ovladavanjem okolnim naseljima nastojao odsjeći Vukovar i prekinuti opskrbu branitelja. Hrvatske postrojbe raspolagale su ograničenim protuoklopnim naoružanjem, nedostatnom topničkom potporom i nedostatnim logističkim kapacitetima. Obrana je organizirana po sektorima i otpornim točkama, s naglaskom na blisku pješačku borbu, protuoklopno djelovanje i zaprečivanje prilaznih pravaca. Četvrta bojna bila je prva ustrojena aktivna postrojba ZNG-a na vukovarskom području, sposobna za organizirano djelovanje na više međusobno udaljenih obrambenih položaja.

Otvoreni napadi JNA na Vukovar 25. kolovoza označili su početak neprekidnih borbi visokog intenziteta. U obrambenom sustavu grada sudjelovali su pripadnici ZNG-a, policije, pričuvnih postrojbi i dragovoljačkih skupina. Ustrojavanje 204. vukovarske brigade u rujnu nije promijenilo pripadnost 4. bojne 3. brigadi ZNG-a. Bojna je borbena djelovanja usklađivala s postrojbama na susjednim položajima, a bila je podređena Zapovjedništvu obrane Vukovara.

USTROJ BOJNE

Četvrta bojna 3. "A" brigade ZNG-a ustrojena je u objektima VUPIK-a na Opatovačkoj pustari, između Sotina i Opatovca. Za prvog zapovjednika postavljen je Stipan Radaš. Za razliku od drugih bojni 3. "A" brigade ZNG-a,

koje su dio ljudstva preuzele iz postojećih policijskih sastava, 4. bojna nije imala takvu osnovu popune na vukovarskom području. Njezini su pripadnici okupljani među dragovoljcima, a početna obuka provedena je u kratkom razdoblju, usporedno s preuzimanjem prvih borbenih zadaća. U prva dva mjeseca odabir i obuku prošlo je približno tisuću kandidata, od kojih je 165 ostalo u početnom sastavu Bojne. U početku je bila ustrojena u vodove, kojima su zapovijedali Matija Mandić, Dominko Topić, Ivan Kasalo, Pero Perić, Branko Solin i Pero Knežević. Tijekom obrane Vukovara ukupno je evidentirano 306 pripadnika Bojne.

Na Opatovačkoj pustari uređen je prostor za smještaj ljudstva, za Zapovjedništvo, skladišta naoružanja i opreme te prostori za obuku. Obuku su provodili Ante Roso i Miljenko Filipović s tridesetak pripadnika Bojne Zrinski, u suradnji s pripadnicima 1. brigade ZNG-a Tigrovi. Težište obuke bilo je na rukovanju pješačkim i protuoklopnim naoružanjem, kretanju i maskiranju, motrenju, stražarskoj službi, provedbi zasjeda, bliskoj borbi i zbrinjavanju ranjenika. Dragovoljci su uvježbavali djelovanje u desetinama i vodovima te samostalnu provedbu dodijeljenih zadaća.

Bojna je postupno ustrojila tri pješačke satnije i postrojbene elemente potpore, dok je u sastavu 3. satnije djelovao Interventni vod. Borbeni raspored i jačina pojedinih sastava mijenjali su se zbog premještanja skupina, pristizanja dragovoljaca te pogibija i ranjavanja. Ukupan broj evidentiranih pripadnika nije označavao trenutačno raspoloživu borbenu jačinu: dio ljudstva bio je raspoređen na međusobno udaljene položaje, a dio je izvršavao zapovjedne, logističke, sanitetske i druge zadaće nužne za funkcioniranje postrojbe.

Sustav veze 4. bojne uspostavljen je već tijekom njezina ustrojavanja. Upravna radiostanica s pozivnim znakom Lav 1, za koju je bio zadužen Ivan Anđelić Doktor, povezivala je položaje na području tadašnje vukovarske općine. Omogućavala je prikupljanje izvješća, prijenos zapovijedi i koordinaciju interventnih skupina. U bazi je ustrojen i stacionar za zbrinjavanje lakše ranjenih, u čijem su ustrojavanju sudjelovali doktor Juraj Njavro i Marko Mandić. Sustav veze i sanitetska potpora omogućavali su brže reagiranje tijekom početnih borbenih djelovanja.

Slijeva: Ivica Arbanas, Mato Perak i Pero Perić kraj uništenog tenka na Sajmištu koncem kolovoza 1991. (autor fotografije: Roman Majetić)

DOMOVINSKI RAT

Braća Ivan i Stipan Lučić i Jean-Michel Nicolier na Sajmištu

Đorđe Bukvić Đuva, autorov susjed i prijatelj iz djetinjstva

Otvoren ravničarski teren Opatovačke pustare povećavao je izloženost baze neprijateljskom zračnom motrenju. Nakon raketiranja 27. srpnja, u kojem su ranjena četvorica pripadnika, Zapovjedništvo i veći dio ljudstva premješteni su u vukovarsku gimnaziju i dvorac Eltz. Dio snaga ostao je na osiguranju objekata kod Opatovca. Napadi na bazu, prije svega razaranje 26. kolovoza, onemogućili su njezinu daljnju uporabu.

SUSTAV ZAPOVIJEDANJA

U početnoj fazi organiziranja obrane Vukovara važnu je ulogu imao Tomislav Merčep, sekretar za narodnu obranu. Obrana se oslanjala na tamošnje skupine, policiju, pričuvni sastav ZNG-a i aktivne gardijske postrojbe. Borbene zadaće određivane su po mjesnim zajednicama i ugroženim pravcima. Četvrta bojna imala je vlastito zapovjedništvo, a borbene zadaće usklađivala je sa Zapovjedništvom obrane Vukovara.

Stipan Radaš premješten je 15. kolovoza 1991. na novu dužnost, a zapovijedanje 4. bojnom preuzeo je Ivica Arbanas Lipi, dotadašnji pripadnik 1. "A" brigade ZNG-a Tigrovi. Arbanas se prethodno istaknuo u obrani silosa Đergaj, gdje je nakon ranjavanja Damira Podvinskog i zarobljavanja dijela njegove skupine preuzeo zapovijedanje položajem. Uspješno vođenje obrane tijekom sučeljavanja s oklopnim snagama JNA potaknulo je zahtjev 1. brigadi da ga rasporedi na dužnost zapovjednika 4. bojne. Aktom Zapovjedništva ZNG-a od 16. kolovoza 1991., donesenim na temelju odluke ministra obrane od 15. kolovoza, Ivica Arbanas imenovan je zapovjednikom 4. bojne, a Blago Zadro njegovim zamjenikom. Budući da je Zadro nastavio zapovijedati obranom Borova naselja, dužnost zamjenika zapovjednika Bojne preuzeo je Pero Perić.

Nakon odlaska Tomislava Merčepa, na sastanku Kriznog štaba i zapovjednika postrojbi razmotreno je objedinjavanje zapovijedanja obranom grada. Blago Zadro nije prihvatio ponuđenu dužnost zapovjednika obrane Vukovara te je nastavio zapovijedati obranom Borova naselja. Na prijedlog Stjepana Sučića i uz suglasnost nazočnih, Ivica Arbanas preuzeo je zapovijedanje obranom grada, a Pero Perić dužnost njegova zamjenika. Dužnosti su obnašali do 2. rujna 1991. Zapovijedanje obranom Vukovara tad preuzima Mile Dedaković Jastreb, koji je pristigao s Brankom Borkovićem Mladim Jastrebom. Arbanas i Perić nastavili su zapovijedati 4. bojnom. Tijekom općeg napada 14. rujna teško je ranjen Pero

Sajmište, listopad 1991. Slijeva: Duško Smek Bosanac, Željko Delić Švico, Ivica Arbanas, Tihomir Tomašić, Velimir Đerek (autor fotografije: Viktorin Jurić Paša)

Baza na Opatovcu nakon raketiranja u kolovozu 1991.

Vinko Paulić sa zarobljenim Thompsonom. Baza na Opatovcu, lipanj 1991.

Stipan Radaš, prvi zapovjednik 4. bojne 3. brigade ZNG-a

Perić, nakon čega je dužnost zamjenika zapovjednika Bojne preuzeo Ivan Anđelić Doktor, dotadašnji zapovjednik veze. Arbanas i Anđelić vodili su Bojnu od sredine rujna do sloma obrane Vukovara u studenom 1991., usklađivali djelovanje izdvojenih skupina, organizirali pregrupiranja i upućivali interventne elemente na ugrožene položaje. Održavali su borbeni raspored unatoč gubicima i nedostatku pričuva.
Zapovijedanje su otežavali prekidi veza, gubici zapovjednika, prostorna odvojenost položaja i česte promjene borbenog rasporeda. Zapovjednici satnija i vodova morali su samostalno odlučivati o zadržavanju ili promjeni položaja kad nisu mogli pravodobno stupiti u vezu s višim zapovjedništvom. Jasno određene zadaće, poznavanje položaja susjednih skupina i inicijativa nižih zapovjednika omogućavali su održavanje obrane i pri privremenom prekidu veze.

Tenk T-84 uništen u Hercegovačkoj ulici (Borovo naselje). Uništio ga je Marijan Balić, pripadnik 4. bojne 3. brigade ZNG-a tijekom neprijateljskog napada 14. rujna 1991. godine

Pojedini pripadnici Bojne preuzimali su zapovjedne dužnosti i u drugim postrojbama. Nakon pogibije Petra Kačića 2. listopada, zapovijedanje satnijom 1. bojne 204. brigade preuzeo je pripadnik 4. bojne Velimir Đerek, koji pogiba 12. listopada. Naslijedio ga je Ivan Poljak, također pripadnik Bojne, koji pogiba 6. studenog. Takvim je popunama održan kontinuitet zapovijedanja na Sajmištu, ali smanjen je broj iskusnih zapovjednika u matičnoj bojni.

BORBENI RASPORED

Prva satnija držala je položaje na Sajmištu, prije svega između petrovačkog i negoslavačkog pravca. Druga satnija bila je raspoređena u Borovu naselju, uključujući Trpinjsku cestu i silos Đergaj. Treća satnija jednim je vodom branila Svinjarevce, drugim osiguravala Opatovačku pustaru, a treći je vod bio namijenjen interventnim zadaćama. Satnijama su zapovijedali Jure Bumbar, Dominko Topić i Ivica Banožić, dok su logističke zadaće, među ostalima, obavljali Damjan Samardžić i Zlatko Šutković.
Sajmište je bilo jedan od najzahtjevnijih sektora pješačke obrane Bojne. Prilazi iz Petrovaca i Negoslavaca te položaji JNA u vojarni i na Petrovoj gori omogućavali su neprijatelju napade iz više smjerova. Obrambeni položaji uređivani su u kućama, podrumima i povezanim blokovima zgrada te uz raskrižja. Radi

sprečavanja bočnih prodora dio boraca istodobno je osiguravao susjedne prolaze i prostor iza prve crte. Obrana se temeljila na povezanim otpornim točkama, vatrenoj potpori susjednih skupina i brzom pregrupiranju.

Bojna je u Borovu naselju branila stambene četvrti, nadzirala Trpinjsku cestu i držala položaj silosa Đergaj. Cestovni pravci omogućavali su uporabu tenkova i oklopnih transportera, ali izgrađeni prostor pružao je zaklone za djelovanje protuoklopnih skupina. Silos Đergaj bio je važna motrilačka točka prema Bršadinu i Trpinji; izdvojeni položaj zahtijevao je pravodobnu dopremu streljiva, održavanje veze i uporabu interventnih elemenata kad je prilaz bio ugrožen.

Svinjarevci su bili izdvojeni sektor obrane 3. satnije, čiji su dijelovi nadzirali prilaze iz okolnih naselja. U obrani Svinjarevaca 20. rujna poginuo je pripadnik Bojne Josip Božić. Pod pritiskom oklopnih snaga dio branitelja izvukao se prema Vinkovcima, a dio se priključio obrani Bogdanovaca. Zvonko Manjoš, zapovjednik Interventnog voda, izviđao je položaje oklopnih snaga JNA i navodio minobacačku paljbu. Nakon povlačenja iz Svinjarevaca poveo je skupinu u Bogdanovce te se, prema zapovijedi Ivice Arbanasa, uključio u obranu sela. Dana 2. listopada 1991. pogodio je neprijateljski tenk protuoklopnim projektilom te poginuo od tenkovske paljbe.

Raspored obrane pratio je glavne prilazne pravce. Sajmište je zatvaralo južne i jugoistočne prilaze središtu grada, a Borovo naselje sjeverni prilaz i industrijsku zonu. Povezanost izdvojenih položaja održavana je radiovezom i premještanjem manjih skupina sve dok neprijateljski nadzor nad prometnicama nije ograničio njihovu međusobnu potporu.

Interventni vod 3. satnije bio je pokretna pričuva Bojne za ojačavanje ugroženih položaja, provedbu protunapada ograničenog opsega i izvlačenje opkoljenih skupina. Tijekom najintenzivnijih napada interventne zadaće izvršavane su gotovo svakodnevno, katkad na više sektora u istom danu. Uz ustrojeni vod, prema potrebi su formirane i mješovite skupine od pripadnika Bojne i drugih obrambenih sastava. Njihovo djelovanje ovisilo je o radiovezi, poznavanju gradskih pravaca i brzom okupljanju raspoloživog ljudstva. Bez pričuve u dubini, Zapovjedništvo je pri istodobnim napadima na više sektora moralo određivati prioritete uporabe interventnih snaga.

BORBENA DJELOVANJA

Prva borbena zadaća Bojne provedena je 1. srpnja 1991. u Sotinu. Dva voda 4. bojne, uz potporu dijela 4. bojne 1. brigade ZNG-a pod zapovijedanjem Drage Horvata, djelovala su protiv naoružanih pobunjenih skupina. Zaplijenjeni su pješačko naoružanje i min-

Transporter s protuavionskim topom u Ulici Petra Preradovića, zaustavljen u pokušaju prodora prema gradu 2. listopada 1991. (autor fotografije: Viktorin Jurić Paša)

sko-eksplozivna sredstva iz sustava Teritorijalne obrane, a uhićene osobe predane su policiji.

U borbama 3. i 4. srpnja 4. bojna sudjelovala je u odbijanju napada na Borovo naselje. Djelovala je s dijelovima 2. bojne 3. brigade, Tigrova i Bojne Zrinski te s policijom i tamošnjim braniteljima. Nakon ovladavanja rubnim objektima prema Borovu Selu i Trpinji, dio 4. bojne pod zapovijedanjem Ivice Banožića preuzeo je obrambene položaje i zadržao ih tijekom daljnjih borbi. Time je spriječen brzi prodor neprijatelja prema unutrašnjosti Borova naselja.

Potkraj srpnja pripadnici 4. bojne intervenirali su na Lušcu i potisnuli neprijateljsku skupinu koja je napadala hrvatsko stanovništvo. Nakon toga uspostavili su nadzor nad Budžakom i zaplijenili pješačko naoružanje i streljivo. Osiguranjem Lušca i Budžaka ojačana je obrana prostora između Vukovara i Borova naselja.

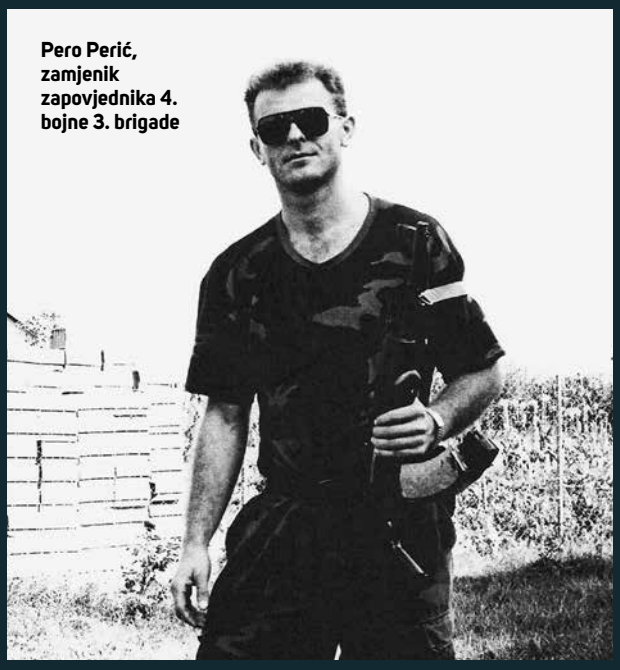
Napadi na silos Đergaj nastavili su se tijekom srpnja i kolovoza. JNA je napadne skupine podupirala oklopnim vozilima, topništvom i zrakoplovstvom. Dana 14. kolovoza iz Bojne je upućen Interventni vod radi ojačanja obrane silosa, a sljedećeg dana njegovi pripadnici sudjelovali su u ponovnom zauzimanju ugroženih položaja na dijelu Trpinjske ceste.

Bojna je organizirala i protuzračnu obranu. Luka Andrijanić osposobljen je za uporabu protuzračnog topništva tijekom služenja vojnog roka u JNA, a nakon pristupanja 4. bojni organizirao je obuku posade. Po zapovijedi Ivice Arbanasa posada trocijevnog protuzračnog topa M55 kalibra 20 mm (PZT 20/3), pod zapovijedanjem Luke Andrijanića, raspoređena je 24. kolovoza 1991. u Borovo naselje radi zaštite silosa Đergaj. Istog dana oborila je jedan zrakoplov JNA, a drugi oštetila. Posada je ponovno djelovala 26. kolovoza, kad je onesposobila još dva neprijateljska zrakoplova. Uz Andrijanića, u protuzračnom sastavu djelovali su Josip Jakobović, Antun Bekčević, Zvonimir Hincak i Marjan Balić. Luka Andrijanić poginuo je 20. rujna 1991. pri postavljanju mina na Trpinjskoj cesti.

Sajmište, početak rujna 1991. godine. Ivica Arbanas kraj vozila uništenog u neprijateljskom napadu; dio cijevi koji se vidi je bestrzajni top skinut s uništenog neprijateljskog oklopnog vozila

Dana 25. kolovoza JNA je pokrenula opsežan oklopno-pješački napad na Vukovar i Borovo naselje, uz potporu topništva i zrakoplovstva. Položaji Bojne na Sajmištu i u Borovu naselju bili su izloženi napadima iz više smjerova. Nakon ponovnog zračnog udara 26. kolovoza napuštena je razorena baza kod Opatovca, a dio pripadnika prebačen je na položaje u Banijskoj ulici. U suradnji s pripadnicima 1. brigade ZNG-a ondje je odbijen neprijateljski oklopno-pješački napad i uništen tenk. Potkraj kolovoza pojačani su napadi na Sajmište. Bojna je zapriječila prilaze iz smjera Negoslavaca i Petrovaca te uredila obrambene položaje prema vojarni JNA i Petrovoj gori. U obrani su sudjelovali i pridodani pripadnici Tigrova. Protuoklopnim djelovanjem na negoslavačkom pravcu neprijatelju su naneseni gubici, ali nastavio je topničke i tenkovske napade s većih udaljenosti. U odbijanju tenkovskog napada 5. rujna sudjelovao je rukovatelj protuoklopnim oružjem Zoran Bajan, pripadnik Bojne od njezina ustrojavanja, koji je pritom ranjen. U općem napadu 14. rujna neprijatelj je napao položaje 4.

Pero Perić, zamjenik zapovjednika 4. bojne 3. brigade

bojne na Sajmištu između petrovačkog i negoslavačkog pravca te istodobno pojačao pritisak na Borovo naselje. Djelovanjem iz smjera Petrove gore i vukovarske vojarne probijen je bok obrambenog rasporeda, a dio pripadnika 4. bojne ostao je u okruženju. Jedna se skupina boreći se izvukla prema Bogdanovcima i potom vratila na nove položaje u Vukovaru. Bojna je pregrupirala snage i uspostavila novu obrambenu crtu u dubini Sajmišta.

U napadu je teško ranjen Pero Perić, zamjenik zapovjednika Bojne. Zapovjednik desetine Milan Ostrun Kićo sa svojom je skupinom zadržao središnji položaj na Sajmištu i nakon prodora oklopa na bokovima. Pri pokušaju izvlačenja zarobljen je zajedno s Ivanom Jankom i Stjepanom Gajčevićem, nakon čega im se gubi trag. Posada silosa Đergaj izvukla se prema Jadranskoj ulici nakon zatvaranja prilaza i prekida opskrbe, čime je Bojna izgubila isturenu motrilačku točku. Marjan Balić postavio je u Hercegovačkoj ulici protuoklopne mine na kojima je tenk JNA teško oštećen, a potom uništen eksplozivom.

Dana 17. rujna 1991. skupina 4. bojne i pričuvnog sastava ZNG-a djelovala je na Budžaku i Mitnici. Među njezinim pripadnicima bio je Nenad Sinković Legija. Taj dragovoljac s iskustvom stečenim u francuskoj Legiji stranaca istaknuo se u izviđanju, zaprečivanju i protuoklopnoj borbi. Na Mitnici je pružao vatrenu potporu minobacačem kalibra 60 mm, a potom je samostalno prodro u kuću koju je zaposjela neprijateljska skupina te ondje poginuo.

Na Sajmištu su snage 4. bojne u rujnu i listopadu držale položaje u kućama, ulicama i na raskrižjima. Raspored položaja mijenjan je nakon tenkovske paljbe, rušenja objekata i pješačkih prodora. Protuoklopna sredstva uporabljivana su s malih udaljenosti, dok su dijelovi skupina pješačkom vatrom odvajali neprijateljsko pješaštvo od oklopnih vozila. Obrana se održavala pregrupiranjem snaga i upućivanjem raspoloživih pojačanja.

U napadima od 2. do 5. listopada JNA je na Sajmištu uporabila oklopne snage uz snažnu topničku pripremu. Borbe su se vodile kod Vuteksa, u Ulici Augusta Cesarca te na prilazima vatrogasnom domu i Ulici Josipa Kraša. Tenkovi su na pojedinim pravcima probili prvu

crtu, ali ih neprijateljsko pješaštvo nije uspjelo slijediti ni učvrstiti zauzete položaje. U Ulici Augusta Cesarca zamjenik zapovjednika Ivan Anđelić Doktor ručnim kumulativnim minama pogodio je tenk i onesposobio mu pogonski sklop. Vladislav Oreški osposobio je trocijevni top na zarobljenom borbenom oklopnom vozilu i uporabio ga protiv neprijatelja. Dana 2. listopada Branko Drinovac, Mile Filipović, Ivan Poljak i Damir Duhaček držali su istureni položaj i djelovali po neprijateljskom pješaštvu; Drinovac je poginuo 10. listopada tijekom borbi na Sajmištu.

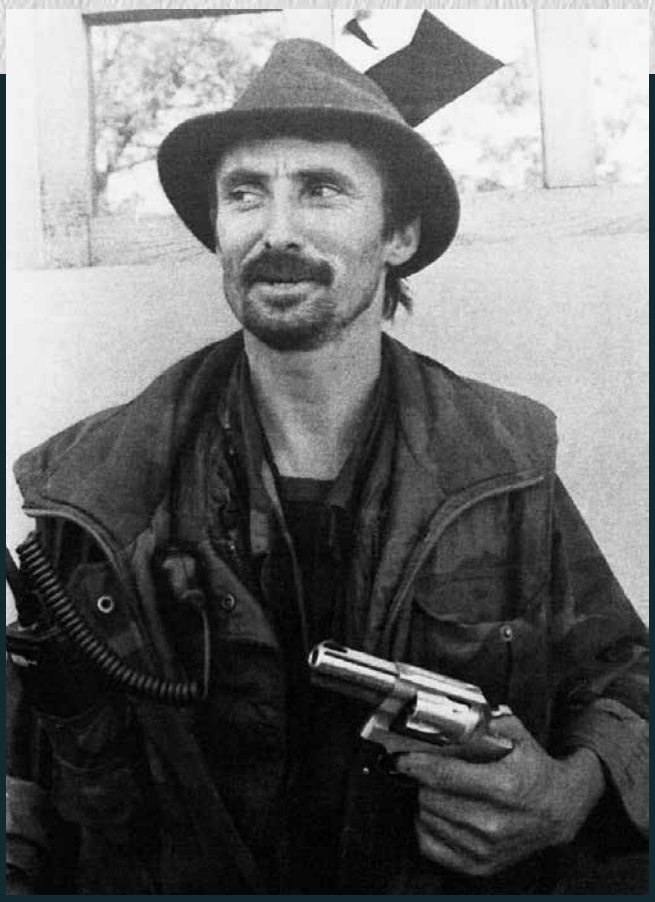
U obrani Sajmišta minobacač kalibra 60 mm služio je za neposrednu vatrenu potporu pješaštvu, a na položaju kod Vuteksa uporabljivan je i protuoklopni top ZIS kalibra 76 mm. Intenzitet paljbe ovisio je o zalihama streljiva. Nakon rušenja isturenih objekata i gubitka pojedinih položaja, branitelji su pregrupirali snage i nastavili obranu iz susjednih kuća i drugih otpornih točaka u dubini Sajmišta. Protuoklopno djelovanje bilo je usmjereno na zaustavljanje vozila i sprečavanje neprijateljskog prodora ulicama.

Dana 16. listopada neprijatelj je snažno napao vatrogasni dom u Ulici Josipa Kraša. Nakon topničke pripreme neprijateljska pješačka skupina probila je dio obrambenog rasporeda. Pripadnici 4. bojne, tamošnjih obrambenih skupina, Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) i Vojne policije izveli su bočni protunapad kojim je zaustavljen neprijateljski prodor prema središtu grada.

Tijekom listopada dijelovi Bojne iz Borova naselja upućivani su kao pojačanje na Sajmište. Težište je bilo na obrani ključnih objekata i raskrižja, uz istodobnu obranu sektora oko Đergaja i Trpinjske ceste. Premda su pripadnici 4. bojne odbijali pojedine neprijateljske napade i protunapadima ponovno zauzimali izgubljene položaje, nedostatak pričuva, topničke potpore i ljudstva za popunu onemogućavao je trajnije potiskivanje neprijatelja.

Luka Andrijanić tijekom služenja vojnog roka u JNA

Sajmište, rujan 1991. Ivan Anđelić Doktor s ratnim trofejom – Magnumom 357 (autor fotografije: Matko Biljak)

ISCRPLJIVANJE

Dugotrajne borbe iscrpljivale su branitelje, dok je JNA nastavila popunjavati svoje postrojbe. JNA je dovodila nove pješačke i oklopne snage, obnavljala napade i imala mogućnost intenzivnijeg topničkog djelovanja. Četvrta bojna gubila je iskusne pripadnike, trošila protuoklopna sredstva i premještala preostalo ljudstvo na ugrožene sektore. Krajem rujna 1991. u Vukovar su organizirano pristizali dragovoljci iz Zagreba, Našica, Đakova i Vinkovaca, od kojih je dio pristupio 4. bojni. Među novopridošlim pripadnicima bio je Dražen Babić Pipac, koji je na Sajmištu preuzeo zapovijedanje desetinom i s njom branio prostor između Zelene i Proleterske ulice. Novi pripadnici povećali su brojno stanje, ali nisu mogli odmah nadomjestiti iskustvo poginulih zapovjednika i posada.

Opskrba se u početku odvijala preko Bogdanovaca i Marinaca, a potom sve

ugroženijim Kukuruznim putom. Streljivo, hrana, sanitetski materijal i gorivo dopremani su pod neprijateljskom vatrom. Dio naoružanja pribavljen je zapljenom i osposobljavanjem neprijateljske tehnike, no to nije osiguralo dostatnu topničku ni protuoklopnu potporu. Nedostatak streljiva ograničavao je izbor ciljeva i smanjivao intenzitet obrambene paljbe.

U listopadu je neprijatelj pojačavao nadzor nad prilazima Vukovaru. Nakon humanitarnog konvoja 19. listopada dodatno je ugrožena kopnena komunikacija preko Bogdanovaca. Za Bojnu, čiji su dijelovi djelovali na više gradskih sektora, prekid prometne veze otežao je dopremu streljiva i evakuaciju ranjenika. Logističke i sanitetske skupine opskrbljivale su isturene položaje i izvlačile ranjenike pod topničkom i pješačkom vatrom, uz opasnost od presijecanja povratnih pravaca. Dana 2. studenog oklopno-mehanizirane snage JNA prodrle su u Lužac i nastavile djelovanje prema Priljevu i silosu uz Dunav. Pripadnici 4. bojne uporabili su preostala protuoklopna sredstva, ali nisu uspjeli trajno zaustaviti prodor. Zauzimanje Lušca ugrozilo je vezu između Vukovara i Borova naselja, smanjilo mogućnost premještanja pričuva te otežalo izvlačenje ranjenih i dopremu streljiva.

Borbe od 10. do 13. studenog dovele su do daljnjeg razdvajanja gradskih sektora. Neprijatelj je napredovao na Sajmištu, prema Milovu brdu i prijelazima preko Vuke te s lužačkog pravca prema silosu Dunav na Priljevu. Zauzimanjem silosa i dijelova Priljeva prekinuta je izravna komunikacija između Vukovara i Borova naselja. Međusobna potpora preostalih otpornih točaka bila je sve ograničenija. Odvojene skupine morale su stoga nastaviti borbu raspoloživim snagama i streljivom. To je dodatno otežalo zapovijedanje izdvojenim dijelovima 4. bojne.

Na položajima su nedostajala protuoklopna punjenja, topničko streljivo i sanitetski materijal. Ranjeni su zbrinjavani u preopterećenoj vukovarskoj bolnici i improviziranim stacionarima. Zbog velikih gubitaka pojedine su desetine preuzimale obranu šireg prostora od predviđenog, a redovite smjene i odmor često nisu bili mogući.

Zapovjednik obrane grada Branko Borković Mladi Jastreb 16. studenog donio je odluku o proboju iz okruženja. Iz Vukovara su 17. i 18. studenog krenule skupine branitelja i civila prema slobodnom teritoriju. Među pripadnicima Bojne koji su izvršili proboj bili su Ivica Arbanas i Ivan Anđelić. Dio pripadnika ostao je u Vukovaru i Borovu naselju te je nakon sloma obrane zarobljen.

Od ukupno 306 evidentiranih pripadnika 4. bojne, njih 87 poginulo je ili nestalo tijekom obrane Vukovara i neposredno nakon njezina sloma. Prema objavljenim obljetničkim podacima, približno 200 pripadnika bilo je ranjeno ili je prošlo zarobljeništvo i zlostavljanje u srpskim logorima. Među stradalima bili su protuoklopni borac Zoran Bajan; zapovjednik desetine Dražen Babić Pipac; Oliver Jovanović, koji je iz vukovarske bolnice odveden na Ovčaru; te Đorđe Bukvić Đuva, dragovoljac pristigao iz Njemačke. Bukvić je na Sajmištu djelovao kao poslužitelj puškostrojnice M53, a nakon ranjavanja u listopadu vratio se na položaje. Nakon zarobljavanja ubijen je na Ovčari 20. studenog 1991. godine.

Pripadnice 4. bojne

U borbenom sastavu 4. bojne bilo je osam pripadnica: Sanja Srednoselec-Arbanas, Elizabeth Melina Geušić-Gavranović, Ksenija Piplica, Kata Burić, Vasilija Tucker-Pavlović, Jelica Vuković-Posavec, Jasna Edl-Špiljar i Mira Dunatov-Vrdoljak. Bile su naoružane i raspoređene u borbene vodove te su sa suborcima držale položaje na Sajmištu, Petrovoj gori i u Borovu naselju. Sudjelovale su u neposrednoj pješačkoj borbi, odbijanju napada, osiguranju položaja i izvlačenju opkoljenih suboraca, uključujući borbe tijekom općeg napada 14. rujna 1991. Istodobno su pružale prvu pomoć, evakuirale ranjenike i opskrbljivale položaje pod neprijateljskom vatrom. Neke su ranjene tijekom borbi, a pojedine su nakon sloma obrane prošle zarobljeništvo i logore u Srbiji. Njihove su zadaće bile sastavni dio borbenog djelovanja i neposredne potpore Bojni.

Pripadnice 4. bojne 3. gardijske brigade sudjelovale su u neposrednoj pješačkoj borbi

ZAKLJUČAK

Četvrta vukovarska bojna 3. gardijske brigade Kune od ustrojavanja 15. lipnja do završnih borbi u studenom 1991. bila je jedna od nosivih postrojbi obrane vukovarskog područja. Ustrojena i obučena na Opatovačkoj pustari, već je u srpnju preuzela borbene zadaće, a potom držala položaje na Sajmištu, u Borovu naselju, uz Trpinjsku cestu i na silosu Đergaj. Zapovjednici 4. bojne Stipan Radaš i Ivica Arbanas, njihovi zamjenici te zapovjednici satnija i vodova održavali su borbeni raspored, usklađivali djelovanje pješaštva i oružja potpore te upućivali interventne skupine na ugrožene pravce. Bojna je zadržala organizirano djelovanje do sloma obrane grada premda su gubici u ljudstvu, prekid prometnih veza i nedostatak protuoklopnog streljiva postupno iscrpljivali njezine sastave. Njezin ratni put pokazuje da se i brojčano nadmoćnog napadača može dugo zadržavati uvježbanim pješaštvom, odlučnim zapovijedanjem i aktivnom obranom, ali da bez pričuva, popune i opskrbe nije moguće trajno održati borbenu sposobnost.

VOJNA POVIJEST

Neke knjige nastaju iz struke, neke iz znatiželje, a neke iz osjećaja da je nešto dugo bilo prešućeno. *Mali hrvatski vojnički kalendar* umirovljenog profesora vjeronauka i magistra teologije Ivana Lovakovića nastao je iz sva tri razloga

POVIJEST KOJA IMA SVOJ SMJER

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
privatna arhiva Ivana Lovakovića

Mali hrvatski vojnički kalendar objavila je Udruga veterana, volontera i dragovoljaca Domovinskog rata, a predstavljen je u Matici hrvatskoj. Riječ je drugoj Lovakovićevoj knjizi. Prva, nastala iz njegova vjeroučiteljskog rada, bila je tumačenje biblijskih zapisa. Ova druga, kaže, rasla je dugo, a do konačnog je oblika sazrijevala dvije godine. Na prvi pogled riječ je o praktičnom priručniku s kratkim opisima važnih datuma hrvatske povijesti, raspoređenim po danima u godini. No, osim toga, pokušaj je da se hrvatska prošlost pročita kao povijest u kojoj su ljudski rad i Božje vodstvo neodvojivi.

ČOVJEK KOJI JE RAT PROŽIVIO U SISKU

Autor o sebi govori skromno, ali njegov životni put objašnjava zašto se bavi spomenutom temom. Cijeli Domovinski rat proveo je u Sisku, radeći u Hrvatskoj elektroprivredi. Posao ga nije držao za stolom: ekipe su izlazile na intervencije po cijelom gradu, često pod uzbunama, jureći s jednog kraja na drugi.

"Od prve mine koja je pala na Sisak, a koju sam čuo, pa sve do kraja ratne opasnosti, bio sam tamo, u HEP-u, kao radnik", govori Lovaković.

Teologiju je magistrirao 2008. godine te počinje raditi kao vjeroučitelj i odgojitelj u Srednjoj školi Čakovec. Okrenuo se poslu koji je trajao petnaestak godina. Kao vjeroučitelj svakodnevno je radio s djecom i mladima, a taj ga je rad, kaže, trajno obilježio.

"U svakodnevnom susretu s djecom vidio sam koliko je važno imati u životu stvarnost Boga pred očima. Kad gledamo hrvatsku povijest i sve te događaje, treba ih gledati iz te perspektive", objašnjava.

Hrvatska povijest bogata je veličanstvenim bitkama, dokumentima i opisima koji svjedoče o velikoj ljubavi prema domovini i prema Bogu

DVA TEMELJA: BOGOLJUBLJE I DOMOLJUBLJE

Autor naglašava da cijela knjiga počiva na dva stupa: ljubavi prema Bogu i ljubavi prema domovini. Ta je ideja prisutna u svakom poglavlju. Povijest po njegovu mišljenju nije samo niz bitaka i vladara nego prostor u kojem se susreću božansko i ljudsko djelovanje.

Pritom se poziva na svetog Augustina, koji je povijest shvaćao kao plod Božjeg i ljudskog djelovanja.

"Ako iz tog djelovanja uklonimo Boga, kao da skačemo na jednoj nozi. To je pogrešno", zaključuje Lovaković.

Ističe da je hrvatska povijest bogata veličanstvenim bitkama, dokumentima i opisima koji svjedoče o velikoj ljubavi prema domovini i prema Bogu. Sve do prošlog stoljeća to je bila zajednička platforma na kojoj se odvijao život naroda.

"Uvijek je bio Bog, uvijek je bila domovina. Zadnjih stotinjak godina, pogotovo pod naletom liberalizma, to je gurnuto u sjenu i kao da se sramimo o tome govoriti", dodaje.

Povod za knjigu bila je 1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva. Lovaković podsjeća da hrvatska državnost ima dug

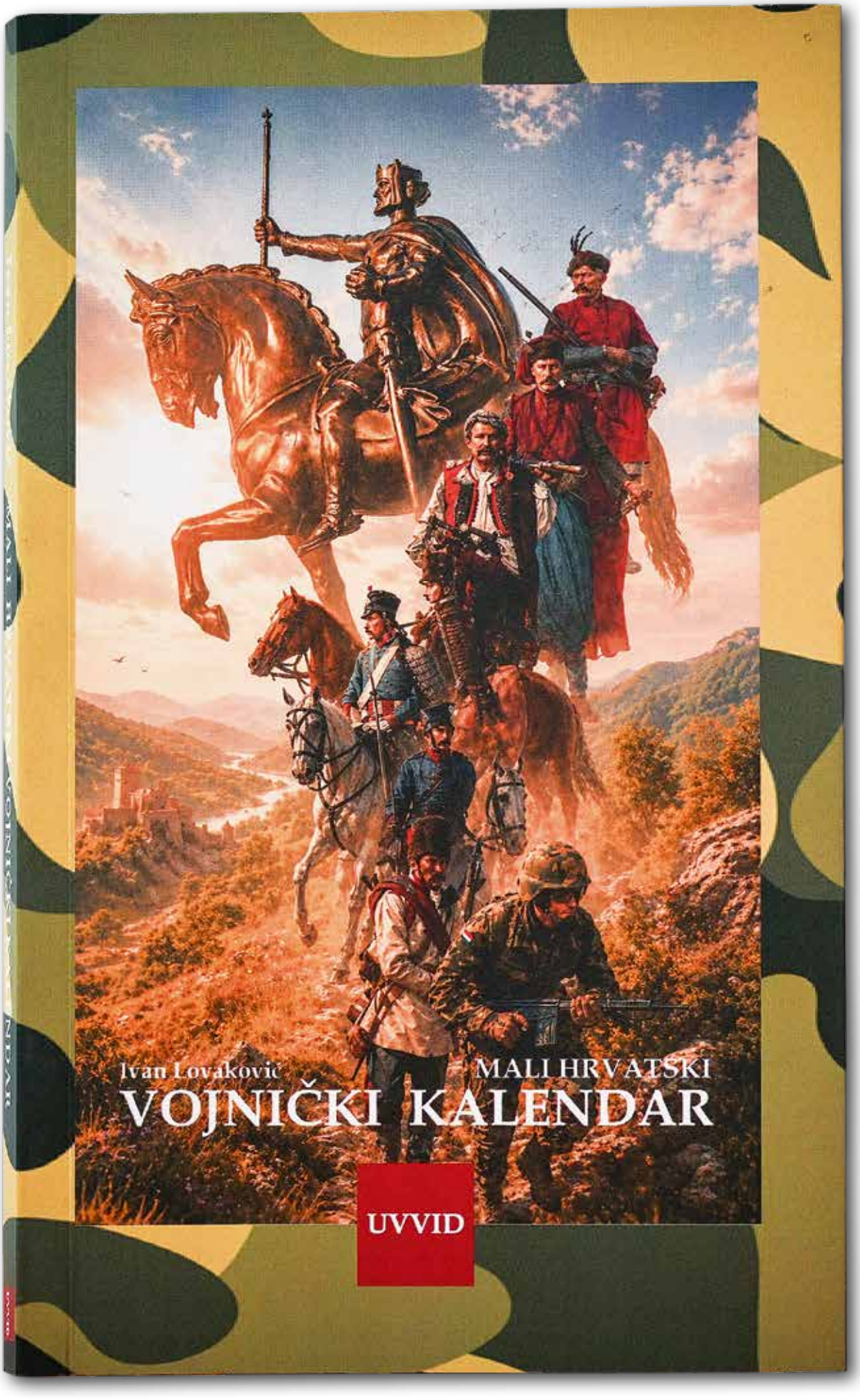

Foto: Filip Klen

VOJNA POVIJEST

kontinuitet, od prvih pisanih tragova iz doba kneza Branimira, preko narodnih vladara i hrvatsko-ugarske zajednice, sve do Austro-Ugarske. Kalendar zato počinje uspostavom Kraljevstva 925. godine, a završava Bljeskom i Olujom, uz završni događaj kojim se zaokružuje cjelina.

KAKO JE KNJIGA POSLOŽENA

Mali kalendar zamišljen je kao pristupačno izdanje velikog projekta. Kad su autor i Udruga vidjeli koliko je materijala, odlučili su ga podijeliti na dva dijela.

"U pregledu na početku knjige navedeno je sto datuma, a svi će oni biti u velikom izdanju. U ovom ih je izdanju obrađeno tridesetak", objašnjava Lovaković.

Knjiga ima tri cjeline. Prvi je dio kalendarski pregled kroz godinu, od siječnja do prosinca, u kojem se uz svaki datum ukratko navodi što se tad dogodilo. Slijedi kratak uvod o doseljenju Hrvata, genetici, političkim strujanjima i autentičnim povijesnim dokazima. Glavni dio vodi čitatelja kroz razdoblje od 925. do 1918. i dalje do Domovinskog rata. Autor navodi da mu je sljedeći zadatak veliki kalendar, za koji se nada da bi, bude li sredstava, mogao izići iduće godine.

Većina opisanih bitaka uz povijesni prikaz ima i biblijsko tumačenje, citat koji događaj smješta u širi, vječni okvir

Naša je hrvatska povijest obilježena Božjim intervencijama i zato možemo biti ponosni i sigurni

KRITERIJ PISANJA I ODABIRA: VAŽNOST ZA DRŽAVU I BOŽJI TRAG

Lovaković na pitanje o tome kako se među brojnim događajima odabiru oni koji ulaze u knjigu odgovara da je riječ o dva kriterija.

Prvi je povijesna važnost, odnosno je li događaj presudno utjecao na jačanje ili slabljenje hrvatske države i je li pridonio jačanju domoljublja.

Drugi je teže mjerljiv. Lovakovića zanimaju događaji koji sudionicima izgledaju kao više od slučajnosti, ishodi koje se teško može objasniti samo ljudskim snagama.

"Ono što ateist naziva slučajnošću, vjernik naziva Božjom intervencijom", kaže. "Mi koji vjerujemo znamo da slučajnosti nema, nego da je u pozadini uvijek Bog", dodaje.

Kao primjer navodi Bitku kod Siska, u kojoj je malobrojnija vojska napala brojnijeg neprijatelja i pobijedila. Ističe da to vrijedi i za Domovinski rat, o kojem postoji mnoštvo svjedočanstava ljudi koji su doživjeli neobjašnjive događaje. Zato većina opisanih bitaka uz povijesni prikaz ima i biblijsko tumačenje, citat koji događaj smješta u širi, vječni okvir. Lovaković objašnjava da takvi citati govore i o pobjedama i o porazima.

"Bog u *Svetom pismu* jasno navodi zašto je odbacio svoj narod: zbog idolopoklonstva, zbog nemorala, zbog odbacivanja njegove riječi. To su ozbiljni savjeti. I mi moramo prihvatiti da smo kao Hrvati puno toga pogriješili. Naša je krivica ako Bogu ne dajemo prvo mjesto", zaključuje.

Smatra da takav pristup daje knjizi težinu koju običan pregled povijesti nema.

Ne smijemo širiti laži, mitove ni izmišljotine. Treba iznositi ono što je znanstveno potvrđeno, što ima arheološke i pisane dokaze, što postoji kao dokument, ističe autor

"Bez toga to bi bila samo još jedna u nizu povijesnih knjiga. Ovako se daje ispravan pogled na ono što je bitno", dodaje.

KNJIGU OBLIKUJU ČINJENICE, A NE MITOVI

Autor posebno naglašava da knjiga ne smije počivati na legendama.

"Ne smijemo širiti laži, mitove ni izmišljotine. Treba iznositi ono što je znanstveno potvrđeno, što ima arheološke i pisane dokaze, što postoji kao dokument", kaže Lovaković. Istina je, kaže, i obveza prema Bogu. Zato knjiga odbacuje i veličanje i svaku ideju o nadmoći jednog naroda nad drugim.

"Sve to odbacuje mržnju i bilo kakvu kvazisuperiornost. Bog je autoritet i zbog njega uvažavamo jedni druge", ističe.

Objašnjava da se ta otvorenost vidi i u pogledu na vjeru. Knjiga nije napisana iz isključivo rimokatoličke perspektive, nego iz kršćanske.

"Uvažavamo pravoslavlje u Hrvatskoj i kršćansku tradiciju u cjelini. Otvoreni smo i prema Hrvatima islamske vjere, da se i oni osjećaju dijelom našeg duhovnog i fizičkog tijela", kaže. Dodaje da knjiga zato promiče međuvjersku suradnju i uvažavanje Mađara, Slovenaca, Bošnjaka i Srba u njihovu povijesnom kontekstu.

OTKRIĆE ZA JEDNU GENERACIJU

Za samog je autora rad na knjizi bio osobno iskustvo. Odrastao je prije Domovinskog rata, u vrijeme kad se hrvatska povijest učila u drugačijem svjetlu, indoktriniranom. Bilo mu je stoga pravo otkriće vidjeti jednu drugu stvarnost.

Ispričao je i nekoliko primjera koji su ga iznenadili. Spominje da su, prema izvorima koje navodi, hrvatski domobrani porazili crnogorsku vojsku i dvaput ušli u Beograd.

"Pa to nisam ni znao", govori nam te nastavlja: "U zrelim godinama saznati da su nam puno toga pogrešno govorili, to je golemo otkriće. Ja ne izmišljam ništa. Iznosim činjenice. Neka ljudi uzmu, pročitaju i provjere izvore."

Smatra da je izvor problema selektivnost. Svaka je povijest, kaže, u nekoj mjeri odabir, pa je pitanje što se odabire.

"Ako u braku gledaš samo ružne stvari, razići ćeš se. Ako gledaš lijepe, brak će rasti. Tako je i s narodom. Naravno da imamo i tragične bitke i porazne trenutke, i oni su dio naše povijesti. Ali imamo i toliko lijepih događaja da možemo disati punim plućima, a da se ne osjećamo kao da je to nešto zastarjelo i pogrešno", objašnjava.

Pritom upozorava na ono što naziva kroatofobijom, odbacivanjem domovine koje se, tvrdi, često proširuje na odbacivanje obitelji i vjere.

"Poznavao sam i Talijane kozmopolite koji svoje talijanstvo nisu isticali, ali voljeli su Boga, obitelj i Italiju. Odbacili su egoizam i ekstremizam, ali ne i ljubav. To je zdrav korijen. Kad je korijen zdrav, i drvo je zdravo", kaže.

ZA KOGA JE KNJIGA

Autor objašnjava da je knjiga namijenjena svima koji vjeruju u bogoljubnu i domoljubnu ideju: školama, udrugama, veteranima, ali i mladima.

"Zamišljena je kao džepni priručnik za apologiju povijesti. Čovjek koji voli Boga i domovinu u njemu može naći argumente da je njegov stav opravdan i da se nema čega sramiti", objašnjava.

Posebno važnom smatra ulogu knjige u radu s mladima i s onima koji su prošli traume rata.

"Ljudi koji su prošli rat najpozvaniji su za susret s Bogom. Kad se svijet raspada pred očima, a tijelo slabi, počnemo se pitati odakle idemo i kamo idemo. Gledajući dragovoljce, vidio sam koliko je beznađa i očaja bilo tamo gdje Boga nije bilo u vidokrugu", kaže.

Udruga s kojom je knjigu izdao djeluje s istim ciljem – približiti Boga svima, a ponajprije sudionicima Domovinskog rata.

PORUKA MLADIMA

Na kraju razgovora, na pitanje koju bi poruku poslao mladima, Lovaković se vraća temeljnoj misli knjige.

"Prvo, Bog je stvoritelj povijesti, uz čovjeka, od postanka svijeta. Naša je hrvatska povijest obilježena Božjim intervencijama i zato možemo biti ponosni i sigurni. Ljudi koji su kroz to prošli dali su slavu Bogu", ističe.

Dodaje da je poziv na vjeru ujedno i poziv na odgovornost.

"Pozvani smo tako živjeti, prvo zbog vječnog života, a onda i zbog boljitka obitelji i društva. Tako postajemo zreliji i odgovorniji prema svemu oko sebe. Ne ponašamo se kao izgubljeni u svemiru, kao kamen koji padne u more i utone u mrak, nego živimo kao organizam duhovnog zajedništva i punine koju ne poznaje onaj tko nije njegov dio", kaže.

Tko to ne poznaje, smatra, živi u samoći i ne zna da postoje toplina, nježnost i ljubav, a u Isusu postoji oslobođenje od tjeskoba, trauma, pritisaka i krivice.

"To je možda i najvažnija poruka ovog kalendara: da smo u Bogu, u njegovu sinu Isusu, svi pobjednici i da povijest pišemo pobjednički", zaključuje Lovaković.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

AKO PJESMA NE TAKNE LJUDE, NISI NIŠTA NAPRAVIO

Glazba, stihovi te aranžman i interpretacija čine pjesmu moćnim alatom koji osvaja. Darko Ergotić, pjevač Slavonskih lola, svakoj pjesmi daje identitet, lice i dušu

Ima pjesama koje godinama žive i ostaju u sjećanju. Nastale su u vrijeme kad se o Hrvatskoj odlučivalo na bojišnici, kad su se rušili domovi, a ljudi ostajali bez svega osim vjere u bolje sutra. Jedna je od njih *Vukovarska golubica*. Iza nje i iza prve kasete *Slavonijo, ponos si Hrvata*, snimljene 1992., stoje Slavonske lole, tamburaški sastav koji već gotovo pola stoljeća svira ondje gdje se pjeva zajedno.

Povod razgovoru bile su pjesme koje su obilježile Domovinski rat, ali i jedna novija, *Otac*. Nastala je dvadesetak godina nakon rata, a pogađa jednako snažno kao da je iz njegovih najtežih dana. S Darkom Ergotićem, prepoznatljivim licem Slavonskih lola, razgovarali smo o počecima sastava, o imenu koje su dobili gotovo usput, o suradnji s Miroslavom Škorom, o televizijskim danima i serijalu Lijepom našom te o tome što je potrebno da pjesma dotakne ljude.

OD VELIKE KOPANICE DO IMENA SLAVONSKE LOLE

Priča Darka Ergotića počinje ondje gdje su počinjale priče mnogih mladih Slavonaca, ali i tamburaških sastava – u kulturno-umjetničkom društvu.

Slavonske lole nastale su kao i svi sastavi u to vrijeme. “Bili smo u Kulturno-umjetničkom društvu ‘Ivan Filipović’ iz Velike Kopanice, učili smo svirati sa starijima i tu se jedan dio nas nije odvojio, nego je bio uporniji. Kad si mlađi, imaš veću želju za radom. Onda su nas pomalo počeli zvati da sviramo na zabavama, a krenuli su i svatovi”, prisjeća se.

Prve su svatove odsvirali davne 1976., kad je imao 15 godina. U dobi kad većina vršnjaka tek traži put, on je već svirao u maratonskim svatovima, koji su znali trajati od jednog do drugog jutra.

Ime je došlo poslije i gotovo slučajno. Trebalo je potpisati ugovor za mjesec dana sviranja u Trogiru, a organizator je upitao kako se zovu.

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
privatna arhiva Darka Ergotića

"U to doba bendovi, pogotovo tamburaški i svatovski, nisu imali ime, nego su se zvali po nekom vodećem članu ili po mjestu odakle su. Ni mi nismo imali ime. Slavonski bećari bili su nedodirljivo ime tamburaške glazbe, svi su ih voljeli slušati jer Slavonija je bila srce tambure", govori. Organizator je nato rekao da mi budemo Slavonske lole. "Tako je negdje u srpnju nastalo ime. Hvala Bogu, do danas smo puno toga napravili i iznjedrili puno lijepih pjesama, koje su ljudi prihvatili, a to je najvažnije u cijelom tom poslu", kaže.

PJESME NASTALE IZ POTREBE

Domovinski rat zatekao je Lole kao već uigran sastav, ali upravo su ih ratne godine odredile. Tog razdoblja prisjeća se s puno emocija: "To je bio period ponosa, straha i neizvjesnosti, a motivacije za nastanak pjesama nije nedostajalo. Svugdje je bilo nasilja, stradavanja naših ljudi, gradova i sela, iseljavanja i protjerivanja. Pjesmama smo iskazivali svoju ljubav i vjeru u domovinu, u bolje sutra, u mir među ljudima." Nastupa je bilo puno, uglavnom humanitarnih.

"Svi smo bili negdje zaposleni, i to na relativno dobrim poslovima. Ne možeš stalno ići šefu i moliti: pusti me, moram ići tamo i ovamo. Došlo je vrijeme da se odlučimo hoćemo li se time baviti profesionalno ili ne", objašnjava. Odluka je pala u ratnim devedesetima, a Lole su postale profesionalni sastav.

U to je vrijeme nastala i *Vukovarska golubica*.

"Bitno je reći da mi nismo autori tekstova. Sve ovisi o tome kad tekst dođe do nas. *Vukovarska golubica* snimljena je 1992. godine. Svi smo se osjećali tužno i žalosno, mnogi bliski ljudi ostali su bez doma, bili su prognani. Bilo je normalno da smo osjećali potrebu to snimiti", kaže. Priznaje da mu se i danas teško vratiti u to vrijeme, ali dodaje kako je izbor bio važan. Ističe da je onda napisano puno pjesama, ali i da je bitno da izvođači izaberu ono što osjećaju. "Izabrali smo to i, hvala Bogu, i danas se zna za tu pjesmu. Možda ne toliko široko, ali se zna i pjesma živi", dodaje.

Ergotić se sjeća i raspoloženja koje je nosilo te pjesme: "To je vrijeme najvećeg stradanja Vukovara i Slavonije i imali smo osjećaj da su svi protiv nas, ali sa svakodnevnim stradanjima i rušenjem naših domova rasla je želja za mirom, slobodom i zajedništvom. Ljudi koji su znali sastaviti tekst i opisati stanje u kojem jesmo pisali su domoljubne pjesme i svima nam davali motivaciju za obranu domovine. Svatko je dao svoj doprinos kroz ono što je najbolje znao. Kad uzmemo opus pjesama iz ratnih devedesetih, vidimo koliko je bilo domoljubnih. Svi smo na neki način željeli dati obol za bolje sutra i motivaciju braniteljima i narodu da imaju vjeru u ono što rade", dodaje.

"Naš prvi album, iz 1992., zvao se *Slavonijo, ponos si Hrvata*. Na njemu je pjesma o zvonima koja s katedrale objavljuju mir narodu: *Zazvonit će zvona*, tu je *Vraćam ti se dome*, kao i *Vukovarska golubica*", nabraja.

Put do tih snimaka nije bio jednostavan. Iako su već imali pjesme, prije Domovinskog rata i prije priznanja Hrvatske nije bilo moguće doći do studija.

UZ ŠKORU I PRED KAMERAMA SERIJALA LIJEPOM NAŠOM

Devedesete su Lolama donijele i prve veće susrete s publikom izvan Slavonije. U spotovima iz tog doba, poput onog za pjesmu *Ne dirajte mi ravnicu*, stoje iza Miroslava Škore kao prateći sastav.

"Miro se vratio iz Amerike i izdao kasetu. Neko su ga vrijeme pratili Slavonski bećari, a onda je došao i do nas. Radio je puno koncerata prije toga, pa smo od njega naučili neke stvari. Bilo je zabavno jer je imao posebnu komunikaciju s publikom, svi smo uživali", govori.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat imale su važnu i višeslojnu ulogu u hrvatskom društvu. One nisu bile samo glazba nego snažno sredstvo otpora, identiteta i zajedništva. Neke su od njihovih glavnih uloga bile:

Jačanje nacionalnog identiteta i zajedništva
U ratnim okolnostima pjesme su pomagale ljudima da se osjećaju povezano – bez obzira na to jesu li bili na bojištu, u izbjeglištvu ili kod kuće. One su učvršćivale osjećaj pripadnosti narodu i državi koja se stvarala.

Psihološka potpora i moral
Za branitelje i civile glazba je bila oblik ohrabrenja i nade. Pjesme su dizale moral, davale snagu u teškim trenucima i pomagale ljudima da izdrže strah, gubitke i neizvjesnost.

Izraz otpora i domoljublja
Mnoge pjesme jasno su izražavale otpor agresiji i odlučnost u obrani domovine. Glazba je bila nenasilan, ali vrlo snažan način slanja poruke – i unutar zemlje, i prema svijetu.

Čuvanje kolektivnog sjećanja
Te su pjesme danas dio povijesne memorije. One prenose emocije i iskustva rata budućim generacijama, često snažnije nego suhoparni povijesni podaci.

Medijska i simbolička uloga
Emitirane na radiju, televiziji i na koncertima, pjesme su postale simbol vremena i često su bile povezane s humanitarnim akcijama i javnim okupljanjima.

U godini u kojoj obilježavamo 35. obljetnicu Hrvatske vojske želja nam je prisjetiti se pjesama koje su nastajale istodobno s njezinim ustrojavanjem i koje su na svoj način pridonijele obrani i jačanju domovine.

O tome koliko je suradnja s Miroslavom Škorom utjecala na prepoznatljivost Slavonskih lola kaže: “U to su vrijeme Zlatni dukati bili broj jedan i u medijima, a ljudi su za nas znali uglavnom lokalno. Ne bih rekao da je rad s Mirom bio prekretnica. To je jednostavno bio tijek našeg razvoja. Morao si doći do ljudi da te prepoznaju.” Uz Škoru spominje i Krunoslava Kiću Slabinca, s kojim su Lole također puno radile i stekle iskustvo.
Lole su nastupale i u serijalu Lijepom našom na Hrvatskoj radioteleviziji, u kojem su pratile brojne izvođače.
“Često smo se izdvajali iz mase jer smo pratili puno pjevača, a ono što Orkestar HRT-a nije stigao uvježbati za sljedeće snimanje, to su davali nama. Vježbalo se svaki dan, skidali smo nove pjesme”, prisjeća se. Pokusno emitiranje bilo je na Dan državnosti 1995., a snimano je na zagrebačkom Jarunu.
O Lijepom našom govori s nostalgijom: “Meni je žao što je završila jer je to bilo nešto prekrasno. Vidjeti toliko tamburaša, običaja, mjesta. Punila je sportske dvorane, uvijek se tražila karta više, ljudi su to voljeli. Tu su bila i kulturno-umjetnička društva i običaji, sve se moglo pokazati. No netko je odlučio da to više ne može, da se emisija ne snima i u redu.”

OTAC – PJESMA U KOJOJ SE SVATKO PREPOZNA

Upamtite sve preživi duša Slavonska, sve preživi, ali nikad ne zaboravlja. Kažu pusti vratit će im za sve grijehe

Devedesete su Lolama donijele i prve veće susrete s publikom izvan Slavonije. U spotovima iz tog doba, poput onog za pjesmu *Ne dirajte mi ravnicu*, stoje iza Miroslava Škore kao prateći sastav

Bog, recite mi, recite mi, tko će meni to vratit oca mog. Među pjesmama Slavonskih lola *Otac* zauzima posebno mjesto. Napisali su je Josip Plivelić i Miroslav Škoro, a donosi tešku i bolnu emociju gubitka. Ergotić se sjeća kako je do nje došao. Pjesma je izdana 2019., više od dva desetljeća nakon završetka Domovinskog rata.

"U to smo vrijeme radili s Mirom i on nam je ponudio pjesmu. Meni je bila strašno emotivna, odmah sam u njoj vidio sve slike i nekako sam se odmah vezao za nju. Čak smo u jednom trenutku u studiju odustali jer nešto nije odgovaralo. Ali ja sam bio uporan jer mi se jako sviđala i na kraju smo je ipak snimili", kaže.

Prvi su je put izveli 2019. u Požegi na festivalu Zlatne žice Slavonije, no tada još nije došla do toliko ljudi. Pravi je pomak donio spot, snimljen u Vukovaru i Retkovcima.

"Redatelj Mario Šulina angažirao je glumce iz Retkovaca, koji su to fantastično odradili. Nedavno sam gledao, pjesma ima više od dva milijuna i sto tisuća pregleda. Svatko od nas, bez obzira na to je li izgubio oca u Domovinskom ratu ili je otac otišao prirodnom smrću, to doživljava na svoj način. Spot je pjesmu podignuo na visoku razinu i to se vidi po komentarima. Dirnula je mnoge ljude i svatko se u njoj nađe", objašnjava.

Kad uzmemo opus pjesama iz ratnih devedesetih, vidimo koliko je bilo domoljubnih

Zanimljivo je i kako je tekst nastao. Ergotić je Josipa Plivelića izravno upitao odakle inspiracija. "Rekao mi je da se to dogodilo njegovu prijatelju. Ali on ima moć to napisati, nema svatko od nas moć napisati takav tekst", kaže. Pritom se dotiče još jedne teme: "Danas se puno spominje umjetna inteligencija, a umjetna inteligencija nikad neće napisati pjesmu. Mora se dogoditi."

Na pitanje o tome kako je izvoditi pjesmu koja ga toliko dotiče, odgovara: "Teško je, ali je i zadovoljstvo interpretirati to ljudima, pogotovo kad te slušaju. Zato takve pjesme na koncertima često izbjegavam. Danas koncertima zovu i događanja u šatoru, gdje je prevelika buka i žamor. To je također naš koncert, ali nije ono gdje ljudi sjede i slušaju. Kad sjede i slušaju, daleko je lakše iznijeti te emocije."

O reakcijama gledatelja govori mirno: "Direktno mi nikad nitko ništa nije rekao, ali ispod spota vidim pozitivne komentare. Nekad ne uvrstim pjesmu *Otac* u repertoar jer imam osjećaj da je ljudi neće slušati, a onda znaju doći i pitati zašto niste svirali."

Ističe da se repertoar prilagođava mjestu. "Kad imamo koncert u Dalmaciji, normalno je ubaciti koju

dalmatinsku pjesmu, ne iz podilaženja, nego da ljudi vide da i to znamo svirati. U Zagorju isto, *Pod brajde, Oko jene hiže,* ljudi to vole čuti pa ih zamolim da pjevaju s nama", kaže.

EMOCIJA SE NE UČI U ŠKOLI

Ergotić vjeruje da je njegova ljubav prema glazbi potekla od roditelja, koji su jako lijepo pjevali. U vrijeme kad je počeo svirati nije bilo mogućnosti školovanja za tamburu, nego su bili prisiljeni skidati pjesme i učiti, često i nepravilno.

Tambura je u međuvremenu uvrštena u programe osnovnih i srednjih glazbenih škola, studira se na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, na kojoj se stječe naziv sveučilišnog magistra tamburaškog umijeća.

"Danas vidimo kroz Sto tamburaša u Lisinskom i u Areni, i to već dvadeset godina, da je to dignuto na ozbiljan nivo", kaže. Naglašava da emocija dolazi iz čovjeka i njegova doživljaja pjesme: "Moraš ući u tekst, znati točno o čemu pjevaš i staviti se u položaj tekstopisca, razmisliti kakve su njegove emocije bile dok je pisao. Kad se to spoji s glazbom, mora izgledati emotivno i doći do slušatelja. Ako pjesma ne takne ljude, onda nisi ništa napravio."

Odabir pjesama zato ima pravilo. "Ljudi vole pjevati i to je najbitnije. Ako je pjesma takva da je ljudi ne mogu pjevati, nećemo je snimiti. Toliko smo tuđih hitova otpjevali kroz zabave i svatove da možemo prosuditi hoće li je ljudi prihvatiti", objašnjava.

Ima pjesama koje ga i danas teško pogađaju. "Sjećam se jednom na festivalu kad sam prvi put izvodio jednu takvu pjesmu. Počeo sam gutati knedle već kod prve kitice i zadao sam si zadatak: 'Darko, smiri se i otpjevaj to, da prođe i gotovo.' Znate što znači gutati knedle, malo fali da suze ne krenu, a onda je pjesma gotova", govori.

Uspješnica *Sve je ona meni* prvi je put izvedena na Zlatnim žicama Slavonije 2002. godine. "Reakcija nije bila odmah jer smo do tada na festivalu izvodili jake, grlene pjesme,

koje su tražile snagu, a ova je bila lagana. Čak su u jednom trenutku rekli da to nije pjesma za nas. Mi nismo odustali, a onda je jednog proljeća odjednom buknula. Za pjesmu koju snimamo mislimo da je dobra, a što će ljudi prihvatiti, to nikad ne znamo. Uživali smo što imamo prepoznatljivu pjesmu i što ljudi tako žustro reagiraju na koncertima, pa je moraš odsvirati dva-tri puta", objašnjava. Tekst je napisao Vlado Tančik, a glazbu Franjo Ivić, dvojica susjeda iz kraja. "Suradnja s autorima kod nas je dosta lokalna. Imali smo autore koji su pisali krasne pjesme i mi smo ih prihvaćali, nikad nismo gledali je li to neko poznato ime", dodaje.

Slično je i s pjesmom *Prijatelju nije lako*, koju je napisao njegov šogor Josip Mikić.

"Došao je kod nas i ja sam mu rekao: 'Imaš li kakvu pjesmu? Treba nam.' Kaže: 'Hajde, piši.' Sve je imao u glavi, ništa nije imao zapisano, i izrecitirao mi je *Prijatelju nije lako*. Otišao sam gore po gitaru, vratio se, uključio mobitel i otprve je otpjevao. Pjesma je nastala u pet minuta. Mnogi su tada rekli da je to isto kao *Sve je ona meni*. Nije, drugačija je, ali eto. Najbitnije je da se dogodilo i da je zapisano", govori.

ŠEŠIR, KILOMETRI I PORUKA MLADIMA

Darka Ergotića mnogi, baš kao i autor teksta, prepoznaju po neizostavnom detalju – šeširu. Na pitanje kako je došao do šešira zbog kojeg ga publika prepoznaje, ali i rijetko vidi bez njega, odgovara: "Ljudi

Kad imamo koncert u Dalmaciji, normalno je ubaciti koju dalmatinsku pjesmu, ne iz podilaženja, nego da ljudi vide da i to znamo svirati. U Zagorju isto, *Pod brajde, Oko jene hiže*, ljudi to vole čuti pa ih zamolim da pjevaju s nama

imaju problem kad me vide bez šešira, ne prepoznaju me. Jednom sam ga na koncertu ostavio u kombiju, stojim s kolegom, prilaze nam neki ljudi i kažu mom kolegi: 'Dobar vam je onaj sa šeširom što pjeva.' I to mi pričaju ozbiljno, ne zafrkavaju me, sve dok kolega nije rekao: 'Pa to vam je on.' Svi smo se nasmijali."

Šešir mu je, kaže, netko iz ekipe predložio prije tridesetak godina, a čvrsto je ostao nakon drugog ili trećeg albuma, *Crne oči*. "Naučio sam se na to, prepoznatljiv sam po tome i ne smeta mi. A služi svrsi, ljeti od sunca, zimi od hladnoće", kaže kroz smijeh.

Odjeća je s godinama postala lakša. "Zadnje dvije-tri godine odlučili smo se lakše obući za koncerte. Čizme, hlače, košulja i prsluk, skuhaš se živ, a dva-tri sata radiš i pjevaš. Čizme su nam postale i tijesne, pa su lakše cipele ušle", objašnjava.

Nastupa je sve manje. "Nekad je bilo po stotinu godišnje, sad je možda trideset-četrdeset. Nastupi nisu problem, problem je vožnja, kombi i kilometri. Kad se vozim od Đakova do Zagreba i slučajno zadrijemam, probudim se i po drvetu znam gdje sam", govori.

Zajedništvo je, tvrdi, tajna dugovječnosti: "Donedavno smo bili 29 godina zajedno, cijeli bend se nije mijenjao. Tolike godine zajedno samo mogu nešto postići. Znalo se dogoditi da neku pjesmu nismo svirali po deset godina, ali kako smo svi mi oni koji su je stvarali, na prvu je odmah odsviramo." Primaša Marija Zbiljskog, koji je bio i aranžer većine pjesama, zamijenio je Ivan Antičević.

Ergotić nema iluzija o medijskom prostoru tambure. "Mladi vole tamburu, vidim to po našim koncertima, publika je od deset do sedamdeset godina. Ne mogu doći do zaključka zašto se tako malo vrti u medijima. Mislim da to jako ovisi o urednicima. Ko da imamo neku blokadu, ko da se stidimo svoga. Materijala ima toliko da se ne bi odsviralo ni u godinu dana", kaže.

Za mlade koji sviraju ima jednostavnu poruku, a to je da ne odustaju: "Treba biti uporan i skidati od starijih kolega, od Slavonskih bećara i drugih, sve treba znati. Nije sramota pitati. Danas imate internet, a mi ga nismo imali, ali ipak je najbolje kad ti netko nešto pokaže. Nemojte odmah čim nešto zaškripi odustati, onda dođe do rasula i prosutog vremena. I treba snimati ono što vam se stvarno sviđa, a ne ono što vam svi ponude samo da biste snimili."

Za mlade koji sviraju ima jednostavnu poruku, a to je da ne odustaju

Tu se otvara i jedna osobna priča. Na pitanje je li ikad odbio pjesmu zbog koje mu je danas žao, Ergotić se prisjeća da je Miroslav Škoro jednom ponudio pjesmu, no sastav ju je odbio.

"Nemojte mi sjedati na jade", kaže kroz smijeh. "*Sve poštivam, svoje uživam*. Mi smo je probali, ali nismo je probali kako spada. Dvije trećine benda reklo je da im se ne sviđa. Miri nije bilo jasno, kaže: 'Pa ja sam vidio vas kad sam pisao tu pjesmu.' Pita što treba ispraviti. Ma ne treba ništa ispraviti, ne sviđa im se. Pojedem se kad se toga sjetim. Takva je odluka u tom trenutku bila, bili smo preumorni, previše svirki, previše putovanja, pa se ne čudim što je došlo do nepromišljene odluke. Mislim da je to jedna od najvećih grešaka što sam dopustio da se dogodi", kaže. Danas tu pjesmu rado izvode na koncertima, a Ergotić publici uvodno ispriča kako im je bila ponuđena, a oni je nisu htjeli. Pjesmu je poslije otpjevao Stjepan Jeršek Štef.

Što slijedi? Ergotić ne gradi velike planove. "Radit pomalo, snimat, koncerti, dok zdravlje služi, tako će ići," zaključuje. Na novom dvostrukom albumu *Slavonske lole 45 godina*, koji je izišao u rujnu ove godine, nalaze se i pjesme autora s kojima Lole dugo surađuju.

Slavonske lole pjevaju ono što osjećaju i sviraju ondje gdje ih ljudi čekaju. A pjesme koje su pjevale u najtežim danima i one koje su stigle poslije, primjerice *Otac*, potvrđuju ono što Ergotić ponavlja kroz cijeli razgovor – pjesma mora doći do ljudi.

Foto: Filip Klen